Inhoudsopgave

Voorwoord 3

Leeswijzer 5

Financiële samenvatting 7

Jaarverslag 9

Programmaverantwoording 11

Programma Mens en samenleving 13

Programma Kunst, cultuur en erfgoed 23

Programma Leefomgeving en duurzaamheid 29

Programma Economie, toerisme en recreatie 43

Programma Bestuur en dienstverlening 51

Financiële recapitulatie programma's 60

Overzicht bestuurlijke kaders per programma 61

Totaaloverzicht verplichte beleidsindicatoren 64

Verklarende lijst beleidsindicatoren 65

Paragrafen 69

Lokale heffingen 71

Weerstandsvermogen en risicobeheer 77

Onderhoud kapitaalgoederen 85

Financiering 95

Bedrijfsvoering 99

Grondbeleid 107

Verbonden partijen 113

Jaarrekening 125

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 126

Overzicht van baten en lasten met toelichting 131

Balans met toelichting 141

Overzicht gerealiseerde lasten en baten per taakveld 163

Bijlagen 165

Voorwoord

Hierbij bieden wij u het Jaarverslag en de Jaarrekening over 2019 aan. Hiermee leggen wij verantwoording af over de uitvoering van het beoogde beleid dat is opgenomen in de begroting 2019.

2019 was een roerig jaar waarin diverse thema's een belangrijke stempel hebben gedrukt. Het sociaal domein is en blijft daarbij een heet hangijzer dat zich moeilijk vertaalt in een voorspelbare begroting, zoals ook in 2019 is gebleken. Belangrijke onderwerpen die gespeeld hebben in 2019 zijn onder andere de start van het kerngericht werken, het onderwijskansenbeleid, en het windmolendossier Karolinadijk. De werkzaamheden rond Haven Dinteloord en de reconstructie van Steenbergen Zuid zijn afgerond, en is het groen langs de rondweg 259 gerevitaliseerd. In 2019 zijn 30.000 nieuwe planten en ruim 350 bomen aangeplant, in verschillende soorten. Ook zijn we gestart met het economische beleid; te beginnen met extra inzet op het domein economie. Tevens is de regie op ruimtelijke plannen door het college gestart waarbij samenhang en integraliteit van ruimtelijke ontwikkelingen wordt gevormd.

Het gevoerde beleid vertaalt zich in een jaarrekening die met een positief resultaat van € 851.000,- wordt afgesloten. De 'werkelijk vrij te besteden ruimte' is per 31 december 2019 € 6.453.000,- waarbij rekening is gehouden met de opgenomen onttrekkingen van € 3.188.000.- en de vorming van het steunfonds Corona. Er resteert dan een vrije reserve van € 2.265.000,-.

Dit geeft nog steeds een gunstig beeld van de financiële positie van de gemeente Steenbergen.

Het komende jaar zullen we de ingezette lijn van het verbeteren van de planning en control cyclus voortzetten om zo de kaderstellende en controlerende rol van de raad verder te versterken.

Bovendien is er veel aandacht besteed aan het principe "van overzicht naar inzicht en sturing", waarbij duidelijker in beeld is gebracht welke aspecten verbetering behoeven en hoe deze bij kunnen dragen aan de versterking van de planning en control-cyclus. Door verder te investeren in onze medewerkers, werkprocessen en digitale omgeving zullen de budgetten en uitgaven beter en gemakkelijker herleidbaar, volgbaar en stuurbaar worden.

Wij ontkomen er niet aan om in deze jaarrekening de uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 te benoemen. Deze heeft een enorme impact op onze samenleving in zijn algemeenheid, maar zeker ook op onze organisatie in het bijzonder. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van de gevolgen van COVID-19 kijken we naar wat wij kunnen doen, aanvullend op de landelijke maatregelen vanuit het Rijk. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat en effectief mogelijke uitvoering van de maatregelen en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

Het college van burgemeester en wethouders

Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit:

1. Een financiële samenvatting.

2. Het jaarverslag
- De programmaverantwoording
- De paragrafen

3. De Jaarrekening
- Inclusief de verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (Sisa)

In het **jaarverslag** zijn per programma de volgende onderdelen opgenomen:
- Een korte beschrijving van de inhoud van het programma.
- *Wat willen we bereiken?* Hierin staan, 1.de hoofddoelstelling van het programma en 2. de kaders en beleidstukken waarbinnen het programma wordt uitgevoerd
- *Wat hebben we gedaan?* Hierin staat een toelichting op de voortgang en realisatie van de voorgenomen prestaties.
- *Wat heeft het gekost?* Hier wordt een cijfermatige opstelling gepresenteerd van de baten en lasten per programma met een toelichting op de voornaamste verschillen tussen realisatie en begroting (na wijziging).

Na de programmaverantwoording volgen de wettelijk verplichte **paragrafen**. Hierin staan de beleidslijnen met betrekking tot beheersmatige aspecten en lokale heffingen.

De **jaarrekening** is een financiële verantwoording waar een toelichting wordt gegeven op de balans en het resultaat. De jaarrekening bestaat uit diverse onderdelen:
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten. Hierbij wordt specifiek ingegaan op

    - Overzicht van baten en lasten
    - De post onvoorzien
    - Het overzicht van incidentele baten en lasten
    - Het overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve
    - Informatie wet normering bezoldiging topfunctionarissen publiek en semipuplieke sector (WNT)
    - Overzicht algemene dekkingsmiddelen

- De balans : geeft inzicht in de financiële positie als uitkomst van het financiële beheer en beleid.
- Sisa : verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

Financiële toelichting per programma
Voor een toelichting op en analyse van de afwijkingen, verwijzen wij u naar de toelichtingen onder de desbetreffende programma's in de jaarstukken. Als ondergrens voor een te geven toelichting is in principe een voor- of nadeel van € 50.000,- (0,1 % van de totale lasten) op een taakveld gehanteerd. Het komt dus voor dat de toegelichte bedragen niet optellen tot het totale programmaverschil. Het niet toegelichte resterende saldo per programma betreft een cumulatie van kleinere verschillen.

In diverse tabellen tabellen wordt middels een i of s aangegeven of een genoemd bedrag incidenteel (i) of structureel (s) is. Daarnaast wordt de n (neutraal) gebruikt om aan te geven dat dit posten betreft die geen invloed hebben op het exploitatieresultaat. Het gaat dan voornamelijk om incidentele posten die worden gedekt door een onttrekking aan een reserve.

Beleidsindicatoren
De verplichting van het opnemen van deze beleidsindicatoren is ingegaan bij de begroting 2017. Het doel daarbij is om de sturing van de raad te versterken en gemeenten beter te kunnen vergelijken.

In dat licht stellen wij voor om een voorstel tot beleidsindicatoren te betrekken bij de ambitie om samen met de raad te komen tot een meer meetbare begroting met indicatoren. Wellicht komt daaruit voort dat een aantal beleidsindicatoren heel goed bruikbaar zijn voor de raad. Het blijft echter wettelijk verplicht om alle indicatoren op te nemen in begroting en jaarstukken. Maar we zijn als gemeente vrij om daarin keuzes te maken voor het gebruik van deze indicatoren

Financiële samenvatting

Hieronder geven wij de financiële resultaten van 2019 op hoofdlijnen weer. Verder is een overzicht van onze reservepositie opgenomen.

Financiële resultaat op hoofdlijnen
De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 851.000,- (afgerond). In de tussenrapportage 2019 werd rekening gehouden met een voordelig saldo van € 1.738.000,-. Een verkort overzicht van de lasten en baten over 2019 luidt als volgt:

Programma	Begroting 2019		begr. na wijz. 2019		Rekening 2019	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Mens & Samenleving	16.965.204	1.496.304	16.500.049	1.667.104	17.902.944	1.367.693
Kunst, cultuur & erfgoed	836.924	322.746	909.424	358.150	771.725	182.498
Leefomgeving & duurzaamheid	21.586.473	13.214.750	23.496.472	14.593.262	22.969.228	14.338.371
Economie, toerisme & recreatie	11.661.722	5.362.208	12.052.386	7.408.382	11.915.355	7.938.408
Bestuur en dienstverlening	11.000.987	41.839.654	14.796.257	45.465.637	17.189.535	47.772.594
Totaal	**62.051.310**	**62.235.662**	**67.754.588**	**69.492.535**	**70.748.787**	**71.599.565**
Geraamd begrotingssaldo/ gerealiseerd resultaat (-=N/+=V)		**184.352**		**1.737.947**		**850.779**

De afwijking tussen het verwachte resultaat 2019 volgens de tussenrapportage en het resultaat volgens deze jaarrekening is € 887.000,-. Het verloop van het verwachte resultaat naar het werkelijk resultaat (opgenomen zijn afwijkingen > € 100.000,-) is als volgt:

PROGRAMMA/taakveld	Onderwerp	Voordelig	Nadelig	Incident./ struct.
Verwacht resultaat Tussenrapportage 2019		**1.738.000**		
Mens en samenleving				
Samenkracht en burgerparticipatie	Peuterspeelzalen	320.000		s
Wijkteams	Loketvoorziening sociaal domein/taakstellende bezuiniging		397.000	i
	Loketvoorziening/Bijdrage afbouw Juzt		184.000	i
	Loketvoorziening jeugd/Jeugdprofessionals		176.000	s
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	WMO voorzieningen		205.000	s
Maatwerkdienstverlening 18+	WMO ondersteuning		368.000	s
Maatwerkdienstverlening 18-	Niet vrij toegankelijke zorg/Jeugdzorg		519.000	i/s
Leefomgeving en duurzaamheid				
Afval	Gemeentereiniging	192.000		i *
Economie , toerisme en recreatie				
Bedrijfsloket en -regelingen	Agrofoodcluster Nieuw-Prinsenland	449.000		i
Inkomensregelingen	Gebundelde uitkering inkomensvoorziening gemeenten/Bijstandsbesluit zelfstandigen	184.000		i

PROGRAMMA/taakveld	Onderwerp	Voordelig	Nadelig	Incident./ struct.
Bestuur en dienstverlening				
Bestuur	Wethouders/gewezen wethouders/ Bestuursondersteuning raad en rekenkamer		363.000	i
Algemene uitkering gemeentefonds	Algemene uitkering	372.000		s
Overige baten en lasten	Toevoeging voorziening dubieuze debiteuren		116.000	i
Diverse overige verschillen**			76.000	
		3.255.000	2.404.000	
Voordelig resultaat jaarrekening 2019		**851.000**		

* *De hogere kosten voor Afval/Gemeentereiniging zijn, ondanks dat deze een structureel karakter hebben, als incidenteel aangemerkt. Omdat er budgettair nog steeds wordt uitgegaan van 100% kostendekkendheid bij tarieven voor onder andere de afvalstoffenheffing heeft dit nadelig verschil enkel een doorwerking naar het begrotingsjaar 2020. Daarna zullen mogelijke hogere kosten worden meegenomen in de tariefberekeningen voor die betreffende begrotingsjaren.*
** *Dit betreft het saldo van diverse verschillen. In de financiële verantwoording bij de afzondelijke programma's is een meer gedetailleerde toelichting opgenomen van de verschillen boven € 50.000,- per taakveld. Tevens worden de verschillen daar bruto toegelicht. Een compensatie met een afwijkende mutatie uit een reserve komt in de toelichting zowel terug bij het taakveld waarop de kosten worden verantwoord als bij de mutaties in de reserves van het betreffende programma. In bovenstaand samenvattend overzicht worden deze verschillen niet vermeld.*

Reservepositie
Op 9 november 2017 is de geactualiseerde nota Reserves en voorzieningen door de gemeenteraad vastgesteld.In principe zijn er nog een 6-tal reserves.Een vergelijkend overzicht van 2018 en 2019 is als volgt:

Reserves	31-12-2019	31-12-2018
Algemene reserve	9.735	11.251
Waarvan vrije ruimte	*7.089*	*8.544*
Reserve Transitie Organisatie	1.918	
Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling (RO)	44	302
Reserve Economische ontwikkeling	3.777	2.210
Reserve Beheer openbare ruimte	7.395	10.661
Bestemmingsreserve overig	13.273	13.220
Totaal	**36.142**	**37.644**

De weergegeven vrije ruimte is het bedrag aan vrije reserves exclusief de eventuele verplichtingen die er op de algemene reserve nog drukken. Zoals in de toelichting op de balans is aangegeven betreft het op de algemene reserve drukkende bedrag aan verplichtingen per 31 december 2019 € 636.000,-. Hiermede rekening houdend bedraagt de werkelijk vrij te besteden ruimte (zonder rekening te houden met verplichtingen na 31 december 2019) € 6.453.000,-.

Voor nadere analyses, toelichtingen en specificaties wordt verwezen naar hetgeen bij de diverse afzonderlijke onderdelen in de jaarrekening is opgenomen.

Jaarverslag

Programmaverantwoording

Programma Mens en samenleving

Wat willen we bereiken?

Beschrijving
Mens en Samenleving gaat over al onze inwoners. Kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen. Iedereen telt mee. En iedereen moet ook op een prettige manier kunnen deelnemen aan de samenleving. Daarvoor zijn onze inwoners in eerste instantie zelf verantwoordelijk, maar zo nodig zorgen wij voor ondersteuning, bijvoorbeeld door voorzieningen vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Jeugdzorg en Armoedebeleid.

Wat zijn de ambities?
• Wij streven naar sterke kernen en inwoners die zoveel mogelijk hun eigen boontjes kunnen doppen. Inwoners, stadsraad, dorpsraden, instellingen, welzijnsorganisaties, zorgorganisaties en wijkteams (sociaal en fysiek) weten elkaar te vinden en werken samen.
• De gemeente staat naast haar inwoners om hen te begeleiden bij het realiseren van hun plannen.
• Wij vinden het belangrijk de balans tussen kwaliteit en betaalbaarheid van onze zorgvoorzieningen te verstevigen.
• Wij willen weten wat er leeft bij de jeugd en wat zij nodig hebben om hier op een prettige manier op te groeien.
• Gemeenschapshuizen zorgen ervoor dat mensen elkaar kunnen ontmoeten voor allerlei activiteiten en leveren een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid in de kernen. Daarom gaan we gemeenschapshuizen die nog niet optimaal functioneren ondersteunen.
• Inwoners die als gevolg van armoede hulp nodig hebben moeten op een makkelijke en laagdrempelige manier de weg naar hulp weten te vinden.
• Op het gebied van volksgezondheid staan we voor een grote opgave. Vergrijzing, toenemende obesitas bij de jeugd en toenemende psychische klachten vragen om een gerichte aanpak.

Wat zijn onze opgaven?
Vanuit de ambities in het raadsprogramma en Interbestuurlijk Programma (IBP) zijn de volgende opgaven te herleiden:

Leefbaarheid & Kernen
We streven naar sterke kernen en inwoners. Samenwerking tussen inwoners, burgerorganisaties, maatschappelijke organisaties en gemeente, geeft inzicht in wat er speelt, welke behoeften er zijn, wat goed gaat en wat beter kan. Er ontstaat een sterk netwerk van partners in en tussen de kernen. We steunen en stimuleren initiatieven vanuit de samenleving, onder andere door middel van het initiatievenfonds.

De gemeente wordt, nog meer dan zij al is, een betrouwbare, benaderbare en transparante partner voor de inwoners van Steenbergen. Bovendien willen we inwoners meer betrekken bij het maken van beleid en het nemen van besluiten. Het accountmanagement dat we voor de kernen en bewonersorganisaties willen inrichten, betekent een forse omslag in denken en werken.

Transformatie Sociaal Domein
We ondersteunen inwoners van Steenbergen die, tijdelijk of structureel, niet op eigen kracht kunnen wonen en deelnemen aan de samenleving, zonder werk en inkomen raken, of problemen ondervinden bij het opgroeien en opvoeden van kinderen.

Binnen de opgave Transformatie Sociaal Domein werken we aan een effectieve en efficiënte dienstverlening voor onze inwoners. Met een plan van aanpak Bedrijfsvoering werken we onder meer aan betere monitoring van en sturing op het sociaal domein, aan de hand van actuele beleid en managementinformatie. We bouwen verder aan een goede samenwerkingsrelatie met onze

maatschappelijke partners en de gemeenten in de regio. Wat betreft Jeugd hebben we vanuit het actieplan aandacht voor de relatie met huisartsen en het onderwijs. We zetten in op meer ambulante ondersteuning, waarmee we doorverwijzing naar zwaardere jeugdzorg willen voorkomen. De kwaliteitsimpuls Welzijn en de vorming van sociale wijkteams, zoals die in 2018 is gestart, krijgt in 2019 zijn volle beslag. Een duurzame oplossing voor het Jeugdhonk maakt ook deel uit van deze opgave. We stellen in 2019 en 2020 incidenteel middelen beschikbaar, om een structurele verlaging van de budgetten en een nieuw evenwicht in de begroting voor het sociaal domein te realiseren.

Kaders voor het bestaand beleid

Beleidskader (verordening of beleidsnota)	Opgesteld in jaar
Nota Speelruimtebeleid	2010
Visie Jongerenwerk	2010
Beleidsplan Zorg voor Jeugd West Brabant 2015-2017	2014
Verordening Jeugdhulp	2014
Subsidieverordening Welzijn Gemeente Steenbergen	2016
Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2018	2017
Verordening adviesraad Sociaal Domein	2017
Beleidskader Zorg voor Jeugd	2018
Nota Sociaal Domein	2018
Nota kwaliteitsimpuls Welzijnswerk	2018
Nota kerngericht werken en overheidsparticipatie	2018
Beleidsnota Steenbergen Vitaal	2018

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2019

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
Sterke en zelfstandige kernen en inwoners	Vanuit het nieuwe initiatievenfonds zijn diverse inwonersinitiatieven ondersteund. Op basis van de eerste ervaringen zijn de criteria verder verbeterd. De bestuursopdracht Leefbaarheid en Kernen is in april 2019 vastgesteld. Al doende is in 2019 duidelijker geworden wat voor personeelscapaciteit nodig is om de ambitie waar te maken. Deze is in 2019 niet toereikend geweest.
Versterken van de relatie tussen gemeente en gemeenschap	Per maart 2019 zijn kerncoördinatoren aangesteld. Zij hebben in de kernen in korte tijd positie opgebouwd. Zij worden door inwoners, stadsraad en dorpsraden zeer gewaardeerd. Wel komen daardoor knelpunten in 'back-office' naar voren. De gemeentelijke organisatie is hier nog onvoldoende op ingericht.
Prettig opgroeien in Steenbergen	Samen met de jeugd zijn diverse initiatieven tot stand gekomen. Met de zomervakantieactiviteiten van het jongerenwerk zijn 5 weken lang per week ongeveer 75 jongeren bereikt. Hierbij is onder meer de jongerenbus ingezet. Na de zomervakantie is op de locatie in Nieuw-Vossemeer langer doorgegaan met de activiteiten op woensdagmiddag i.v.m. de vraag van de jongeren zelf. Verder is in de herfstvakantie een lasergame-activiteit georganiseerd, waar leerlingen van de Gummarusschool in de voorbereidingsfase bij zijn betrokken. De activiteit was ingebed in een programma van diverse herfstactiviteiten: 8 weken lang in het Cromwiel activiteiten georganiseerd waarbij de eerste week de

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
	jongerenwerkers het initiatief namen, maar daarna de jongeren zelf initiatief moesten nemen om de weken erna te organiseren en activiteiten te kiezen.
Prettig opgroeien in Steenbergen	De vaststelling van de visie op maatschappelijk vastgoed is voorliggend op het IHP (Integraal Huisvestingsplan). De tempo's in de drie Brabantse Wal gemeenten lopen dusdanig uit elkaar, dat een gezamenlijk IHP niet haalbaar is op dit moment. Steenbergen wil een IHP dat past in de lokale beleidsagenda, maar zal hierbij wel tussentijds afstemmen met Woensdrecht en Bergen op Zoom. In oktober 2019 is gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor een visie op maatschappelijk vastgoed in 2020.
	Het beleidskader laaggeletterdheid is door de raad vastgesteld op 28 november 2019. Parrallel hieraan is in Q4 gestart met een inventarisatie onder regie van gemeente bij diverse belanghebbenden naar de taalbehoefte in Steenbergen. Hiervoor zijn zowel individuele gesprekken gevoerd, als het LEA-overleg met onderwijspartners gebruikt. De opbrengst hiervan zal verwerkt worden in een uitvoeringsprogramma VVE en werkplan Taalhuis begin 2020.
	Het jeugdhonk is opgeknapt en kan weer geruime tijd mee op basis van de huidige gebruiksbehoefte. Het jeugdhonk wordt daarbij ook meegenomen in de inventarisatie van/ visie op maatschappelijk vastgoed
Meedoen voor iedereen	Het participatiebeleid in 2019 is volledig gericht geweest op verminderen van de instroom in de uitkering, het bevorderen van de doorstroom (om de afstand tot de arbeidsmarkt te verkorten en de kansen op werk te vergroten) en uitstroom uit de uitkering naar werk. De tweede editie van Kijk Binnen bij Bedrijven trok veel nieuwe bedrijven en organisaties uit Steenbergen. Werkgevers ontmoeten in deze week de werknemers van de toekomst, maar ook werkzoekenden, stagiaires en vrijwilligers die direct aan de slag kunnen. Ook is in 2019 gericht op het meedoen van mensen in de vorm van (participatie)trajecten. Het beleid is nadrukkelijk integraal, in samenhang met het gehele sociale domein. Het is daarmee circulair gericht, om mensen die (nog) niet kunnen participeren via werk, traject of activering, voortdurend in beeld te houden. De middelen voor het participatiebeleid zijn in 2019 volledig en structureel voor deze doeleinden ingezet.
Behoud en versterken van de bestaande voorzieningen	Voor 2019 was een onderzoek bij de gemeenschapshuizen voorzien. Dit jaar zijn we ook gestart met de opgave Maatschappelijk Vastgoed. Het onderzoek naar de gemeenschapshuizen vormt hier een onderdeel van en wordt bij de voortgang van de werkzaamheden voor het opstellen van de Visie Maatschappelijk Vastgoed in 2020 meegenomen.
Zorg dichtbij onze inwoners	Jeugdzorg: in de tussenrapportage 2019 is de begroting 2019 voor niet-vrij-toegankelijke-zorg met structureel € 500.000 naar beneden bijgesteld. De verwachte daling is uiteindelijk niet gerealiseerd door intensivering op de aanpak van thuiszitters (€ 267.500) en de verlenging van enkele dure langlopende WoonZorgArrangementen. In 2019 is er na intensief overleg besloten om tot een gecontroleerde overdracht van zorg te komen voor de cliënten in zorg bij JUZT. Het Steenbergse aandeel in deze afwikkeling bedroeg € 183.000.
	Wmo: na de invoering van de maximale eigen bijdrage Wmo per 1 januari 2019 zijn we geconfronteerd met een groei van 25% van de aanvragen. Naar aanleiding daarvan is de begroting voor de Wmo in de tussenrapportage naar boven bijgesteld. Daarnaast zijn de tarieven als gevolg van cao-ontwikkelingen verhoogd. Ook voor individuele ondersteuning en dagbesteding (begeleiding) zijn de cliëntaantallen na een eerste sterke stijging in 2018, in 2019 verder gestegen. Omdat indicaties vanuit de Wmo gezien de ondersteuningsbehoefte veelal voor een langere tijd worden afgegeven, werkt de stijging in 2018 bovendien door in 2019. Tenslotte is ook de het aantal hulpmiddelen dat is toegewezen gestegen. Dit hangt samen met de landelijke ambitie om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven en te blijven participeren. Bovendien is er door de invoering van de maximale eigen bijdrage Wmo een financiële drempel weggenomen dat resulteert in een stijging van het aantal verstrekkingen.
	Participatie (financiële verantwoording onder het programma Economie, toerisme en recreatie): de BUIG uitkering bedroeg in 2019 € 6.215.744 terwijl de uitkeringen

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
	levensonderhoud € 4.500.077 bedroegen. Ondanks de voorspoedige economische tijd, zien we dat het bestand met uitkeringsdossiers in 2019 licht is gegroeid (van 313 naar 327 uitkeringsdossiers). Oorzaak hiervoor is dat de WW-duur verlaagd en de AOW-leeftijd verhoogd is waardoor mensen langer in de uitkering blijven. Verder is er instroom vanuit de voormalige Wajong. Bij een steeds groter wordend deel van het bestand met mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, zijn er problemen op verschillende gebieden en vaak tegelijkertijd (zoals psychische problematiek, verslaving, lichamelijke problematiek, schulden, dakloosheid, etc.). Er zijn voor deze mensen eerst andere acties nodig vanuit een integrale aanpak (jeugd, Wmo in samenwerking met voorliggend veld) voordat activering naar werk aan de orde is. Het totale resultaat bij domein Participatie bedroeg € 423.023 positief .
	Daarnaast zijn we van start gegaan met het optimaliseren van de bedrijfsvoering, te starten met de jeugdzorg. Er is enige vertraging in het traject onstaan vanwege ziekte van een aantal keyspelers. De monitoring wordt in 2020 verder uitgewerkt.
	De diverse activiteiten van WijZijn Steenbergen, zoals het maatschappelijk werk, cliëntondersteuning en mantelzorgondersteuning zijn in 2019 goed uitgevoerd. Er is in het kader van de in 2018 ingezette kwaliteitsimpuls Welzijnswerk verder gewerkt aan de versterking van het welzijnswerk en de gang richting de kernen van de sociale welzijnsteams. Het is hierbij de bedoeling dat onder andere de fysieke wijkteams, de boa's, de stads-en dorpsraden samenwerken met de sociale wijkteams. Dit gekoppeld aan en naar filosofie van het kerngericht werken om zo "de ogen en oren" in de kernen te zijn. Mogelijke vragen en activiteiten van inwoners maar ook problemen worden op deze wijze eerder gesignaleerd, opgepakt en ondersteunt. Het najaar van 2019 is gebruikt om hierover met onze professionele welzijnspartner WijZijn Traverse Groep concrete en meetbare (prestatie-)afspraken te maken voor de uitvoering in 2020.
Vitale samenleving door middel van sport en bewegen	We brengen het uitwerkingsprogramma "Steenbergen Vitaal" in relatie met het opstellen van een Lokaal Sportakkoord. Dit voorkomt dubbelingen. Met het sportakkoord en het uitwerkingsplan "Steenbergen Vitaal"willen we bereiken dat mensen blijven sporten en bewegen. Het Lokaal Sportakkoord is vanuit het Rijk geïnitieerd. Gemeenten kunnen hieraan deelnemen en ontvangen een bijdrage voor een sportinformateur en een uitvoeringsbudget. In november 2019 is Steenbergen hiermee gestart en heeft een eerste bijeenkomst met sportverenigingen, onderwijs en overige maatschappelijke partijen plaatsgevonden. Uitkomst van de avond was de toezegging van vier verenigingen om de aanvraag voor deelname aan het Lokaal Sportakkoord te ondertekenen. De aanvraag is inmiddels gehonoreerd. We gaan nu samen de partijenaan de slag gaat om tot attractieve sportinterventies te komen. De coördinerend sportcoach zal februari 2020 start hierbij een rol gaan spelen (o.a. uitwerkingsplan "Steenbergen Vitaal", contacten, aansturing sportcoaches).
Onderwijshuisvesting	Zie ook 'Prettig opgroeien/doordecentralisatie onderwijshuisvesting': De vaststelling van de visie op maatschappelijk vastgoed is voorliggend op het IHP. De tempo's in de drie Brabantse Wal gemeenten lopen daarnaast dusdanig uit elkaar, dat een gezamenlijk IHP niet haalbaar is op dit moment. Steenbergen wil een IHP dat past in de lokale beleidsagenda, maar zal hierbij wel tussentijds afstemmen met Woensdrecht en Bergen op Zoom. Op basis van een eerste algemene inventarisatie van het onderwijsvastgoed eind 2018 is (op basis van de Verordening onderwijshuisvesting) in 2019 alvast financiële ruimte begroot in de investeringsagenda voor 2020 en verder. In oktober 2019 is gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor een visie op maatschappelijk vastgoed in 2020.
Laaggeletterdheid	Zie ook 'Prettig opgroeien': Het beleidskader laaggeletterdheid is door de raad vastgesteld op 28 november 2019. Parrallel hieraan is in Q4 gestart met een inventarisatie onder regie van gemeente bij diverse belanghebbenden naar de taalbehoefte in Steenbergen. De opbrengst hiervan zal verwerkt worden in een uitvoeringsprogramma VVE en werkplan Taalhuis begin 2020. Op basis van de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB) is uitvoering gegeven aan NT1 en NT2 onderwijs voor laaggeletterde volwassenen, door de bibliotheek en het ROC. Uitvoering van de WEB geschiedt in regionaal verband (West Brabant).

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
Monitoring en sturing sociaal domein	De begroting sociaal domein is een vast item binnen de begroting. De kwartaalmonitor heeft voeding nodig vanuit de verschillende gebieden in het sociaal domein. De verbeterslag in bedrijfvoering Wmo speelt hier een belangrijke rol in. Wanneer de bedrijfsvoering WMO op orde is kunnen we een betere aansluiting maken op de monitor sociaal domein.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2019

Taakveld	Begroting 2019		begr. na wijz. 2019		Rekening 2019	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Onderwijshuisvesting	731.228		753.811		757.043	
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	776.596	27.250	806.596	27.250	778.946	32.049
Sportbeleid en activering	246.546		255.891		237.383	
Samenkracht en burgerparticipatie	2.506.719	490.205	2.606.612	335.205	2.501.478	533.247
Wijkteams	1.338.149		1.317.649		1.807.837	
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	682.000	2.500	682.000	2.500	889.547	4.812
Maatwerkdienstverlening 18+	4.768.419		4.817.957	155.000	5.095.716	154.858
Maatwerkdienstverlening 18-	4.321.712		3.664.712		4.192.152	
Geëscaleerde zorg 18-	463.934		369.974		413.863	
Volksgezondheid	1.129.901		1.224.847		1.228.977	10.000
Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds		-6.477		-6.477		
Subtotaal	**16.965.204**	**513.478**	**16.500.049**	**513.478**	**17.902.944**	**734.965**
Mutaties reserves		982.826		1.153.626		632.728
Totaal	**16.965.204**	**1.496.304**	**16.500.049**	**1.667.104**	**17.902.944**	**1.367.693**
Saldo programma Mens & Samenleving	**15.468.900**		**14.832.945**		**16.535.251**	

Het programma Mens en samenleving sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 1.702.000,- nadeliger. Dit programma dekt maar een gedeelte van de totale financiële omvang van het Sociaal Domein. In een afzonderlijke bijlage wordt een overzicht gegeven van de totale kosten van het Sociaal Domein. Hieruit blijkt een relatief tekort van € 346.000,- op een totaal van ruim € 18 mln aan uitgaven. De voornaamste afwijkingen (> € 50.000,-) tussen raming en werkelijk (het niet toegelichte resterende saldo betreft een cumulatie van kleinere verschillen) betreffen:

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
Samenkracht en burgerparticipatie	€ 303,000 V	
Jeugd- en jongerenwerk	*€ 89,000* N	i
	Toelichting: Om jeugdproblematiek eerder te constateren is het zogenaamde voorliggend veld versterkt door voor de korte termijn een extra jongerenwerker aan te trekken. Het idee hierbij is dat hierdoor latere, vaak duurdere, professionele jeugdzorg wordt voorkomen. Door de gemeenteraad is hiervoor extra budget beschikbaar gesteld. Dit budget is opgenomen onder "Wijkteams", waardoor op deze post deze overschrijding tot uiting komt.	
Peuterspeelzalen	*€ 320,000* V	s
	Toelichting: In 2019 zijn de rijksmiddelen voor Onderwijsachterstandenbeleid structureel verhoogd van € 56.000,- naar ruim € 300.000,-. De voor de diverse doelgroepkinderen te betalen subsidie valt geheel onder de besteding van deze rijksmiddelen. Hierdoor is het opgenomen subsidiebedrag niet besteed.	
Initiatievenfonds	*€ 81,000* V	i
	Toelichting: Jaarlijks is een budget van € 50.000,- beschikbaar. Daarnaast is vanuit voorgaande jaren een restantbudget van totaal € 74.300,- overgeheveld. De in 2019 ontvangen aanvragen zijn echter binnen het bij de begroting beschikbare budget gebleven.	
Wijkteams	€ 490,000 N	
Loketvoorziening sociaal domein	*€ 314,000* N	s/i
	Toelichting: Het nadelig resultaat op dit product wordt veroorzaakt door nadelen door het niet realiseren van de taakstellende bezuiniging van € 397.000,- en door de betaling van de extra bijdrage van €184.000,- aan Jutz voor ons aandeel in de afbouw van deze organisatie. Tegenover deze nadelige effecten staat het voordeel van niet bestede eenmalige budgetten, ad € 350.000,- voor regulering en transformatie van het sociaal domein. Per saldo € 231.000,- nadelig.Voor het overige betreft het een cumulatie van geringere verschillen die niet nader worden toegelicht.	
Loketvoorziening jeugd	*€ 176,000* N	i
	Toelichting: Het aantal jeugdproffessionals zat beneden een regionaal vastgestelde norm. Voor 2020 zijn hiervoor extra middelen in de begroting opgenomen om toch aan die norm te kunnen voldoen. Gezien de problematiek rondom de jeugdzorg is hierop vooruitgelopen door in de loop van 2019 het aantal jeugdproffessionals op te plussen.	
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	€ 205,000 N	
WMO voorzieningen	*€ 205,000* N	s
	Toelichting: Wmo voorzieningen vallen voor een groot deel onder de reikwijdte van de maximale eigen bijdrage. Vanaf 1 januari 2019 betalen inwoners hiervoor een maximale eigen bijdrage. Deze maatregel werkt drempelverlagend en zorgt voor extra uitgaven op met name de woningaanpassingen en de hulpmiddelen. Anderzijds vraagt het langer zelfstandig thuis wonen om een woning die daar geschikt voor is en hulpmiddelen die daarvoor beschikbaar zijn. Trapliften, aanpassingen in de badkamer en scootmobielen zijn voorzieningen die daar een bijdrage aan leveren.	
Maatwerkdienstverlening 18+	€ 278,000 N	
WMO ondersteuning	*€ 368,000* N	s
	Toelichting:	

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
	De hogere uitgaven betreft voornamelijk hogere kosten voor de huishoudelijke ondersteuning, de kosten voor begeleiding en beschermd wonen. Het aantal cliënten wat huishoudelijke ondersteuning is in 2019, mede door de eerder genoemde invoering van de maximale eigen bijdrage, sterk gestegen. Er was een groei te zien van 25%. Bij de tussentijdse rapportage is hierop geanticipeerd, maar blijken de werkelijke kosten toch nog iets hoger, ad € 91.000,-, uit te zijn gekomen. Voor begeleiding is een sterke stijging te zien in begeleiding individueel, maar nog meer bij het aantal cliënten in de dagbesteding. Deze stijging is in 2018 ingezet, maar heeft ook zijn financiële weerslag in 2019 ev. Indicaties worden namelijk veelal voor langere tijd afgegeven. Ook speelt bij zowel de huishoudelijke ondersteuning als de begeleiding dat er een duidelijke verschuiving zichtbaar is vanuit de PGB verstrekkingen. Daarnaast zijn de tarieven als gevolg van CAO ontwikkelingen sterker gestegen dan waar mee was rekening gehouden. De totale extra kosten kwamen uit op € 191.300,-. Bergen op Zoom is centrumgemeente voor Beschermd wonen. Gedurende het jaar waren de signalen dat dit binnen de beschikbare budgetten kon worden uitgevoerd en is het opgenomen extra bedrag hiervoor, ad € 150.000,-, bij tussenrapportage afgevoerd. Bij het opmaken van de afrekening bleek toch nog een tekort en resulteerde dit voor de gemeente Steenbergen in een bijdrage in het tekort van € 67.500,- waarvoor op dat moment geen middelen meer in de begroting opgenomen waren.	
Persoonsgebonden budget WMO	*€ 90,000* V	s
	Toelichting: De tendens van een minder aantal PGB verstrekkingen is al jaren zichtbaar. Voor een groot deel betreft dit een verschuiving naar de zorg in natura (zie toelichting hierboven).	
Maatwerkdienstverlening 18-	€ 527,000 N	
PGB jeugd	*€ 61,000* V	s
Niet vrij toegankelijke zorg	*€ 522,000* N	s/i
	Toelichting: De verschuiving van PGB verstrekkingen naar de Niet vrij toegankelijke zorg is een tendens die al enkele jaren geleden is ingezet en ook dit jaar weer geldt. Bij de tussenrapportage is het budget naar beneden bijgesteld naar de uitkomsten van de toen bekende prognose van de ontwikkeling van de Niet vrij toegankelijke zorg. Niet voorzien was dat na de vakantieperiode extra ingezet ging worden op schoolverzuim om de jeugdigen zo spoedig mogelijk weer op school te krijgen, Hoe deze aanpak werkt of heeft gewerkt zal in 2020 moeten blijken. Daarnaast blijkt dat een aantal, 4 van de 7, dure woonzorgarrangementen te moeten worden verlengd, waar gedacht werd dat deze zouden kunnen worden afgesloten/worden afgebouwd.	
Uitvoeringskosten jeugdzorg	*€ 69,000* N	s
	Toelichting: Betreft met name de verantwoording van de uit de Dienstverleningsovereenkomst voortvloeiende kosten met de gemeente Roosendaal als "kassier" van de gezamenlijke kosten in verband met de regionale uitvoering van de jeugdzorg (Zi²t). Tot op heden was hier geen specifiek budget voor in de begroting opgenomen en werd dekking gevonden in diverse afzonderlijke algemene budgetten. Door het project transparantie in budgetten zijn een aantal van die budgetten verdwenen en blijkt dat de dekking van deze kosten niet goed geborgd zijn.	
Landelijk transitie arrangement	*€ 61,000* V	s
	Toelichting: Het is erg lastig zicht te hebben op de volledigheid van de landelijk lopende transitiearrangementen. Zorgaanbieders melden niet (altijd) wanneer een traject is gestart. Het is dan ook erg moeilijk om hieraan voor een begrotingsjaar	

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
	een onderbouwd budget te koppelen. Hiervoor wordt vaak teruggegrepen op de gedane uitgaven in voorliggende jaren. Voor 2019 blijkt dat te hoog te zijn geweest.	
Mutaties reserves	€ 483,000 N	
Beschikking over reserves	*€ 483,000* N	n/i
	Toelichting: Een lagere onttrekking houdt rechtstreeks verband met incidentele uitgaven die in 2019 niet/niet volledig zijn gedaan en die gedekt worden door een onttrekking aan voornamelijk de algemene reserve. In 2019 leidt dit tot lagere onttrekkingen voor extra middelen maatregelenpakket sociaal domein € 145.700,-, plan transformatie sociaal domein € 100.000,-, projectleider kerngericht werken € 30.000,- en middelen initiatievenfonds € 38.000,-. Onderdeel van het verschil is ook de geraamde onttrekking aan de algemene reserve van de eenmalig beschikbaar gestelde middelen beschermd wonen ad € 150.000,-. Bij tussenrapportage bleken de extra middelen niet meer nodig, maar is onterecht niet de onttrekking aan de algemene reserve afgeraamd.	

Investeringen

Investeringen > € 50.000,-- betreffende dit programma				
Omschrijving	**Investeringskrediet**	**Uitgaven t/m 2019**	**Restant krediet**	**Afgewikkeld/ vervallen 2019**
Renovatie de Vaert	430.900	483.541	(52.641)	ja
Toelichting:				
Voor de verbouwing van gemeenschapshuis De Vaert was een budget gevoteerd van € 430.900,-, In 2020 zal een duurzame fietsenstalling worden gerealiseerd. Deze fietsenstalling zal worden voorzien van PV zonnepanelen en de duurzaam opgewekte energie zal worden teruggeleverd aan gemeenschapshuis De Vaert. Tijdens de verbouwing is rekening gehouden met aanpassing van de elektronische infrastructuur ten behoeve van de zonnepanelen. Deze aanpassing was niet voorzien en is derhalve meerwerk. Gedurende de verbouwing zijn een aantal aanpassingen gedaan aan de werktuigbouwkundige installatie, wat de functionaliteit en het gebruik ten goede kwam. Ook is de brandmeldinstallatie vernieuwd en uitgebreid, uitbreiding van de oude brandmeldcentrale was niet mogelijk. Ook waren een aantal bouwkundige zaken niet opgenomen in de technische werkomschrijving, hierbij valt te denken aan de vloerafwerking en het egaliseren van de vloer. Ook zijn gedurende de verbouwing een aantal zaken voor wat betreft de elektrische installatie aangepast. Momenteel staat de oplevertermijn nog open vanwege het feit dat de aannemer de opleverpunten niet allemaal heeft opgelost. Deze wordt voldaan zodra de opleverpunten zijn opgelost. Derhalve is een overschrijding van het budget ontstaan van € 52.640,-.				

Programma Kunst, cultuur en erfgoed

Wat willen we bereiken?

Beschrijving
Kunst, cultuur en erfgoed is van ons allemaal. Het is een stimulans voor sociale samenhang, bevordert de leefbaarheid en bepaalt mede de identiteit van onze gemeente. Veel activiteiten en initiatieven komen vanuit de inwoners zelf. De gemeente faciliteert en co-financiert deze initiatieven vanuit een samenhangend systeem van regelingen voor erfgoed, cultuur, welzijn, leefbaarheid en participatie. Belangrijkste doelstelling is dat alle kernen hun eigen identiteit en karakter behouden, dat geeft onze gemeente als geheel een unieke waarde. Die dragen we graag uit mét onze inwoners en naar onze gasten.

Wat zijn de ambities?
• Initiatieven op het gebied van kunst en cultuur ontstaan vanuit en worden uitgevoerd door de gemeenschap zelf, bedoeld voor onze inwoners en bezoekers.
• We hechten belang aan ons cultureel en militair erfgoed; iedereen moet hierbij betrokken kunnen zijn.
• Cultuur- en erfgoededucatie maakt leerlingen bewust van de eigen identiteit en helpt hen zich te ontwikkelen tot volwaardige burgers.
• We werken waar mogelijk mee aan het vinden van oplossingen voor het behoud van monumentale gebouwen in onze gemeente, in het bijzonder voor de Gummaruskerk in Steenbergen.

Wat zijn onze opgaven?
Vanuit de ambities in het raadsprogramma zijn de volgende opgaven te herleiden:

Erfgoed en Cultuur
Het erfgoed in de gemeente is een belangrijk onderdeel van de identiteit van de gemeente. Het is herkenbaar, is een fysieke herinnering aan het verleden en bevat verhalen waarop we als inwoner van een kern, gemeente of regio trots kunnen zijn. Het nodigt bezoekers uit om te ontdekken en te verblijven. Kortom, erfgoed verbindt. Het uitlichten en verdiepen van ons bestaand erfgoed maar ook van wat is vergaan biedt ondersteuning aan de koers op cultuur, kunst, recreatie en natuur.

Bij het formuleren van onze doelstelling binnen de opgave Erfgoed en Cultuur en het opstellen van het uitvoeringsprogramma voor deze opgave, leggen we verbinding met andere beleidsterreinen, zoals economie, toerisme en recreatie, maar ook sociaal domein.

Kaders voor het bestaand beleid

Beleidskader (verordening of beleidsnota)	Opgesteld
Nota Cultureel Erfgoed 2010-2020	2010
Kunst en cultuurnota 2014-2017 "De smaak van Steenbergen"	2013
Erfgoedbeleid	2018

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2019

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
Behouden en versterken van de kracht van ons cultureel erfgoed	Beide projecten zijn in voorbereiding. In het licht van 750 jaar Steenbergen wordt de samenhang tussen de Canon en onderdelen van de Expeditie bezien.
	Vanwege de toekomstvisie eind 2019, werd het communicatieplan in 2020 gepland.
	De VVV is in de Gummaruskerk ondergebracht.
Activiteiten en initiatieven ten behoeve van cultuur zijn ondersteunend en stimulerend.	Alle basisscholen hebben meegedaan aan activiteiten rond 75 jaar bervijding, o.a. een scholenestafette met verteller, een theatervoorstelling en de game Weet waar je woont.
	Als er initiatieven zijn die passen in de sfeer van het initiatievenfonds dan worden die van harte ondersteund vanuit het initiatievenfonds.
	Het programma voor 75 jaar bervijding is uitgevoerd. Het bevatte ca. 25 activiteiten, voor het merendeel georganiseerd door verenigingen en inwoners. De deelname en belangstelling was groot. Zo is de historische toertocht door ca. 15.000 mensen bekeken.
Steenbergen 2022	In de voorbereiding van dit feest is een eerste opzet van een plan van aanpak opgesteld. Deze is in 2019 verder geconcretiseerd, met het volgende uitgangspunt: we faciliteren de initiatieven die vanuit de samenleving (inwoners, verenigingen en bedrijven) voor de viering van 750 jaar Steenbergen en 25 jaar gemeente Steenbergen komen. Vanaf 2020 gaan we initiatieven - indien nodig - actief stimuleren. De financiele consequenties zijn opgenomen in de begroting 2020 en meerjarenramingen 2020-2022.
Canon van Steenbergen	Voor de canon is een werkgroep met deelnemers van erfgoedinstellingen samengesteld. De werkgroep heeft een lijst met de belangrijkste onderwerpen vastgesteld en heeft in 2019 de eerste artikelen geschreven. Gewerkt wordt aan een papieren versie en een digitale variant.
Kunstwerken per kern	In Kruisland is het project St. Jorispad geraliseerd, in Nieuw-Vossemeer de verplaatsing van het beeld van Merijntje. Voor Steenbergen is gestart met een beeldengroep op een rotonde bij de N259; oplevering naar verwachting medio 2020. Vanuit De Heen is er geen initiatief gekomen.
Cultuureducatie	In het schooljaar 2017-2018 zijn zeven basisscholen gestart met De Cultuur Loper onder leiding van de cultuurcoach, die door de gemeente is aangesteld. Acties die uitgevoerd worden zijn o.a. deskundigheidsbevordering docenten, uitwisseling en afstemming activiteiten en bezoek culturele activiteiten. Vanaf het schooljaar 2019-2020 zijn alle negen basisscholen aangesloten bij het project. De game 'weet waar je woont' is geactualiseerd.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2019

Taakveld	Begroting 2019		begr. na wijz. 2019		Rekening 2019	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	269.541	11.739	335.541	11.739	245.962	14.893
Cultureel erfgoed	169.026		175.526		128.621	5.000
Media	398.357	99.096	398.357	59.500	397.143	60.305
Geheel - Totaal	**836.924**	**110.835**	**909.424**	**71.239**	**771.725**	**80.198**
Mutaties reserves		211.911		286.911		102.301
Totaal	**836.924**	**322.746**	**909.424**	**358.150**	**771.725**	**182.498**
Saldo programma Kunst, cultuur & erfgoed	**514.178**		**551.274**		**589.227**	

Het programma Kunst, cultuur en erfgoed sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 37.000,- nadeliger. De voornaamste afwijkingen (> € 50.000,-) tussen raming en werkelijkheid (het niet toegelichte resterende saldo betreft een cumulatie van kleinere verschillen) betreffen:

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	€ 93,000 V	
Kunst- en cultuurbeleid	*€ 74,000* V	i
	Toelichting: In 2019 is veel aandacht uitgegaan naar de viering van 75 jr bevrijding. Deze aandacht kon dus niet besteed worden aan andere projecten zoals Expeditie Nassau. Dit heeft direct gevolg voor de uitgaven die hiervoor waren geraamd. Van het geraamde bedrag ad € 115.000,- is maar € 4.000,- besteed. De viering van 75 jr bevrijding heeft voor de interne organisatie relatief veel inzet gevraagd. De interne doorbelasting van uren heeft ruim € 28.000,- meer bedragen dan was begroot.	
Cultureel erfgoed	€ 52,000 V	
Monumenten	*€ 56,000* V	i
	Toelichting: Om de ook hierboven genoemde reden heeft ook de uitvoering van de hier opgenomen projecten onder druk gezet. Zo is er weinig of niets uitgegeven aan het Canon van Steenbergen en is het budget voor onderzoek naar het behoud van de Gummaruskerk niet helemaal besteed.	
Mutaties reserves	€ 185,000 N	
Beschikking over reserves	*€ 185,000* N	i
	Toelichting: Een lagere onttrekking houdt rechtstreeks verband met incidentele uitgaven die in 2019 niet/niet volledig zijn gedaan en die gedekt worden door een onttrekking aan voornamelijk de algemene reserve. In 2019 leidt dit tot lagere onttrekkingen	

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
	voor Kunstwerken per kern € 25.000,-, Expeditie Nassau € 111.000,-, Behoud Gummaruskerk € 17.500,-, Plan van aanpak cultureel erfgoed € 10.000,- en Canon van Steenbergen € 21.000,-.	

Investeringen

Investeringen > € 50.000,-- betreffende dit programma				
Omschrijving	**Investeringskrediet**	**Uitgaven t/m 2019**	**Restant krediet**	**Afgewikkeld/ vervallen 2019**
Aankoop klaprozenveld Canadezenweg te Welberg	70.000	70.000	-	ja
Toelichting:				
Vanwege de grote symbolische betekenis voor de gemeenschap heeft de gemeente het klaproosveld aan de Canadezenweg te Welberg aangekocht. Samen met de Stichting Bevrijdingsmonument Welberg en de dorpsraad zal de gemeente in 2020 een inrichtingsplan maken om de herdenkingsfunctie van het terrein verder vorm te geven, met aandacht voor het beter zichtbaar en beleefbaar maken van het bijzondere verhaal van deze plek.				

Programma Leefomgeving en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Beschrijving
Leefomgeving en Duurzaamheid gaat over de leefomgeving van onze inwoners en ondernemers, bijvoorbeeld de buurt, de wijk, het centrum, het buitengebied, het bedrijventerrein of het sportveld. Centraal staat het zorgen voor een schone en veilige leefomgeving, waarin inwoners, ondernemers en verenigingen zo regelvrij mogelijk kunnen functioneren. Niet alleen voor nu, maar zeker ook voor de toekomst.

Wat zijn de ambities?
• Wij gaan voor een groene gemeente. Biodiversiteit, een zo groot mogelijke variatie in flora en fauna, neemt daarbij een belangrijke plaats in. We stimuleren onze inwoners en ondernemers hieraan een bijdrage te leveren.
• Zorgen voor voldoende energieneutrale woningen voor alle doelgroepen.
• Goede vervoersvoorzieningen zijn belangrijk voor Steenbergen. Wij zetten ons in om de bestaande voorzieningen in stand te houden.
• Arbeidsmigranten vertegenwoordigen een grote groep in onze samenleving. Huisvesting, integratie, onderwijs en het voorkomen van uitbuiting van/voor deze inwoners vraagt om een passende benadering.
• Steenbergen wil in 2040 energieneutraal zijn. Er wordt op dit moment nog maar weinig alternatieve energie opgewekt en dat willen we veranderen. Door in te zetten op wind, water, zon, aardwarmte, restwarmte. Wij stellen ons proactief op en houden de regie zoveel mogelijk in eigen hand. Wij gaan onze inwoners en ondernemers nog meer stimuleren on hieraan bij te dragen en geven zelf het goede voorbeeld.
• We willen goede voorzieningen bieden, zodat inwoners en ondernemers gestimuleerd worden om hun afval gescheiden aan te bieden.
• Wij bereiden ons goed voor op de Omgevingswet. De Toekomstvisie voor Steenbergen geeft onder andere richting aan de manier waarop we de Omgevingswet in de praktijk gaan brengen.
• We nemen onze verantwoordelijkheid voor het nemen van maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie.
• Een veilige leefomgeving en het gevoel van veiligheid in onze kernen worden nog verder verbeterd. Het buitengebied krijgt daarbij bijzondere aandacht.
• Onze wijkteams zijn de “ogen en oren” van de gemeente. Steeds meer krijgen de wijkteams een rol in het signaleren van situaties die aandacht vragen. Dit vraagt om een doorontwikkeling van deze teams.

Wat zijn onze opgaven?
Vanuit de ambities in het Interbestuurlijk Programma (IBP) en ons raadsprogramma zijn de volgende opgaven te herleiden:

Energietransitie
Door optimaal in te zetten op gebruik van wind, water, zon, aardwarmte en restwarmte willen we de ambitie van een energieneutraal Steenbergen realiseren. Met behulp van klimaatadaptatie wordt Steenbergen klimaatbestendig. Ook inzet op de circulaire economie biedt kansen. Met een proactieve houding, regie voeren en door samenwerking aan te gaan in de regio en met inwoners en bedrijven verzilveren we kansen. Als gemeente zetten wij ons in voor deze transitie met de samenleving zonder de sociale aspecten hiervan uit het oog te verliezen.

Biodiversiteit
Voor de kwaliteit van de leefomgeving is de biodiversiteit van groot belang. Met de fysieke ontwikkelingen de afgelopen decennia is de biodiversiteit onder druk komen te staan. Biodiversiteit kan gebruikt worden als een indicator van de gezondheid van een ecosysteem. Biodiversiteit hangt nauw samen met de klimaatopgave. Als gemeente dienen we aan de voorkant van planontwikkelingen aandacht te hebben voor de biodiversiteit.

Integrale Veiligheid
De veranderingen in de samenleving, economische groei en de snelheid waarmee technologische ontwikkelingen zich voordoen brengen nieuwe of andere vraagstukken met zich mee op het gebied van integrale veiligheid. De opgave voor een veiligere leefomgeving en veilige kernen waarin onze inwoners zich veilig voelen ligt voor ons. Om deze opgaven te kunnen realiseren hebben wij ruimte vrijgemaakt voor (strategische) capaciteit op het gebied van openbare orde en veiligheid.

Arbeidsmigranten
Arbeidsmigranten leveren een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van de lokale en regionale economie. De sterke groei van het aantal arbeidsmigranten gaat ook gepaard met nieuwe vraagstukken. Het huisvestingsbeleid is op papier op orde, maar de praktijk is weerbarstiger. Waar huisvesten we grote groepen (tijdelijke) arbeidsmigranten? Wat betekent het voor de leefbaarheid in onze woonwijken, wanneer daar veel arbeidsmigranten verblijven? En als we streng handhaven, welke effecten brengt dat met zich mee? Binnen de opgave Arbeidsmigranten nemen we maatregelen op korte termijn, en is in 2019 ons beleid herzien, in samenspraak met (grote) werkgevers, huisvesters, uitzendbureaus, en mensen die het (be)treft.

Omgevingswet
Als we het hebben over de omgevingswet dan hebben we het over de transitie in het fysiek domein waar minder regels en meer vertrouwen meer ruimte moeten bieden voor initiatieven en maatwerk. De gemeente moet nieuwe instrumenten eigen maken en participeren en co-creëren met burgers en bedrijven. Ook moet het proces digitaal functioneren en waar mogelijk vergunningsprocessen verkorten en verminderen. Dit is een zoektocht voor elke gemeente. Het bepalen van de ambitie en implementatiestrategie is de eerste stap in de transitie die voor ons ligt.

Kaders voor het bestaand beleid

Beleidskader (verordening of beleidsnota)	Opgesteld
Gemeentelijke Duurzaamheidsindex	2006
Nota gemeentelijke grondbeleid	2009
Regionaal crisisplan Veiligheidsregio Midden en West Brabant	2012
Duurzaamheidsnota Steenbergen 2012-2020	2012
Strategische Agenda Regio West Brabant	2012
Regionale afvalvisie Duurzaam West Brabant	2012
Verordening Duurzaamheidslening	2013
Bodemkwaliteitskaart / Nota Bodembeheer	2013
Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan	2014
Convenant Duurzaam Bouwen	2014
Grondprijsbeleid	2014
Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer Steenbergen	2015
Woonvisie	2015
Verordening Kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Omgevingsrecht Steenbergen.	2016
Beheerplan wegen 2017-2021	2016

Beleidskader (verordening of beleidsnota)	Opgesteld
Beheerplan civiele kunstwerken 2017-2026	2016
Beheerplan openbare verlichting 2017-2021	2016
Groenbeheerplan 2017-2021	2016
Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2016-2018	2016
Verordening starterslening	2016
Beleidsplan Van Afval Naar Grondstof 2016-2020	2016
Handhavingsbeleidsplan 2017-2020	2017
Uitvoeringsprogramma Handhaving 2017-2020	2017
Kaderstellende nota evenementenbeleid	2017
Algemene verordening ondergrondse infrastructuur	2017
Algemene Plaatselijke verordening	2018
Beleidsvisie externe veiligheid	2018
Stimuleringsregeling kwaliteitsimpuls particuliere woningvoorraad	2018
Integraal Veiligheidsplan 2019-2022 "Samen bouwen aan onze veiligheid"	2019
Structuurvisie	2019
Beleidsnota huisvesting Arbeidsmigranten	2010 (herzien jan.2020)

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2019

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
Integrale veiligheid	In het kalenderjaar 2019 hebben wij meer ingestoken op het samenwerken met onze buurgemeenten in ons district op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid. Om tot deze samenwerking te komen hebben alle 7 gemeenten in ons district het districtelijke integrale veiligheidsplan De Markiezaten in november 2018 vastgesteld. Door samen te werken realiseren we als district meer uniformiteit en weten onze inwoners wat wel en niet kan in het gehele district.
	We hebben als organisatie meer ingezet op de strategische planning binnen het veiligheidsdomein en hebben we in het najaar van 2019 de definitieve invulling gegeven op de uitbreiding van onze personele bezetting binnen Openbare Orde en Veiligheid.
Energieneutraal Steenbergen in 2040	Het ontwerp van de visie energie en ruimte is aangeboden in Q4 en niet vastgesteld in 2019.
	De provincie heeft besloten om een omgevingsvergunning te verlenen aan innogy voor Windpark Karolinapolder. Onder andere de gemeente is in beroep gegaan tegen dit besluit.
	Het initiatief van energiecoöperatie Duurzaam Steenbergen voor de realisatie van een kleinschalige zonneweide is grotendeels uitgewerkt in 2019. Er is overenstemming bereikt tussen gemeente en de coöperatie over locatie en randvoorwaarden.
	De Rekenkamercommissie is volgens het jaarplan 2019 een onderzoek gestart naar het onderwerp Duurzaamheid. Dit onderwerp wordt in de volle breedte onderzocht. Hierbij wordt aan de ene kant teruggekeken, bijvoorbeeld naar de Nota Duurzaamheid 2012-2020, het Uitvoeringsprogemma Duurzaamheid 2016-2018 en de indicatoren van de Gemeentelijke DuurzaamheidsIndex (GDI). In de GDI en het Uitvoeringsprogramma zitten zowel aspecten van

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
	fysieke als sociale duurzaamheid. Anderzijds gaat de commissie de toekomst en toekomstige ambities betrekken bij het onderzoek.
	Er zijn in totaal 46 stimuleringsleningen verstrekt in 2019, aanzienlijk meer dan in de jaren daarvoor.
	Bij het glastuinbouwgebied AFC is het restwarmteproject voorlopig on hold gezet. Project is in voorbereiding. In de Regionale Energiestrategie (RES) wordt ook aandacht besteed aan de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. In 2020 wordt gestart met het opstellen van de Transitievisie Warmte.
Een circulaire economie	De evaluatienota 1 jaar Omgekeerd Inzamelen was in december gereed en is begin januari 2020 aangeboden aan het college en raad. Naast het delen van de gunstige resultaten is een aantal conclusies en aanbevelingen gedaan.
Bevordering van de biodiversiteit	In 2019 is de visie op de entrees en kernen vastgesteld en is gestart met uitvoering van de entrees. Te beginnen in Kruisland, het contact met de dorpsraad is gelegd. De rotondes van de N259 zijn eind 2019 aangeplant.
	We zijn gestart met het voorbereidingstraject voor de Steenbergse vliet-Ligne. Nu worden de grondposities in beeld gebracht.
Onderzoek naar klimaatadaptatie	In het eerste half jaar van 2019 is Waterkring West aan de slag gegaan met Het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) opgave, zoals die vanuit het Rijk en de provincie neergelegd is bij de samenwerkingsregio's in de waterketen. We hebben: - een inventarisatie uitgevoerd hoe ver iedere afzonderlijke organisatie is met het uitvoeren van de DPRA stappen en het borgen ervan in de interne organisatie. - een klimaatstresstest uitgevoerd. - hiermee hebben we potentiele kwetsbaarheden en kansen voor klimaat geïdentificeerd. - voor de uitvoering van zowel de klimaatstresstest en klimaatdialoog hebben wij € 34.500,- subsidie ontvangen. - de Basis rioleringsplannen Nieuw-Vossemeer, de Heen, Dinteloord en Steenbergen Centrum opgesteld om wateroverlastlocaties inzichtelijk te kunnen maken.
In stand houden vervoersvoorzieningen	Het plan van aanpak is conform planning in Q3 2019 vastgesteld. De voorbereiding loopt op schema. In december 2019 is de raad op een informatieavond uitgebreid geïnformeerd over het te doorlopen traject en de beslismomenten.
Een goede integratie van arbeidsmigranten in de samenleving	De nota van uitgangspunten arbeidsmigratie is besproken in de opiniërende vergadering van de raad van 4 september 2019. In vervolg hierop is de beleidsnota arbeidsmigratie opgesteld en begin december 2019 aangeboden aan de Raad. De beleidsnota is met enkele amendementen aangenomen in de besluitvormende raad van 30 januari 2020.
Toekomstmogelijkheden Sunclasspark	In de beleidsnota Arbeidsmigratie wordt ruimte geboden voor de maatschappelijk verantwoorde huisvesting van arbeidsmigranten op het Sunclasspark.
Een prettige, schone en veilige leefomgeving voor onze inwoners.	Op 17 december 2019 is het Uitvoeringsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2020 door het college vastgesteld. De raad is middels een raadsmededeling geïnformeerd over dit uitvoeringsplan
	Op het gebied van bedrijfslocaties wordt er, naast de behandeling per individuele locatie op gemeentelijk niveau, op regionaal niveau dergelijke locaties geinventariseerd om op die schaal vraag en aanbod met elkaar te kunnen matchen.
	De doelstelling voor het bouwen van 70 tot 100 woningen is behaald in 2019.
	Het 'Woonwagenbeleid Steenbergen 2019' is in april 2019 door de raad aangenomen. De uitvoeringsprogramma's per locatie zijn in voorbereiding en worden in de loop van 2020 opgeleverd. Het verkoopproces kan starten zodra duidelijk is welke gronden kunnen worden verkocht aan huidige bewoners of woningcorporatie.

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
Handhaving	Het uitvoeringsplan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving 2019 is op 29 januari 2019 door het college vastgesteld. De raad is geinformeerd middels een raadsmededeling.
	Op 9 april 2019 heeft het college het jaarverslag VTH 2018 vastgesteld en de raad hierover met een raadsmededeling geinformeerd. Tevens is de raad voorgesteld om vanaf 2020 structureel middelen beschikbaar te stellen om de werkzaamheden van de OMWB op een minimaal vereist niveau uit te kunnen laten voeren. Tevens is de raad voorgesteld om vanaf 2020 structureel middelen beschikbaar te stellen om de capaciteit van toezicht en handhaving uit te breiden naar 4 fte.
Actualisatie Welstandsbeleidsplan	Op 22 oktober 2019 heeft het college ingestemd met de startnotitie om te komen tot een actualisatie van het huidige Welstandbeleidsplan.
Overdracht kleedlokalen	De kleedlokalen van VV Steenbergen van SV Diomedon zijn nog niet overgedragen omdat er nog geen overeenstemming is met VV Steenbergen. SV Diomedon is afhankelijk van VV Steenbergen omdat zij 2 kleedkamers willen omruilen zodat die aan de zijde komen te liggen waar Diomedon haar clubaccommodatie heeft. VV Steenbergen is bezig met nieuwbouwplannen voor de kleedaccommodaties. SV Diomedon wordt daarin meegenomen.
Centrum/Haven Dinteloord	De 2e helft 2019 heeft in het teken gestaan van de concrete uitvoering van de herinrichting haven. Conform planning zijn de werkzaamheden aan de haven begin december gereedgekomen. De openbare verlichting zal in Q2 2020 uitgevoerd worden.
Haalbaarheidsonderzoek GFT bij hoogbouw	Eind 2019 is met de voorbereidingen gestart voor het haalbaarheidsonderzoek GF(T) bij hoogbouw. Dit project wordt in pilotvorm in 2020 verder uitgevoerd. Het onderzoek gemeentelijke heffingen is reeds separaat in oktober gedeeld met de raad.
Onderzoek ontwikkeling Milieustraat	In december 2019 heeft de gemeenteraad ingestemd met het voorkeursscenario 2 (uitbreiden bestaande locatie met Renessestraat 1 en optimalisatie). Hierbij is gelijktijdig een voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld van € 60.000,-.
Voorbereidingen Omgevingswet	De bestuursopdracht is in 2019 voorbereid en door het college in februari 2020 vastgesteld. Met gebruik van de bestuursopdracht en impactanalyse is een implementatieplan eind Q1 2020 opgeleverd.
Visie energie en ruimte	Planning is niet gehaald, vanwege de voorbereiding van de Regionale Energie Strategie en het windmolenproces aan de Karolinadijk
Herinrichting Centrum Welberg	Met de werkzaamheden is volgens planning in 2019 aangevangen.
Beheer openbare ruimte	In de paragraaf onderhoud kapitaalsgoederen informeren wij u uitgebreid over de aktiviteiten 2019.
Herinrichting en groot onderhoud N259	In 2019 is verantwoording afgelegd aan Rijk en Provincie over de uitvoering. De toegezegde bijdragen in het kader van cofinanciering zijn ontvangen. Voor de overdekte fietsenstalling (bij rotonde met de Nassaulaan) heeft dit geleid tot een extra subsidie van € 11.147,-
Ontwikkeling Ravelijn / Revitalisering Stadspark	In 2019 is gestart met de orientatiefase. Hierbij zijn gesprekken gevoerd met alle partners die invloed hebben op het park. Hierbij is een beeld geschets welke richting de ontwikkeling van het park kan hebben. Tevens is naar een groter gebied gekeken dan alleen het huidge stadspark beslaat. in Q1 volgt een voorstel voor het vervolgtraject voor het college.
Ecologische verbindingszones	zie bevordering Biodiversiteit

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2019

Taakveld	Begroting 2019		begr. na wijz. 2019		Rekening 2019	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Vennootschapsbelasting			-28.198		-12.397	
Crisisbeheersing en Brandweer	1.323.112		1.315.541		1.318.169	
Openbare orde en Veiligheid	1.078.160	28.000	1.209.138	28.000	1.302.172	47.662
Verkeer, wegen en water	4.677.435	475.458	4.874.901	581.424	4.629.081	490.970
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.248.600	1.248.600	1.248.600	1.248.600	594.090	594.090
Sportaccommodaties	1.342.260	378.899	1.437.567	378.899	1.474.745	421.977
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.965.630	6.795	2.178.380	6.795	2.591.512	7.124
Riolering	1.144.056	1.653.112	1.174.056	1.653.112	1.335.629	1.695.376
Afval	2.863.537	3.659.684	3.185.982	3.686.308	3.089.651	3.800.933
Milieubeheer	421.029		471.529		210.441	
Begraafplaatsen	109.297	67.074	109.297	67.074	107.981	60.744
Ruimtelijke Ordening	1.086.333	283.026	1.520.655	283.026	1.702.734	675.379
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.203.060	3.203.060	3.203.060	3.203.060	2.330.640	2.330.640
Wonen en bouwen	822.591	818.170	812.591	818.170	770.431	624.113
Geheel - Totaal	**21.285.100**	**11.821.878**	**22.713.099**	**11.954.468**	**21.444.880**	**10.749.008**
Mutaties reserves	301.373	1.392.872	783.373	2.638.794	1.524.348	3.589.363
Totaal	**21.586.473**	**13.214.750**	**23.496.472**	**14.593.262**	**22.969.228**	**14.338.371**
Saldo programma Leefomgeving & duurzaamheid	**8.371.723**		**8.903.210**		**8.630.856**	

Het programma Leefomgeving en duurzaamheid sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 272.000,- voordeliger. De voornaamste afwijkingen (> € 50.000,-) tussen raming en werkelijkheid (het niet toegelichte resterende saldo betreft een cumulatie van kleinere verschillen) betreffen:

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
Openbare orde en veiligheid	€ 73,000 N	s
	Toelichting: € 113.000.- N, dit betreft een deelbudget voor de activiteiten van OMWB. De totale werkelijke bijdrage is hier geboekt waardoor er op taakveld Milieubeheer een voordeel ontstaat.	

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
	€ 40.000,- V, de kosten voor de VTH-applicatie zijn niet besteed. De verwachting is dat als de omgevingswet vorm krijgt een traject komt tot een gezamenlijke VTH-applicatie.	
Verkeer, wegen en water	€ 155,000 V	
Overige voorzieningen	*€ 85,000* V	i
	Toelichting: Voor het uitvoeringsprogramma Centrumhaven Dinteloord is € 25.000,- geraamd, dit budget wordt in 2020 besteed. Hiertegen staat een lagere onttrekking uit de reserve beheer openbare ruinmte. De afschrijving over de investering Centrumhaven Dinteloord ad € 60.000,- heeft in 2019 nog niet plaatsgevonden, omdat het werk nog niet is afgerond. Voor een gedeelte van de investering is een dekkingsreserve gevormd, waardoor er een lagere onttrekking uit de dekkingsreserve is ad € 28.000,-.	
Overige kosten	*€ 118,000* V	i
	Toelichting: Het traject GVVP was begroot voor 2018 t/m 2020. Met het traject is pas medio 2019 een start gemaakt waardoor verschuiving van werkzaamheden en dus ook uitgaven hebben plaatsgevonden. De middelen voor 2018 zijn via een resultaatbestemming 2018 naar 2019 overgeheveld. Totaal voor 2019 beschikbaar € 225.000,- waarvan besteed € 131.500,-. Werkzaamheden worden uitgevoerd conform contractuele afspraken dus dient het restantbedrag ad € 93.500,- naar 2020 worden overgeheveld. Hiertegenover staat een lagere onttrekking uit de reserve beheer openbare ruimte van € 93.500,-. Van het budget van € 50.000,- voor GGA mensgerichte maatregelen is € 24.000,- incidenteel niet besteed, omdat we in afwachting waren van de maatregelen die nog zouden voortvloeien vanuit het GVVP en uitbetalingen aan scholen die niet hebben plaatsgevonden.	
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 413,000 N	
Waterlossingen, sloten enz.	*€ 629,000* N	i
	Toelichting: Op 25-10-2018 is het bagger beheerplan Stedelijk Water 2019-2026 en het bijbehorende kostendekkingsplan door de raad vastgesteld. Er is € 548.190,- gestort in de voorziening baggeren ten laste van de reserve openbare ruimte. Tevens is de jaarlijkse storting in de voorziening ad € 84.025,- op deze post verantwoord, deze was begroot onder de mutaties reserves.	
Verbetering openbaar groen	*€ 163,000* V	i
	Toelichting: Het budget van € 81.000,- voor de herplant van 9 verwijderde platanen aan de Kruispoort te Steenbergen is niet besteed in 2019. Het proces om tot verwijdering te komen heeft veel tijd in beslag genomen wegens bezwaren en de daaraan hangende procedures. Dit is de reden dat de herplant van de bomen in 2020 gerealiseerd gaat worden. Uitvoer van de reconstructie Treslonglaan is gestart in het najaar 2019 conform bestek. Het groenonderdeel volgt op de civiele werkzaamheden. Hierdoor zijn de groenwerkzaamheden hiervoor nog niet afgerond en gefactureerd. Daarmee vallen deze in 2020. Verplichting conform bestek is aangegaan . Het restant budget bedraagt € 54.678,- en hiertegenover staat een lagere onttrekking aan de reserve vervanging openbaar groen. Voor de reconstructie Groene Kruisstraat is in het budget € 25.000,- opgenomen. De reconstructie start in het voorjaar 2020. Hiertegenover staat ook een lagere onttrekking aan de reserve vervanging openbaar groen. Van het voorbereidingsbudget Stadspark is € 7.300,- niet uitgegeven wegens het ontbreken van capaciteit. Hiertegenover staat een lagere onttrekking aan de reserve eenmalige zaken 2015. Vanwege de droogte zijn de uitgaven voor verbetering openbaar groen € 25.000,- hoger	

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
	als geraamd. De kapitaallasten ad € 26.667,- voor de realisatie van de ecologische verbindingszones zijn niet toegerekend, omdat de ontwikkeling van de ecologische verbindingszones vertraging heeft opgelopen. Hiertegenover staat ook geen onttrekking uit de gevormde dekkingsreserve hiervoor.	
Riolering	€ 119,000 N	
Water	*€ 65,000* V	i
	Toelichting: De bestemmingsreserve Baggeren, ad € 99.560,-, is omgevormd tot een voorziening. Het raadsbesluit hiervoor is reeds in 2018 genomen. De toevoeging aan de nieuwe voorziening is via het "product" Water gelopen. Deze mutatie was niet in de ramingen meegenomen.	
Afval	€ 211,000 V	
Gemeentereiniging	*€ 192,000* V	165.800 i 26.200 s
	Toelichting: Voor het onderhoud en keuring van ondergrondse en bovengrondse containers is € 30.000,- geraamd. Dit heeft niet plaatsgevonden en zal in 2020 gebeuren. Er is minder grond verbetering toegepast bij de inboet groen, hierdoor zijn de stortkosten grond € 18.000,- lager als geraamd. De stortgelden GFT zijn € 35.800,- lager als geraamd, reden zou kunnen zijn de warme zomer. De kosten voor uitbesteding ophalen huishoudelijk afval zijn € 26.200,- hoger als geraamd. De ondergrondse containers worden op volmelding geledigd, hierin is nog steeds een toename, wil niet zeggen dat gewicht toeneemt. De kapitaallasten zijn € 22.400,- lager als geraamd o.a. omdat de investeringen voor het omgekeerd inzamelen nog niet volledig zijn besteed. De opbrengst voor papier en karton is € 31.300,- lager als geraamd vanwege het instorten van de papierprijs op de wereldmarkt. Met betrekking tot het traject beeldgericht reinigen is € 15.000,- meer ontvangen als geraamd vanwege vergoedingen over vorige jaren. Er kon nog gebruik worden gemaakt van een restantvergoeding zwerfafval over de jaren 2013-2017. De bijdrage uit het afvalfonds verpakkingen over 2018 zijn verantwoord in 2019 en deze zijn € 100.600,- hoger uitgevallen. De uitbetalingen lopen niet parallel met de jaren.	
Milieubeheer	€ 261,100 V	
Duurzaamheid	*€ 116,000* V	i/n
	Toelichting: • € 35.000,- V op inhuur algemeen. De functie duurzaamheid is niet tijdelijk, maar permanent ingevuld. • € 20.000,- V op overige uitgaven. Belangrijkste oorzaak hiervoor is dat het deelbudget voor Visie Energie en Ruimte (€ 30.000) gedeeltelijk is uitgegeven en het budget zal in 2020 verder zal worden aangewend. • € 65.000,- V op kosten milieu algemeen. Belangrijkste oorzaken: niet uitgegeven budget Plan van Aanpak Energietransitie (€ 25.000,-) en minder uitgaven dan begroot in het kader van het Uitvoeringsprogramma (€ 40.000,-).	
Wabo milieuvergunningen	*€ 134,000* V	n
	Dit betreft een deelbudget voor de activiteiten van OMWB, het ander budget is te vinden onder taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid. De totale werkelijke bijdrage is geboekt op taakveld 1.2 waardoor er op taakveld Milieubeheer een voordeel ontstaat.	
Ruimtelijke Ordening	€ 93,000 V	i/n
	Toelichting: Voordeel advieskosten € 225.000,-. Het opgenomen budget voor de omgevingswet zal door het uitstel van introductie van de omgevingswet dit jaar niet worden uitgevoerd (€ 119.500,-). Daarnaast zal het opgenomen budget van Onderzoek toekomst Sunclass (€ 41.000,-), Ruimtelijk kwaliteitverbetering woningbouwbedrijven (€ 25.000) en Uitwerking vesting Steenbergen (€ 25.000,-)	

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
	niet worden onttrokken van de Algemene Reserve. Dit levert een voordeel op van € 81.000,-. Het budget voor Uitwerking vesting Steenbergen zal vanaf 2020 ingezet worden en de andere budgetten kunnen worden vervallen.	
Mutaties reserves	€ 138,000 V	
Toevoegingen aan reserves	*€ 741,000* N	i
	Toelichting: Bij raadsbesluit van 28 juni 2018 is besloten ten laste van de reserve openbare ruimte een dekkingsreserve Centrumhaven Dinteloord, ad € 700.000,-, te vormen. Dit bedrag was niet in de ramingen opgenomen. Hetzelfde geldt voor de vorming van een dekkingsreserve Havenkom De Heen van € 125.000,- (raadsbesluit 9 november 2017). De werkelijke vorming leidt zowel bij de toevoegingen aan als beschikking over reserves tot een gelijk verschil en heeft als zodanig geen invloed op het jaarrekeningresultaat. Daarnaast is een geraamde toevoeging aan het baggerfonds, ad € 84.000,-, verantwoord op de functionele post. De van oorsprong bestemmingsreserve Baggerfonds is namelijk gewijzigd in een voorziening.	
Beschikking over reserves	*€ 951,000* V	i
	Toelichting: De vorming van de hierboven genoemde dekkingsreserves is ook hier een gedeelte van de verklaring van de overschrijding. Daarnaast is een gedeelte van de reserve afgesloten bestemmingsplannen (€ 89.200,-) vrij kunnen vallen, omdat op de betreffende bestemmingsplannen geen werkzaamheden meer worden verwacht en is de vrijval voor de omvorming van de bestemmingsreserve baggeren, ad € 100.000,-, naar een voorziening hierop verantwoord. . Daartegenover staat een lagere onttrekking als gevolg van een lager verwacht tekort bij Bp Centrumplan Welberg van € 117.000,-.	

Investeringen

Investeringen > € 50.000,-- betreffende dit programma				
Omschrijving	**Investeringskrediet**	**Uitgaven t/m 2019**	**Restant krediet**	**Afgewikkeld/ vervallen 2019**
Herinrichting en groot onderhoud N257	2.000.000	1.978.418	21.582	ja
Toelichting:				
De uitgaven in 2019 zijn geweest voor het onderhoudscontract en diverse herstelwerkzaamheden aan het asfalt en markeringen en inboet van het groen. Het krediet kan worden afgesloten.				
Herinrichting N259	3.678.421	2.564.408	1.114.013	nee
U	4.067.507	3.001.351	1.066.156	
I	389.086	436.943	(47.857)	
Toelichting:				
De uitgaven in 2019 zijn geweest voor bestekszaken en het aanleggen van groen. Er lopen nog zaken mbt het onderhoudscontract en diverse herstelwerkzaamheden aan het asfalt en markeringen en mbt groen. Het krediet kan nog niet worden afgesloten.				

Investeringen > € 50.000,-- betreffende dit programma				
Maatregelen instellen 60 km.zone erftoegangswegen	58.000	16.078	41.922	nee
Toelichting:				
Bewust is er een pas op de plaats gemaakt ivm het op te stellen GVVP. Dit jaar wordt het uitvoeringsprogramma opgesteld en de verwachting is dat we vooruitlopend op dit uitvoeringsprogramma in het 3e kwartaal 2020 kunnen starten met een aantal maatregelen in het buitengebied.				
Gebiedsgerichte aanpak Steenbergen Zuid	275.000	249.494	25.506	nee
Toelichting:				
Gezien de werkzaamheden in Zuid nog niet zijn afgerond kan het krediet nog niet worden afgesloten.				
Groot onderhoud N259	1.650.000	1.650.042	(42)	ja
Toelichting:				
Nu het bedrag van het Rijk binnen is kan het krediet worden afgesloten.				
Centrum Haven Dinteloord	1.500.000	1.106.596	393.404	nee
Toelichting:				
Het werk is voor een groot deel in 2019 uitgevoert kunnen worden. De afrondende werkzaamheden zullen in 2020 plaatsvinden.				
Vervanging kunstwerken	703.000	14.249	688.751	nee
Toelichting:				
Hiervoor is € 155.000,- bestemd voor het vervangen van de brug Corneliusstraat in 2020 en het restant bedrag is bestemd voor vervangen van kunstwerken in het park Steenbergen.				
Vervanging kunstwerken 2019	91.200		91.200	nee
Toelichting:				
Dit krediet is bestemd voor het vervangen van de grondkeringen in Noord-Oost. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd in 2020.				
Vervanging brug Corneliusstr./Kapelaan Kockstr.	150.000	17.000	133.000	nee
Toelichting:				
In 2019 is het werk voorbereid en in januari 2020 is dit werk aanbesteed. Vervanging van de brug zal medio 2020 plaatsvinden.				
Vervanging masten en armaturen openbare verlichting 2018	423.617	425.268	(1.651)	ja
Vervanging masten en armaturen openbare verlichting 2019	456.687	302.096	154.591	nee
Toelichting:				
Bovenstaande kredieten mbt de openbare verlichting zijn onderdeel van het beheerplan openbare verlichting 2017-2021, hiervoor is een krediet verdeeld over 5 jaar.				
Kwaliteitsimpuls stadspark Steenbergen	600.000	-	600.000	nee

Investeringen > € 50.000,-- betreffende dit programma				
Toelichting:				
In eerste instantie is het budget geraamd voor de aanpak van het huidige stadspark. Er wordt momenteel eerst gebiedsgericht gekeken naar de omgeving van het huidige stadspark. Indien besloten wordt om hierin mee te gaan, verandert de aanpak van het park en dit heeft ook invloed op het benodigd budget. Er wordt gewerkt aan een voorstel over de inzet van het beschikbaar gestelde krediet.				
Realisatie ecologische verbindingszones 17/19	2.800.000	15.464	2.784.536	nee
Toelichting:				
In 2017 is de samenwerkingsovereenkomst getekend om een 5 tal EVZ trajecten te gaan ontwikkelen. Deze overeenkomst is nog steeds van kracht. De ontwikkeling loopt vertraging op omdat voorbereidende werkzaamheden als, planvorming en grondverwerving veel tijd in beslag nemen. Het is een samenwerking tussen het waterschap en de gemeente, beide partijen kampen met capaciteitsproblemen. De beschikbare middelen zijn voor de uitvoering van de ontwikkelingen, echter voordat we daar zijn moeten er lange trajecten worden doorlopen die veel tijd en capaciteit vergen. Voor een van de trajecten is inmiddels subsidie beschikt en is gestart met grondverwerving. Schatting is dat we de budgetten de komende 3 jaar gaan uitgeven.				
Verbeteringsmaatreg. riolering 2018 t/m 2019	69.943	52.062	17.881	nee
Vervanging riolering 2015 t/m 2019	2.523.402	1.509.309	1.014.093	nee
Vervanging gemalen riolering 2017 t/m 2019	418.804	177.195	241.609	nee
Toelichting:				
Bovenstaande "rioleringskredieten" zijn onderdeel van het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) 2014-2019. Het resterende bedrag zal in zijn geheel benut worden in de looptijd van het VGRP.				
ICT omgevingswet	65.000		65.000	nee
Toelichting:				
De geplande ingangsdatum van de Omgevingswet is 1 januari 2021. De voorbereidingen zijn in volle gang, maar het krediet zal pas in 2020 worden nodig zijn.				
Boerderij Zeelandweg-Oost 16	590.000	15.912	574.088	nee
Toelichting:				
Nog steeds is de intentie om hier middels onderhandelen uit te komen. Om snel te kunnen handelen dient het krediet hiervoor beschikbaar te blijven.				
Gronden hoek Zeelandweg-Oost/A4/ RPII	736.925	-	736.925	nee
Toelichting:				
Zie toelichting hierboen bij "Boerderij Zeelandweg Oost 16".				
Omgekeerd inzamelen (5 jr)	370.288	320.231	50.057	nee
Toelichting:				
Restant krediet is nog benodigd voor containermanagementsysteem, kosten voor onderhoud. Verder dient het containermanagementsysteem te worden aangepast ten behoeve van optimalisatie toegang milieustraat. Aanschaf afvalpassen ter vervanging of voor nieuwbouwaansluitingen. Inzameling afval scholenproject.				
Omgekeerd inzamelen (10 jr)	1.097.172	1.057.099	40.073	nee

Investeringen > € 50.000,-- betreffende dit programma				
Toelichting:				
Restant krediet is nog benodigd voor aanschaf ondergrondse containers (finetuning) ten behoeve van efficiëntere inzameling en nieuwbouwwijken.				
Milieuparkjes boven- ->ondergronds	290.000	114.610	175.390	nee
Toelichting:				
Nagenoeg alle milieuparkjes zijn ondergronds aangelegd behalve het milieuparkje Noorddonk. Dit wordt nog uitgevoerd. Naar aanleiding van het haalbaarheidsondezoek GFT- bij hoogbouw dienen als het project slaagt blijvende buitenvoorzieningen (zoals GFT cocons) te worden aangeschaft. Aanschaf en plaatsing materialen ten behoeve van optimalisatie toegangscontroles op de milieustraat.				
Implementatie beleidsplan VANG 2016-2020	30.000		30.000	nee
Toelichting:				
Het krediet is nog benodigd voor communicatie (incl. communicatieplan) met betrekking tot afval(scheiden), speciale controleacties grondstoffen. Het haalbaarheidsonderzoek GFT bij hoogbouw wordt uitgevoerd, aanschaf aanrechtbakjes.				
Pand Renessestraat 1 RP 1	99.425	85.703	13.722	nee
Toelichting:				
In 2019 is onderzoek gedaan naar de uitbreiding van de Milieustraat. Tot het moment van besluitvorming is terughoudend omgegaan met het onderhoud aan de loods aan de Renessestraat. In december heeft besluitvorming plaatsgevonden over de Milieustraat waardoor we het onderhoud in 2020 willen uitvoeren.				
Opschaling bestaande windturbines	53.500	3.613	49.887	ja
Toelichting:				
De regie voor de opschaling van de bestaande windturbines is overgenomen door de Provincie Noord-Brabant. Voor de gemeente Steenbergen worden hierin geen grote uitgaven meer verwacht. . Het krediet is eind van het jaar afgesloten.				
Vervanging glijbaan zwembad de Meermin	272.250	101.636	170.614	nee
Toelichting:				
Glijbaan wordt in 2020 gerealiseerd, werk is gegund en werkzaamheden zijn al in volle gang.				

Programma Economie, toerisme en recreatie

Wat willen we bereiken?

Beschrijving
Een sterk economisch systeem in Steenbergen als onderdeel van de (sub-)regio wordt bepaald door een groot aantal factoren. Een goed functionerende arbeidsmarkt (arbeidsvraag, onderwijsaanbod en participatie), een aantrekkelijk vestigingsklimaat en een actief en innovatief bedrijfsleven zijn hiervan belangrijke voorbeelden. Maar ook mobiliteit, duurzaamheid en een kwalitatief woon- en leefklimaat zijn van invloed op de economische kracht van onze gemeente. De lokale economie van Steenbergen maakt een belangrijk deel uit maar is ook afhankelijk van de werking van het (sub-) regionaal economisch ecosysteem. Uitgaan van onze eigen economische kracht en ambities is belangrijk. Maar onze lokale ambities zullen moeten worden versterkt met die van de regio.

Wat zijn de ambities?
• Een sterke lokale economie met focus op de sectoren biobased, agrofood en –techniek, recreatie en toerisme, MKB en de zorg.
• Versterken van de economische vitaliteit van het winkelhart (detailhandel).
• Verbetering van de aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt.
• We zetten in op de ontwikkelkansen in het bestaande Agro Food Cluster (AFC).

Wat zijn onze opgaven?
Vanuit de ambities in het Interbestuurlijk Programma (IBP) en ons raadsprogramma zijn de volgende opgaven te herleiden:

Economische Kracht
Een krachtig economisch systeem op lokaal niveau als onderdeel van de (sub-)regio. Het succes van een krachtige economie wordt bepaald door een groot aantal factoren. Een goed functionerende arbeidsmarkt (arbeidsvraag, onderwijsaanbod en participatie), aantrekkelijk vestigingsklimaat en actief en innovatief bedrijfsleven zijn hiervan in het oogspringende voorbeelden. Maar ook mobiliteit, duurzaamheid en een kwalitatief woon- en leefklimaat zijn van invloed op de economische kracht van onze gemeente. In deze opgave gaan we opzoek naar de kracht van de economie van Steenbergen. Vanuit de kracht maken we samen met ondernemers, hun vertegenwoordigers en het onderwijs keuzes. Waar zetten we op in? Waarmee bereiken we het grootst mogelijke maatschappelijk rendement en heeft doorwerkingskracht over meerdere sectoren?

De lokale economie van Steenbergen staat niet op zich. Het maakt deel uit van een groter regionaal geheel. Wij verbinden onze lokale ambitie met die van de regio. Op deze manier vergroot onze kans van slagen en is het effect groter. Wij hebben de ambitie om de dienstverlening aan ondernemers te verbeteren.

Agrofood
De agrofood sector is van groot belang voor de Steenbergse economie. De topsector Agrofood bestrijkt veel facetten van de markt. Boeren, telers, voedselproducenten, gewasveredelaars, machinebouwers en verpakkers, zij maken allen onderdeel van de agrofood sector. In Steenbergen, met een groot areaal, zijn veel agrofood bedrijven gevestigd, zoals op het AFC Nieuw Prinsenland. De agrarische sector is daarmee ook één van de grootste werkgevers. De sector zorgt tevens voor verbindingen met andere sectoren zoals bijvoorbeeld biobased economy en logistiek. Belangrijke thema’s op dit moment zijn: gezonde voeding, precisielandbouw, reststromen en biobased verpakkingen.

Niet alleen voor Steenbergen maar ook de regio West-Brabant is de topsector Agrofood een belangrijke pijler om op te richten. De RWB en REWIN hebben dan ook mede hun focus gericht op deze sector en de innovatie daarvan.

Kaders voor het bestaand beleid

Beleidskader (verordening of beleidsnota)	Opgesteld
Regionale detailhandelsvisie	2014
Re-integratieverordening Participatiewet	2014
Verordening tegenprestatie	2014
Verordening individuele studietoeslag Participatiewet	2014
Verordening individuele inkomenstoeslag Participatiewet	2014
Handhavings- en maatregelenverordening inkomensvoorzieningen 2015	2014
Economische visie Steenbergen, inclusief uitvoeringsprogramma	2015
Regionale visie bedrijventerreinen	2015
Recreatieve kansenkaart	2016
Economisch acquisitieplan Steenbergen	2016
Verordening reclamebelasting	2017
Centrumplan Steenbergen	2018

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2019

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
Versterkte lokale economie	• De uitwerking van de opgave economische kracht is van start. Hiermee zetten we in op de kracht van de Steenbergse economie en maken we keuzes. Dit doen we samen met ondernemers en het onderwijs. Het eindresultaat zal een nieuw economische beleid zijn voor Steenbergen in 2020 met focuspunten gericht op het grootst mogelijk maatschappelijk effect en doorwerking. • In 2019 is opdracht gegeven in samenwerking met buurgemeenten om een economische barometer op te stellen. Met de feitelijke kennis en analyse van de Steenbergse economie biedt ons inzicht en handvatten om de lokale economie te versterken. • De Brabantse Wal gemeenten werken aan de hand van een uitvoeringsprogramma met elkaar samen waar wenselijk en effectief op economie. Zo is er bijvoorbeeld tweemaal een bijeenkomst georganiseerd over de toekomst van de arbeidsmarkt in de regio. Samen met het onderwijs en groot bedrijven (zoals Cosun) binnen de Brabantse Wal zijn aandachtspunten bepaald. Dit zal resulteren tot een gezamenlijk koerdocument in 2020. • De Brabantse Wal gemeenten zijn in 2019 gestart met een notitie ‘bedrijventerreinen Brabantse Wal’. Daarin wordt onderbouwd wat het economisch profiel van de Wal is en wat de vraag en het aanbod is van bedrijventerreinen tot 2030 op de Brabantse Wal. Met deze notitie kunnen we gezamenlijk een krachtig voorstel doen aan de regio West-Brabant en Provincie Noord Brabant voor het afspraken- en beleidsdocument afsprakenkader bedrijventerreinen Regio West-Brabant 2020. • Als een van de 4 dragende gemeenten van Start To Grow (voorheen Starterscentrum) mochten we de starters van 2019 ontvangen in het Cosun Innovatie Centrum. Start To Grow heeft in 2019 208 Starters ondersteund. 80% van de begeleide ondernemers door StartToGrow is na 5 jaar nog steeds actief als ondernemer. Daarnaast levert StartToGrow een direct economisch rendement gebaseerd op het feit dat iedere startende ondernemer

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
	na 3 jaar gemiddeld 1,3 FTE vertegenwoordigd. Tevens is er sprake van een gemiddelde omzet van zo'n € 40.000,- per jaar. Dit levert een direct economisch resultaat op. • In 2019 is burgemeester Van den Belt toegetreden tot het bestuur van de Economic Board West-Brabant. De Economic Board West-Brabant (EBWB), samengesteld uit overheid, onderwijs en bedrijfsleven, bepaalt de economische koers en ambitie van de regio West-Brabant. • In 2019 is wethouder Knop toegetreden tot de stuurgroep Agrofood West-Brabant en de kopgroep bedrijventerreinen van de Regio West-Brabant.
Aantrekken van nieuwe bedrijven	• In gemeente Steenbergen is het aantal bedrijven gestegen met 5.5% ten opzichten van 2018 naar circa 2.100 bedrijven. • Het aantal banen is mede hierdoor gestegen met 3% naar 7.535 banen. Zo is bijvoorbeeld een nieuw productielijn bij Fujicolor in 2019 vanuit Duitsland overgeplaatst naar de vestiging in Steenbergen met als gevolg tussen de 50 en de 100 extra arbeidsplaatsen binnen het bedrijf. • Diverse bedrijfskavels op Reinierpark zijn verkocht aan ondernemingen. Steenbergse ondernemingen die meer ruimte nodig hadden om door te groeien, zoals Foodtec. • Op het AFC Nieuw Prinsenland zijn verschillende Agrofood bedrijven geland in 2019. Bijvoorbeeld Michel Lewis Company heeft zijn vestiging geopend. Op het gebied van innovatie hebben we nieuwe bedrijven mogelijk verwelkomen: Het Green Protein Excellence Center , een innovatief bedrijf op het gebied van plantaardige eiwitten, heeft zijn deuren geopend op het AFC. In 2019 is het glastuinbouwgebied volledig verkocht.
Verbeterde vitaliteit van het winkelhart	• Het centrumplan 'Hart voor de Stad' is in uitvoering. De bebordingen in het centrum is beoordeeld en zijn verbeterplan opgesteld dat wordt uitgevoerd. Aan de toegangswegen zijn digitale informatieborden geplaatst met bezoekersinformatie. • Het VVV heeft zijn plek gevonden in de Gummarus. Dit leidt tot meer toeristisch bezoek aan de kerk en indirect aan het centrum. • Met ondersteuning van de centrummanager zijn de ondernemers van het centrum aan de slag gegaan met het formeren van een integraal nieuw bestuur. • In september 2019 heeft de raad zijn akkoord gegeven op het herijken van de reclamebelasting. • Samen met Ons Steenbergen is de sfeerverlichting vernieuwd in het centrum van Steenbergen en is een kanon geplaatst aan de haven voor meer uitstraling. • In Dinteloord is in de tweede helft van 2019 uitvoering gegeven aan de herinrichting van de haven in het centrum van het dorp. Eind 2019 is een modern en toegankelijke havengebied opgeleverd. • In 2019 is gestart met een parkeeronderzoek in het centrum van Dinteloord. De resultaten zijn in de eerste helft van 2020 gedeeld.
Een nauwere verbinding met onze ondernemers	• Het college van B&W hecht belang aan het in contact staan met onderneming in Steenbergen. Het college heeft onder andere bezoek gebracht aan De Vos fruitteelt, Fujicolor en Rijkszwaan. • Om de relatie met de ondernemers te versterken is de capaciteit binnen het domein vergroot. De gemeente heeft twee nieuwe medewerkers economie aangenomen in 2019. • Met de ondernemersverenigingen in de gemeente Steenbergen is meer jaarlijks bestuurlijkoverleg over de behoeften en wensen van de ondernemers in de gemeente Steenbergen. • In 2019 is een start gemaakt met het initiëren van samenwerking tussen de gemeente en de bedrijven op Reinierpolder onderling.
Versterking van recreatief Steenbergen	• Veel onderdelen van de recreatieve kansenkaart zijn onderdeel van al ingezette trajecten. De (door)ontwikkeling van Benedensas, De Heen en het gebied rond Fort Henricus springen daarbij het meest in het oog. Op Brabantse Wal niveau is gewerkt aan een nieuwe invulling van de streekorganisatie (Q4 2020) en de invulling van Geopark Schelde-Delta. Op het gebied van militair erfgoed (West Brabantse Waterlinie, Zuiderwaterlinie, Linie van de Eendracht, WOII) is intensief samengewerkt met met name Bergen op Zoom.

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
	• Er is in 2019 geen door alle betrokken partijen gedragen eindbeeld voor Fort Henricus en haar omgeving opgesteld. Na overleg met de gedeputeerde is besloten een integrale gebiedsvisie op te stellen waarin meerdere (ruimtelijke) ontwikkelingen een plaats krijgen. Het besluit om de loodsen al dan niet te verkopen hangt af van de mogelijk functie(s) die in die (gedragen) visie aan de loodsen worden toegedacht.
Versterking topsector Agrofood	• De uitgifte van de gronden van het AFC zijn zeer positief in 2019. Onder de kop 'aantrekken nieuwe bedrijven' is in de jaarrekening hierover specifiekere informatie over gegeven. • In 2019 is vanuit de Streekorganisatie Brabantse Wal de start gemaakt van het project 'Innovatieve teelten' dat zijn verdere uitwerking zal krijgen in 2020. Het doel is om innovatie bij teelt te stimuleren en slimme combinaties maken met andere ontwikkelingen. • REWIN heeft voor de regio West-Brabant een programma Agrofood opgesteld. Het AFC Nieuw Prinsenland is een belangrijk onderdeel van dit programma als toplocatie voor de Agrofood. In het programma worden samenwerkingen tussen bedrijven, onderwijs en overheden gestimuleerd.
Stimulering innovatie	• Het Green Protein Excellence Center heeft zijn deuren op het AFC geopend. Dit is mede mogelijk gemaakt door de toegekende regiodeal van het Rijk en de regio West-Brabant voor de innovatie van plantaardige eiwitten
Uitvoeringsprogramma Recreatie, Erfgoed en Natuur	• Streekorganisatie Brabantse Wal heeft 2019 gebruikt om een nieuwe koers voor haar toekomst te ontdekken. Het tijdelijke bestuur heeft daartoe tussenstappen genomen. Op projectniveau is in Steenbergen gewerkt aan 'innovatieve/rendabele teelten'. • De voorbereidingen voor het Vestinghuys en Levensboek hebben langer geduurd dan gedacht, o.a. vanwege de activiteiten rond 75 jaar bevrijding. De uitvoering start nu in 2020 met een eerste opstelling voor het Vestinghuys en vormgeving van het Levensboek. De ontwikkelingen rond het Stadspark maken deel uit van Vesting 5.0. • De meeste onderdelen van het project West Brabantse Waterlinie zijn afgerond. Daarom is in oktober een open dag georganiseerd, samen met de opening van Fort Henricus. De einddatum van het project stond op 31 december 2019. Op dat moment waren nog niet alles prestaties gerealiseerd. Daarom is de Provincie een verzoek tot verder uitstel voor een klein aantal deelprojecten gedaan, en is gehonoreerd. • Op 10 november 2019 is een nieuw (Samenwerkingsovereenkomst) getekend door alle partijen. Mede als uitvloeisel daarvan is begonnen met het opstellen van een Panorama Waterpoort; deze zal in 2020 verder worden uitgewerkt. Daarin wordt gestreefd om grootschalige opgaven (zoals energie en klimaat) die op het gebied af komen op een goede manier in het beleid te laten inpassen. De Dutch Delta Cruiseport is in overleg met de rederijen om de riviercruises naar het gebied te krijgen. In dit jaar zijn voor de cruisemarkt de toeristische arrangementen gerealiseerd zodat de toeristen (onder begeleiding van gidsen) in het gebied kunnen worden vermaakt. De Masterclass heeft wederom 12 nieuwe projecten opgeleverd en zal ook in 2020 weer met 12 projecten van start gaan. Bovendien is er een aantal activiteiten georganiseerd, zo is de Bietentocht wederom gestart in Steenbergen en er is een Waterpoortweekend gehouden. • De financiering van het meerjarig programma van de Zuiderwaterlinie liep tot einde 2019. Vanuit de centrale organisatie van de Zuiderwaterlinie zijn in 2019 promotionele acties en voorbereidend werk voor een nieuw programma uitgevoerd. Vanwege verschillende inzichten bij de betrokken partijen is er nog geen nieuw financieel kader afgesproken. Dit volgt in Q1 2020. • De stuurgroep "Behoud Gummaruskerk", waar de gemeente deel van uitmaakt, heeft voorjaar 2019 opdracht gegeven voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek. Medio december is het eindrapport opgeleverd aan de stuurgroep. De stuurgroep bereidt een advies voor aan de achterbannen over de vervolgstappen. De VVV is voorjaar 2019 in de kerk geplaatst. Samen met de kerk heeft de VVV vele duizenden bezoekers getrokken.
Havenkom De Heen	• Conform planning is de herinrichting van de haven De Heen in de 2e helft van 2019 uitgevoerd en opgeleverd.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2019

Taakveld	Begroting 2019		begr. na wijz. 2019		Rekening 2019	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Recreatieve Havens	163.246	9.050	167.246	9.050	187.464	9.390
Economische ontwikkeling	235.276		347.542		312.361	
Bedrijfsloket en -regelingen	56.213	403.450	71.213	403.450	67.002	849.309
Economische promotie	139.472	94.194	152.972	94.194	155.782	81.838
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	353.321	18.225	425.821	18.225	557.569	266.902
Inkomensregelingen	6.932.011	4.665.156	6.916.667	6.372.564	6.826.290	6.424.643
Begeleide participatie	3.355.432		3.422.643		3.260.508	
Arbeidsparticipatie	26.751		26.751		26.847	
Sub-totaal	**11.261.722**	**5.190.075**	**11.530.855**	**6.897.483**	**11.393.824**	**7.632.082**
Mutaties reserves	400.000	172.133	521.531	510.899	521.531	306.327
Totaal	**11.661.722**	**5.362.208**	**12.052.386**	**7.408.382**	**11.915.355**	**7.938.408**
Saldo programma Economie, toerisme & recreatie	**6.299.514**		**4.644.004**		**3.976.946**	

Het programma Economie, recreatie en toerisme sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 667.000,- voordeliger. De voornaamste afwijkingen (> € 50.000,-) tussen raming en werkelijkheid (het niet toegelichte resterende saldo betreft een cumulatie van kleinere verschillen) betreffen:

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
Bedrijfsloket en -regelingen	€ 450,000 V	
Agrofoodcluster Nieuw-Prinsenland	*€ 449,000* V	i
	Toelichting: Conform de op 30 juni 2010 afgesloten bestuursovereenkomst AFCWB verstrekt de provincie aan de gemeente Steenbergen een bijdrage aan het gemeentelijk natuurfonds van € 2,64 per m² uitgeefbare grond en een bedrage aan het gemeentelijk fonds bovenwijkse voorzieningen van € 3,17 per m² uitgeefbare grond. De bijdrage aan het natuurfonds betreft het gehele plangebied, de bijdrage aan bovenwijks enkel de uitgeefbare gronden in de vloeivelden en het bedrijventerrein. In de meerjarenbegroting wordt hiervoor jaarlijks € 400.000,- opgenomen. In 2019 is 267.971 m² uitgegeven waarvoor een bijdrage aan het natuurfonds en 43.871 m² waarvoor een bijdrage aan het fonds bovenwijks is ontvangen. Het totale bedrag bedroeg € 846.624,-.	
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 117,000 V	
Openluchtrecreatie	*€ 101,000* V	i
	Toelichting:	

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
	Op de herontwikkeling van de loodsen bij Fort Henricus aan de Schansdijk zijn minimaal uitgaven geweest. Van het beschikbare budget van € 60.000,- is € 59.000,- niet uitgegeven. Oorzaak is het ontbreken van overeenstemming over de te varen koers tussen de betrokken partijen. Het beschikbare budget voor de realisatie van een fietspad Benedensas, ad € 22.500,-, is geheel niet uitgegeven. Naast dat prioriteit is gegeven aan andere projecten, verloopt het proces om medewerking te verkrijgen van de grondeigenaar moeizaam.	
Inkomensregelingen	€ 142,000 V	
Uitvoeringskosten gebundelde uitkering	*€ 104,000* N	n
	Toelichting: Van het participatiebudget wordt € 125.000,- ingezet voor de dekking van personeelskosten. Dit budget wordt tot op heden daar ook geraamd. Dit verklaart ook het overschot op het budget Participatiebudget. Per saldo blijft de afwijking dan beneden het toe te lichten bedrag.	
Gebundelde uitkering inkomensvoorziening gemeenten/Bijstandsbesluit zelfstandigen	*€ 184,000* V	i
	Toelichting: Het voordelige verschil op uitkeringen is vooral veroorzaakt door een correctie fiscalisering (ontvangsten vorige dienstjaren), is er meer teruggevorderd dan begroot en was de gemiddelde aanvullende uitkering, bij part time werk, lager dan begroot.	
Gemeentelijk minimabeleid	*€ 92,000* V	i
	Toelichting: Er is in 2019 iets minder dan 10% (€ 58.000,-) onbenut op de post bijzondere bijstand dit komt omdat de gemiddelde verstrekking in 2019 lager was dan begroot, het aantal verstrekkingen bijzondere bijstand was in 2019 namelijk 9% hoger dan in 2018. Daarnaast is ruim € 34.000,- meer aan verhaalbare bijzondere bijstand ontvangen dan was geraamd.	
Begeleide participatie	€ 162,000 V	
Sociale werkvoorziening (WSW)	*€ 83,000* V	i
	Toelichting: Na bestemming komt het resultaat van het Werkvoorzieningschap uit op € 1,56 mln. Dit is het bedrag dat zal worden gerestitueerd aan de deelnemende gemeenten. Voor de gemeente Steenbergen is dit een bedrag van € 77.300,-.	
Participatiebudget	*€ 79,000* V	n
	Toelichting: Zie toelichting bij Uitvoeringskosten gebundelde uitkering.	
Mutaties reserves	€ 205,000 N	
Beschikking over reserves	*€ 205,000* N	i/n
	Toelichting: Een lagere onttrekking houdt rechtstreeks verband met incidentele uitgaven die in 2019 niet/niet volledig zijn gedaan en die gedekt worden door een onttrekking aan voornamelijk de algemene reserve. In 2019 leidt dit tot lagere onttrekkingen voor Centrumplan/-manager Hart v/d Stad € 39.000,-, Streekorg.Brab.Wal, div.proj. € 25.000,-, Vesting Steenbergen € 25.000,-, Reconstructie loodsen Schansdijk € 59.000,-, Projectbudget Landschappen van Allure € 35.000,- en div.overige lagere onttrekkingen van totaal € 21.000,-.	

Investeringen

Investeringen > € 50.000,-- betreffende dit programma				
Omschrijving	**Investeringskrediet**	**Uitgaven t/m 2019**	**Restant krediet**	**Afgewikkeld/ vervallen 2019**
Havenkom de Heen	225.000	212.291	12.709	nee
Toelichting:				
De werkzaamheden van het bestek zijn nog niet afgerond, waardoor het krediet nog niet afgesloten kan worden.				
Groot onderhoud havenkanaal D'oord	1.490.000	1.539.262	(49.262)	nee
Toelichting:				
De overschrijding is veroorzaakt door de stijging van de materiaalprijzen en het aanpassen van de stijgers bij de bewoners.				

Programma Bestuur en dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Beschrijving
Bestuur en Dienstverlening gaat over de relatie van de gemeente met onze inwoners, ondernemers, medewerkers en samenwerkingspartners. Het gaat hierbij om overheidsparticipatie (het ondersteunen van initiatieven vanuit de bevolking en bedrijfsleven), dienstverlening, onze eigen organisatie en om de samenwerking met andere gemeenten en organisaties. De manier van communiceren vinden wij hierbij heel belangrijk. Wij onderschrijven het visiedocument Veerkrachtig Bestuur op de Brabantse Wal en brengen dit waar mogelijk tot uitvoering.

Wat zijn de ambities?
• Steenbergen blijft een zelfstandige gemeente en werkt met andere overheden aan gezamenlijke doelen die voor betere resultaten en efficiënter werken zorgen.
• We zetten het gedachtegoed “van gemeente naar gemeenschap” voort, waarbij de gemeente participeert in de plannen van onze inwoners en niet andersom.
• Dienstverlening is het hart van ons handelen; de kwaliteit beweegt mee met de verwachtingen van inwoners, ondernemers en instellingen.
• We versterken de kaderstellende en controlerende rol van de raad.

Wat zijn onze opgaven?
Vanuit de ambities in het Interbestuurlijk Programma (IBP) en ons raadsprogramma zijn de volgende opgaven te herleiden:

Dienstverlening
De Rijksoverheid stelt hoge eisen aan de digitalisering van gemeentelijke dienstverlening. Inwoners en ondernemers moeten producten digitaal kunnen afnemen. De technologische mogelijkheden veranderen snel. Inwoners en ondernemers hebben verschillende verwachtingen, willen zelf hun zaken regelen, hun informatiekanaal kiezen, ook buiten de kantooruren. De verwachting is dat gemeenten meegaan in deze ontwikkeling, met aandacht voor de inwoners die niet of minder digitaal vaardig zijn.

De ingezette digitalisering van dienstverlening zal de komende periode worden voortgezet, bijvoorbeeld door digitalisering van formulieren die bereikbaar zijn via de website van de gemeente.

Dienstverlening beperkt zich niet tot de diensten aan de balie van het gemeentehuis. Alle medewerkers dragen hun steentje bij aan de dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers, instellingen en bezoekers. Bij het verlenen van vergunningen, bij het beheer van de openbare ruimte, bij de uitvoering van de zorgtaken, maar ook de interne ondersteuning door en voor onze collega’s. Dat doen we via verschillende kanalen, via direct persoonlijk contact, via de telefoon, brieven, mailberichten, de website en social media.

Diverse ontwikkelingen stellen andere eisen aan dienstverlening. Bijvoorbeeld de komst van nieuwe medelanders , en ook de nieuwe wetgeving op het gebied van privacy en informatiebeveiliging. Inspelen op de ontwikkelingen vraagt om vergaande digitalisering en om de ontwikkeling van vaardigheden van onze medewerkers. Om adequaat te reageren op de diverse ontwikkelingen wordt de visie op dienstverlening geactualiseerd en een uitvoeringsplan gemaakt om de dienstverlening verder te verbeteren.

Organisatieontwikkeling
Met de organisatieontwikkeling beogen we een op de samenleving gerichte organisatie te creëren die wendbaar en betrokken is. Dit sluit aan op de ambities van het raadsprogramma Gewoon

Samen Doen! Met ingang van 1 mei 2018 wordt gewerkt vanuit de nieuwe organisatiestructuur. De formele regelingen zijn hierop aangepast. De managementfuncties zijn per 1 juli 2018 ingevuld.

Versterken rol van de raad
De gemeenteraad bepaalt op hoofdlijnen hoe zaken (beleidsmatig) in de gemeente aangepakt moeten worden, wat het mag kosten en controleert ook of het goed wordt uitgevoerd. De gemeenteraad houdt zich bezig met allerlei onderwerpen die voor de stad, de dorpen en de inwoners van belang zijn. De raad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente.

De gemeenteraadsleden hebben drie belangrijke taken: het vertegenwoordigen van de inwoners van de gemeente Steenbergen, het bepalen van het beleid (kaders stellen) en de controleren of het college van B&W de afgesproken zaken goed uitvoert. De raad stelt ook het geld beschikbaar voor deze zaken.

De gemeenteraad van Steenbergen wil de eigen rol versterken. Dat doen we door de volgende onderwerpen op te pakken:
1. De doorontwikkeling van de planning en control cyclus.
2. Een plan van aanpak voor de werkgroep Bestuurlijke Vernieuwing.

In deze raadsperiode gaan we kijken wat er nodig is om bij de volgende verkiezingen een raadsbreed programma op te stellen waar de hele raad achter kan staan.

Kaders voor het bestaand beleid

Beleidskader (verordening of beleidsnota)	Opgesteld
Verordening burgerinitiatief	2002
Inspraakverordening	2003
Verordening referendum	2006
Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid (213a GW)	2008
Verordening fractieondersteuning	2009
Verordening commissiw bezwaarschriften	2015
Verordening rekenkamercommissie	2015
Controleverordening (213 GW)	2015
Financieringsstatuut	2016
Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Steenbergen 2017	2017
Visie Veerkrachtig Bestuur in de Brabantse Wal	2017
Convenant samenwerking Brabantse Wal	2017
Communicatiebeleidsplan 2017 Communicatie is alles, alles is communicatie	2017
Verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, alsmede de regels voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Steenbergen (financiele verordening)	2017
Nota Risicomanagement	2017
Nota reserves en voorzieningen	2017
Organisatieverordening	2018
Archiefverordening	2018
Aanwijzingsbesluit wet Markt en Overheid	2018
Diverse belastingverordeningen	2018

Beleidskader (verordening of beleidsnota)	Opgesteld
Notitie inkoopbeleid	2018
Plan van aanpak kerngericht werken en Overheidsparticipatie	2018
Visie dienstverlening gemeente Steenbergen	2019
Nota waardering en afschrijving vaste activa	2020

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2019

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
Een helder toekomstperspectief voor Steenbergen	In 2019 is in opdracht van de raad de toekomstvisie tot stand gekomen, met de inzet van honderden inwoners, meer dan 80 studenten van de Wageningen Universiteit, vele tientallen ondernemers en maatschappelijke organisaties. Begin 2020 is de toekomstvisie aangeboden aan de raad. De raad heeft op 20 februari 2020 besloten de toekomstvisie in dank te aanvaarden en voor kennisneming aan te nemen.
Organisatieontwikkeling	Op 18 maart 2019 is aan gemeenteraadsleden de transitie van de ambtelijke organisatie toegelicht. Er is indicatief inzicht gegeven in de financiële consequenties van de doorontwikkeling die voorgestaan wordt; een structurele uitbreiding van de formatie, vermindering van inhuur en advieskosten, en een transitiereserve om frictiekosten en organisatorische verbeteringen op te vangen. De reserve transitie organisatie voor 2020 tot en met 2023 is opgenomen in de begroting 2020 die door de raad in november 2019 is vastgesteld. Het verloop van de reserve wordt gevolgd door een op te stellen monitor. De doelstelling en de reserve transitie organisatie zijn gebaseerd op een aantal onderzoeken uit 2019 en voorziene maatregelen. Deze zijn nader toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering.
Een verbeterde kwaliteit van onze dienstverlening	Op 4 september 2019 is de nieuwe applicatie voor het digitaal aanvragen van een evenementenvergunning gelanceerd. Belangrijkste doel van de applicatie is organisatoren te ondersteunen bij het indienen van een volledige en correcte aanvraag. De kracht van de applicatie is dat de informatie voor de jaarlijks terugkerende evenementen al ingevuld is. Nieuwe evenementen worden ook eenvoudig via het systeem ingediend bij de gemeente. Indien een jaar later de organisator besluit om het evenement nogmaals te organiseren, kunnen de eerder ingevulde gegevens worden hergebruikt. Tot slot helpt het systeem de gemeentelijke organisatie bij het afhandelen van de aanvragen omdat de aanvragen toenemen in kwaliteit. De visie dienstverlening Steenbergen is door de raad vastgesteld op 3 juni 2019. De visie is kaderstellend voor het op te stellen uitvoeringsprogramma dienstverlening.
	In het vierde kwartaal 2019 is gestart met het opstellen van het uitvoeringsplan dienstverlening, op basis van de kaderstellende visie dienstverlening Steenbergen. In het tweede kwartaal 2020, zal het uitvoeringsplan aangeboden worden aan het college en ter kennisname richting de Raad.
Versterkte rol van de gemeenteraad	In samenspraak met het auditcommittee is met project "sturen met maatschappelijke effecten" in de begroting 2020 een eerste stap gezet. Voor de programma's Mens en Samenleving en Bestuur en Dienstverlening is een compacte set van indicatoren opgenomen waarmee het maatschappelijk effect kan worden gemeten.
	De werkgroep bestuurlijke vernieuwing heeft in 2019 een missie en visie document vastgesteld met een plan van aanpak. In 2019 zijn uit het plan van aanpak behandeld: evaluatie en vaststellen van het communicatie uitvoeringsplan voor de gemeenteraad en de voorbereiding van de beeldvormende vergaderingen. Ook is de voorbereiding van de herinrichting van de raadzaal aan de orde geweest. Dit laatste was geen onderdeel van het plan van aanpak.
	In de begroting 2020 is de financiële basis gelegd voor de investeringsagenda van Steenbergen. De gemeente Steenbergen kan daarmee een bedrag van ongeveer 15 miljoen investeren. In de

Beleidsprioriteiten 2019	Jaarrekening 2019
	perspectiefnota 2021 en begroting 2021 worden deze investeringen concreet gemaakt en vertaald in voorstellen waarover de gemeenteraad een besluit kan nemen.

Wat heeft het gekost

Financiële verantwoording 2019

Taakveld	Begroting 2019		begr. na wijz. 2019		Rekening 2019	
	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Bestuur	1.582.060		1.688.600		2.051.849	
Burgerzaken	987.510	443.093	1.029.010	443.093	920.386	296.379
Ondersteuning organisatie	7.849.706	91.298	9.273.392	91.298	8.901.870	59.839
Treasury	18.200	59.090	18.200	65.012	31.658	70.356
OZB woningen	384.899	2.845.955	414.399	2.845.955	483.797	2.839.566
OZB niet-woningen		1.738.758		1.805.402		1.797.252
Belastingen Overig		166.075		166.075		173.488
Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	4.532	35.255.830	4.532	35.926.216	4.808	36.353.186
Overige baten en lasten	358.432		1.844.821		-837.344	
Sub-totaal	**11.185.339**	**40.600.099**	**14.272.954**	**41.343.051**	**11.557.025**	**41.590.064**
Mutaties reserves		1.239.555	2.261.250	4.122.586	5.632.510	6.182.530
Totaal	**11.185.339**	**41.839.654**	**16.534.204**	**45.465.637**	**17.189.535**	**47.772.594**
Saldo programma Bestuur en dienstverlening	**-30.654.315**		**-28.931.433**		**-30.583.059**	

Het programma Bestuur en dienstverlening sluit ten opzichte van de begroting na wijziging € 1.652.000,- voordeliger. De voornaamste afwijkingen (> € 50.000,-) tussen raming en werkelijkheid (het niet toegelichte resterende saldo betreft een cumulatie van kleinere verschillen) betreffen:

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
Bestuur	€ 363,000 N	
Wethouders	*€ 102,000* N	i
(Weduwen en wezen) gewezen wethouders	*€ 178,000* N	i

Toelichting:
De gemeente Steenbergen heeft een eigen pensioenvoorziening voor (gewezen) wethouders. Jaarlijks wordt door een externe partij een berekening gemaakt hoe hoog deze voorziening per 31 december van dat jaar zou moeten zijn. Bij de berekening spelen diverse indicatoren (bv rentepercentage) een rol, die nauwelijks voorspelbaar zijn. Deze berekening komt ook nog eens laat in het jaar beschikbaar, zodat het moeilijk is daarop tussentijds rekening mee te

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
	houden. Het ene jaar is de de afwijking ten opzichte van de begroting minimaal, het andere jaar aanzienlijk. Dit jaar is het laatste het geval en is ten opzichte van het begrote bedrag ruim € 284.000,- aan de voorziening moeten worden toegevoegd om dit op het gewenste niveau te krijgen.	
Bestuursondersteuning raad en rekenkamer	*€ 89,000* N	s
	Toelichting: Dit betreft een cumulatie van relatief gezien geringe afwijkingen. Deze worden niet nader toegelicht, maar volgt hierna een overzicht van de grootste afwijkingen; personeelslasten € 35.000,- N, accountantskosten € 26.000,- N en huur applicaties € 17.000,- N.	
Ondersteuning organisatie	€ 340,000 V	i/n
	Toelichting: In de tussenrapportage 2019 is er voor de transitieorganisatie een bedrag vanuit € 404.500 beschikbaar gesteld uit de reserve. Deze kosten (incidentele frictiekosten strategisch personeelsbeleid en de knelpunten van de organisatie) zijn lager dan begroot doordat verschillende opdrachten doorlopen naar 2020, € 61.000,- V. De kosten van de organisatieontwikkeling zijn niet volledig besteed doordat de kosten van ProAmbt (inventarisatie van de vitaliteitsregeling) pas in 2020 wordt afgerond, € 40.000,- V. Voor de afdeling personeel & organisatie is er een onderbesteding van de opleidingskosten van de gemeente Steenbergen. Dit mede doordat er minder aanvragen zijn geweest en doordat sommige opleidingen pas later gevolgd gaat worden. Daarnaast hebben we aan de belastingdienst minder afgedragen voor de eindheffing werkkostenregeling in 2019 en de traineekosten die we met de gemeente Oss hebben zijn niet helemaal benut , totaal € 77.000,- V. Voordeel van € 115.000,- vanwege het lopende migratietraject van Equalit (verwachting afronding daarvan in het 2de kwartaal 2020). Hierdoor zijn er investeringen (kapitaallasten) en onderhoud voor verschillende applicaties voor de afdelingen automatisering, geo en informatievoorziening op onhold gezet en zelfs niet doorgegaan. Voor het overige betreft het een cumulatie van geringere verschillen die niet nader worden toegelicht.	
Onroerende zaak-belastingen	€ 84,000 N	i
	Toelichting: Ook hier betreft een cumulatie van relatief gezien geringe afwijkingen. Deze worden niet nader toegelicht, maar volgt hierna een overzicht van de grootste afwijkingen; Uitvoering wet WOZ € 47.000,- N, Invorderingskosten gemeentelijke belastingen € 22.000,-, N	
Algemene uitkering Gemeentefonds	€ 427,000 V	
Algemene uitkering	*€ 372,000* V	i
	Toelichting: De positieve mutaties, ad € 445.000,- vanuit de september- en decembercirculaire 2019 zijn budgettair niet in de ramingen meegenomen. Wel is de raad hierover middels een raadsmededeling geïnformeerd. Daartegenover staat een bedrag van €73.000,- aan niet in de budgetten verwerkte mutaties over eerdere jaren (2017/2018).	
Spuk-uitkering	*€ 54,000* V	i
	Toelichting: De totale aanvraag in het kader van de Spuk-regeling bedroeg € 194.000,-. Doordat het totaal van de aanvragen het uitkeringsplafond overschreed, is de voorlopige toekenning naar rato van de ingediende aanvraag geweest, nl. 81,7%. Dit komt neer op € 162.000,-. De begrotingswijziging waarbij de impact van de uitbreiding van de sportvrijstelling is opgenomen, is niet juist verwerkt	

Taakveld/ Product	Bedrag V(oordelig)/N(adelig)	i(ncid./ s(truct.)/ n(eutr.)
	waardoor het geraamde bedrag op deze post te laag is opgenomen en tot een een positieve afwijking op deze post leidt.	
Overige baten en lasten	€ 2,682,165 V	
Onvoorziene uitgaven	*€ 1,845,000* V	i
	Toelichting: Deze post betreft grotendeels het saldo van de begroting. Werkelijke kosten worden hierop niet verantwoord. Bij de tussenrapportage werd een voordelig saldo verwacht van € 1.738.000,-. Daarnaast zijn niet alle geraamde investeringen uitgevoerd en resteert een bedrag van € 90.000,- aan niet gemaakte afschrijvingskosten.	
Mutaties voorzieningen	*€ 837,000* V	i/n
	Toelichting: Jaarlijks wordt een inhoudelijke beoordeling gedaan van de inbaarheid van de openstaande debiteuren. Hieruit volgt een berekening van de op dat moment dubieuze debiteuren. Hiervoor wordt een voorziening gevormd. Deze bleek te laag en is met € 116.000,- moeten worden verhoogd. Daartegenover staat de vrijval van de voorzieningen onderhoud gebouwen, ad € 450.000,-, en onderhoud sportparken, ad € 503.000,-, hierop verantwoord. Hiertegenover staat de toevoeging aan de te vormen bestemmingsreserves voor hetzelfde bedrag.	
Mutaties reserves	€ 1,311,000 N	
Toevoeging aan reserves	*€ 953,000* N	i/n
	Toelichting: Dit betreffen de hierboven genoemde omvorming van de voorzieningen onderhoud gebouwen gebouwen en onderhoud sportparken naar bestemmingsreserves. Het raadsbesluit hiervoor is genomen bij de vaststelling van de tussenrapportage 2019.	
Beschikking over reserves	*€ 358,000* N	i/n
	Toelichting: Een lagere onttrekking houdt rechtstreeks verband met incidentele uitgaven die in 2019 niet/niet volledig zijn gedaan en die gedekt worden door een onttrekking aan voornamelijk de algemene reserve. In 2019 leidt dit tot lagere onttrekkingen voor Organisatieontwikkeling € 40.000,-, Organieke implementatie zaakgericht werken € 60.000,-, Eenmalig bestaand/nieuw beleid 2018/2019 € 154.000,-, Frictiekosten P-beleid/incidentele knelpunten organisatie € 61.000,-. Daarbij komt nog dat de onttrekking organieke implementatie zaakgericht werken, ad € 60.000,-, dubbel was geraamd.	

Investeringen

Investeringen > € 50.000,-- betreffende dit programma				
Omschrijving	**Investeringskrediet**	**Uitgaven t/m 2019**	**Restant krediet**	**Afgewikkeld/ vervallen 2019**
Vervanging back-up cluster incl.software	50.000		50.000	nee
Toelichting:				
Na de migratie naar Equalit blijft er nog enige softwaren achter die niet meegaat naar de nieuwe omgeving. Daarna wordt bepaald of deze back-up cluster nog nodig is.				

Investeringen > € 50.000,-- betreffende dit programma				
Vervanging schijvenkabinet	90.000		90.000	ja
Toelichting:				
Door de migratie naar Equalit is deze investering uiteindelijk niet nodig.				
Herinrichting gemeentehuis	100.000	6.630	93.370	nee
Toelichting:				
De middelen worden aangewend om een architect in te schakelen om een plan op te stellen. Ook zullen de middelen aangewend worden voor kleine aanpassingen.				
Basisregistratie personen	50.000	46.860	3.140	ja
Toelichting:				
Op dit krediet is sinds het vorig jaar niets veranderd. De koppeling BAG-GBA is in 2019 gerealiseerd. De kosten zijn echter rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht. Het krediet kan daardoor worden afgesloten.				
Implementatie BGT	270.000	254.806	15.194	ja
Toelichting:				
Ook de koppeling tussen de BGT applicatie en de BOR (Beheer Openbare Ruimte) is in 2019 gerealiseerd. Ook deze kosten zijn rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht. Het krediet kan daardoor worden afgesloten.				
G-Rooster	51.130	6.765	44.365	nee
Ombouw Windows 2012 incl.cal-licenties	50.000	38.701	11.299	ja
Vervanging switches	105.000	-	105.000	ja
Koppelingen bestuurs- en raadsprocedure en Corsa Nxt	50.000	10.060	39.940	nee
Vervanging VMWWare@oracle cluster	60.000	1.506	58.494	ja
Toelichting:				
In de aanloop naar een eventuele ICT samenwerking zijn in 2018 bovenstaande voorgenomen investeringen on hold gezet. Zodra besluitvorming heeft plaatsgevonden over de ICT samenwerking wordt besloten wat er gedaan moet worden met de investeringen.				
Vervanging telefooncentrale	75.000	61.368	13.632	ja
Toelichting:				
Op het in 2016 beschikbaar gestelde krediet is in 2019 nog een minimaal bedrag uitgegeven. Het wordt eind 2019 afgesloten.				
Vervanging discussieposten en randapparatuur	161.000	133.118	27.882	ja
Toelichting:				
Het nog openstaande krediet voor het vervangen van de discussieposten kan komen te vervallen. De apparatuur is in zijn geheel geleverd, de problemen zijn opgelost en de apparatuur werkt naar behoren.				

Investeringen > € 50.000,-- betreffende dit programma				
Aanschaf financiele applicatie (K2F)	60.000	40.045	19.955	nee
Toelichting:				
De applicatie is in 2019 operationeel geworden. Naast de basismodules die nu werkzaam zijn is er ook de wens om met een verplichtingenadministratie te gaan werken. Ook staat een nieuwe rapportagetool op het wensenlijstje en worden daar op dit moment (half april) de mogelijkheden nader bekeken. De wens is om het resterent bedrag nog daarvoor in te kunnen zetten.				
Ransomes maaimachine 5-delig (2018)	71.000	68.550	2.450	ja
Toelichting:				
De in 2018 beschikbaar gestelde investering is in de eerste helft van 2019 en wordt dan ook afgesloten.				

Financiële recapitulatie programma's

	Begroting 2019			Begroting na wijziging 2019			Rekening 2019		
Programma's	**Lasten**	**Baten**	**saldo**	**Lasten**	**Baten**	**saldo**	**Lasten**	**Baten**	**saldo**
Mens en samenleving	16.965	513	16,452-	16.500	513	15,987-	17.903	735	17,168-
Kunst, cultuur en erfgoed	837	111	726-	909	71	838-	772	80	692-
Leefomgeving en duurzaamheid	21.285	11.807	9,478-	22.741	11.939	10,802-	22.560	11.827	10,733-
Economie, toerisme en recreatie	11.262	5.096	6,166-	11.531	6.803	4,728-	11.394	7.550	3,844-
Bestuur en dienstverlening	3.440	614	2,826-	5.148	714	4,434-	2.781	590	2,191-
Sub-totaal programma's	**53.789**	**18.141**	**35,648-**	**56.829**	**20.040**	**36,789-**	**55.410**	**20.782**	**34,628-**
Algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen		4.805	4.805		4.872	4.872		4.858	4.858
Algemene uitkeringen		35.256	35.256		35.818	35.818		36.191	36.191
Dividenden		19	19		33	33		33	33
Overige algemene dekkingsmiddelen		15	15		15	15		25	25
Sub-totaal alg.dekkingsmiddelen		**40.095**	**40.095**		**40.738**	**40.738**		**41.107**	**41.107**
Overhead	7.695		7,695-	9.116		9,116-	8.776		8,776-
Heffing VPB			-	28-		28	12-		12
Onvoorzien	50		50-	9		9-			-
Gereal. totaal saldo baten en lasten	**61.534**	**58.236**	**3.298**	**65.926**	**60.778**	**5.148**	**64.174**	**61.889**	**2.285**
Toevoeging/onttrekking aan reserves									
Mens en samenleving		983	983-		1.154	1,154-		633	633-
Kunst, cultuur en erfgoed		212	212-		287	287-		102	102-
Leefomgeving en duurzaamheid	301	1.393	1,091-	783	2.639	1,856-	1.524	3.590	2,066-
Economie, toerisme en recreatie	400	172	228	522	511	11	522	306	216
Bestuur en dienstverlening		1.240	1,240-	2.261	4.123	1,862-	5.632	6.183	551-
Tot. Toev./onttrekk.reserves	**701**	**3.999**	**3,298-**	**3.566**	**8.714**	**5,148-**	**7.678**	**10.814**	**3,136-**
Gerealiseerd resultaat			**-**			**-**			**851-**

Overzicht bestuurlijke kaders per programma

Beleidskader (verordening of beleidsnota)	Opgesteld in jaar
Programma Mens en samenleving	
Nota Speelruimtebeleid	2010
Visie Jongerenwerk	2010
Beleidsplan Zorg voor Jeugd West Brabant 2015-2017	2014
Verordening Jeugdhulp	2014
Subsidieverordening Welzijn Gemeente Steenbergen	2016
Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2018	2017
Verordening adviesraad Sociaal Domein	2017
Beleidskader Zorg voor Jeugd	2018
Nota Sociaal Domein	2018
Nota kwaliteitsimpuls Welzijnswerk	2018
Nota kerngericht werken en overheidsparticipatie	2018
Beleidsnota Steenbergen Vitaal	2018
Programma Kunst, cultuur en erfgoed	
Nota Cultureel Erfgoed 2010-2020	2010
Kunst en cultuurnota 2014-2017 "De smaak van Steenbergen"	2013
Erfgoedbeleid	2018
Programma Leefomgeving en duurzaamheid	
Gemeentelijke Duurzaamheidsindex	2006
Nota gemeentelijke grondbeleid	2009
Regionaal crisisplan Veiligheidsregio Midden en West Brabant	2012
Duurzaamheidsnota Steenbergen 2012-2020	2012
Strategische Agenda Regio West Brabant	2012
Regionale afvalvisie Duurzaam West Brabant	2012
Verordening Duurzaamheidslening	2013
Bodemkwaliteitskaart / Nota Bodembeheer	2013
Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan	2014
Convenant Duurzaam Bouwen	2014
Grondprijsbeleid	2014
Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer Steenbergen	2015
Woonvisie	2015
Verordening Kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving. Omgevingsrecht Steenbergen.	2016
Beheerplan wegen 2017-2021	2016
Beheerplan civiele kunstwerken 2017-2026	2016

Beleidskader (verordening of beleidsnota)	Opgesteld in jaar
Beheerplan openbare verlichting 2017-2021	2016
Groenbeheerplan 2017-2021	2016
Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2016-2018	2016
Verordening starterslening	2016
Beleidsplan Van Afval Naar Grondstof 2016-2020	2016
Handhavingsbeleidsplan 2017-2020	2017
Uitvoeringsprogramma Handhaving 2017-2020	2017
Kaderstellende nota evenementenbeleid	2017
Algemene verordening ondergrondse infrastructuur	2017
Algemene Plaatselijke verordening	2018
Beleidsvisie externe veiligheid	2018
Stimuleringsregeling kwaliteitsimpuls particuliere woningvoorraad	2018
Integraal Veiligheidsplan 2019-2022 "Samen bouwen aan onze veiligheid"	2019
Structuurvisie	2019
Beleidsnota huisvesting Arbeidsmigranten	
Programma Economie, toerisme en recreatie	
Regionale detailhandelsvisie	2014
Re-integratieverordening Participatiewet	2014
Verordening tegenprestatie	2014
Verordening individuele studietoeslag Participatiewet	2014
Verordening individuele inkomenstoeslag Participatiewet	2014
Handhavings- en maatregelenverordening inkomensvoorzieningen 2015	2014
Economische visie Steenbergen, inclusief uitvoeringsprogramma	2015
Regionale visie bedrijventerreinen	2015
Recreatieve kansenkaart	2016
Economisch acquisitieplan Steenbergen	2016
Verordening reclamebelasting	2017
Centrumplan Steenbergen	2018
Programma Bestuur en dienstverlening	
Verordening burgerinitiatief	2002
Inspraakverordening	2003
Verordening referendum	2006
Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid (213a GW)	2008
Verordening fractieondersteuning	2009
Verordening commissiw bezwaarschriften	2015
Verordening rekenkamercommissie	2015
Controleverordening (213 GW)	2015

Beleidskader (verordening of beleidsnota)	Opgesteld in jaar
Financieringsstatuut	2016
Reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Steenbergen 2017	2017
Visie Veerkrachtig Bestuur in de Brabantse Wal	2017
Convenant samenwerking Brabantse Wal	2017
Communicatiebeleidsplan 2017 Communicatie is alles, alles is communicatie	2017
Verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, alsmede de regels voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Steenbergen (financiele verordening)	2017
Nota Risicomanagement	2017
Nota reserves en voorzieningen	2017
Organisatieverordening	2018
Archiefverordening	2018
Aanwijzingsbesluit wet Markt en Overheid	2018
Diverse belastingverordeningen	2018
Notitie inkoopbeleid	2018
Plan van aanpak kerngericht werken en Overheidsparticipatie	2018
Visie dienstverlening gemeente Steenbergen	2019
Nota waardering en afschrijving vaste activa	2020

Totaaloverzicht verplichte beleidsindicatoren

Naam Indicator	Eenheid	jaar laatste meting	meting begroting 2019	Huidige meting	Gemeente < 25.000
Bestuur en veiligheid					
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2019	6,4	6,84	
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2019	6,4	6,66	
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2019	€534	€616	
Externe inhuur	% totale loonsom (incl.inhuur)	2019	15	12	
Overhead	% totale lasten (excl.res.)	2019	13	13,6	
Verwijzingen Halt	aantal per 10.000 inwoners 12-17jr	2018	238	159	100
Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inwoners	2018	0,6	0,6	0,6
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	2018	3,4	2,8	2,9
Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inwoners	2018	1,7	1,8	2,1
Vernieling en beschadigingen (in de openbare ruimte)	aantal per 1.000 inwoners	2018	4,9	6,4	3,6
Jongeren met delict voor rechter	%	2017	0,78	-	1
Sport en cultuur					
% Niet-sporters	%	2016	55,6	55,6	48,9
WMO en jeugd					
Absoluut verzuim	per 1.000 leerplichtigen 5-18 jr.	2018	3,44	5	1,2
Relatief verzuim	per 1.000 leerplichtigen 5-18 jr.	2018	25,01	17	17
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2017	1,5	1	1,4
Melding kindermishandeling	%	2014	nb	0,5	0,47
Achterstandsleerlingen	%	2012	10,09	10,09	8,37
Jongeren met jeugdhulp	% van jongeren tot 18 jaar	2019	11	9,6	8,8
Jongeren met jeugdbescherming	% van jongeren tot 18 jaar	2019	1,3	1	0,9
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2019	0,3	0,3	0,4
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inw	2018	29	610	496
Recreatie, economie en participatie					
Functiemenging	%	2018	41,1	41,9	48,3
Bruto gemeentelijk product			89		
Vestigingen	per 1.000 inwoners leeftijd 15-74 jr	2018	125,4	214,3	154
Banen	per 1.000 inwoners leeftijd 15-74 jr	2018	456	382,7	539,8
Werkloze jongeren	%	2018	1,6	1	1
Netto arbeidsparticipatie	%	2018	68,1	68,8	68,7

Naam Indicator	Eenheid	jaar laatste meting	meting begroting 2019	Huidige meting	Gemeente < 25.000
Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inw 18jr eo	2018	22,3	20,4	21,3
Lopende re-integratievoorziening (eind peilperiode)	personen per 1.000 inw. 15-74jr	2019	18	5,1	9
Kinderen in armoede	%	2018	4,86	5	4
Milieu en Ruimtelijke ordening					
Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2018	187	120	136
Hernieuwbare elektriciteit	%	2018	19,5	26,3	NB
Nieuwbouw	aantal per 1.000 woningen	2018	12,9	7,1	8,6
Demografische druk	%	2019	65,9	52,1	60,8
Financiering					
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	dzd euro	2019	207	215	NB
Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2019	672	695	708
Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2019	757	784	784

Verklarende lijst beleidsindicatoren

Indicator	Beschrijving
programma bestuur en veiligheid	
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
Hardekern jongeren	Het aantal hardekern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
programma sport en cultuur	
Niet-sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
programma wmo en jeugd	
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.

Indicator	Beschrijving
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
% achterstandsleerlingen	Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
programma recreatie, economie en participatie	
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten)	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt geproduceerd.
Vestigingen	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
% werkloze jongeren	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal reintegratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
Kinderen in armoede	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
programma milieu en ro	
Fijn huishoudelijk restafval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Indicator	Beschrijving
Nieuwbouw woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.
programma beheer en openbare ruimte	
Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met een motorvoertuig	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met een fietser	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
programma financiering	
WOZ-waarde woningen	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Woonlasten éénpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.
Woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuisouden betaalt aan woonlasten.

Paragrafen

Paragraaf
Lokale heffingen

Overzicht lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft de opbrengsten 2019 uit de lokale heffingen weer:

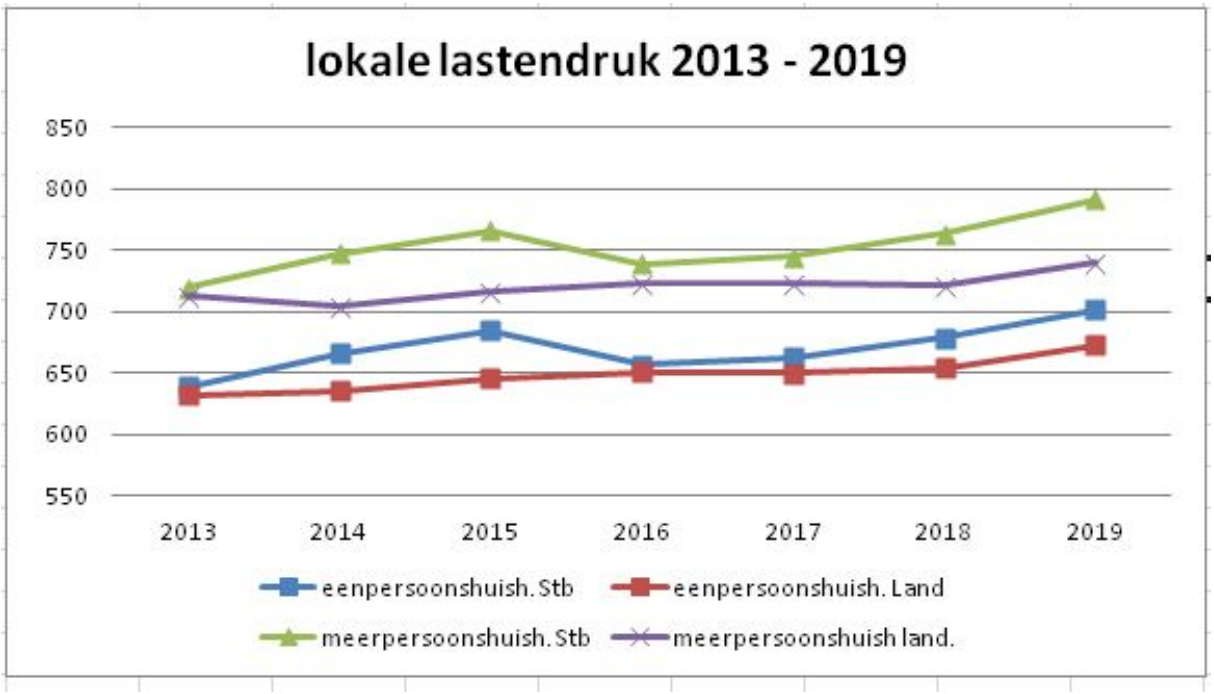
Omschrijving	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Jaarrekening 2019
Onroerende zaakbelasting:			
- eigenaren	3.756.000	3.965.000	3.923.400
- gebruikers	615.000	646.300	679.700
Afvalstoffenheffing	2.952.300	3.312.800	3.329.700
Rioolheffing	1.591.400	1.641.500	1.646.000
Hondenbelasting	97.800	101.800	99.700
Toeristenbelasting	56.000	80.000	74.600
Forensenbelasting	7.400	14.200	7.200
Reclamebelasting	57.200	62.200	71.500
Leges bouwvergunningen c.a.	779.200	760.900	565.100
Leges burgerzaken	440.100	440.900	293.800
Leges openbare orde	17.100	13.000	19.900
Marktgelden	2.700	3.100	2.800
Begraafrechten	42.200	61.800	53.900
Totaal	**10.414.400**	**11.103.500**	**10.767.300**

Op 29 februari 2019 zijn de, gecombineerde, aanslagen gemeentelijke belastingen 2019 opgelegd. De gecombineerde aanslag betreft de onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolrecht en voor zover van toepassing hondenbelasting en woonforensenbelasting. Van de mogelijkheid om de aanslagen d.m.v. automatische incasso in 10 termijnen te voldoen wordt door 68% van de belastingplichtigen gebruik gemaakt.

Lokale lasten 2019

	eenpersoons-huishoudens	meerpersoons-huishoudens
OZB	280	280
Afvalstoffenheffing	267	356
Rioolheffing	155	155
Totaal	**702**	**791**
Landelijk gem.	673	740

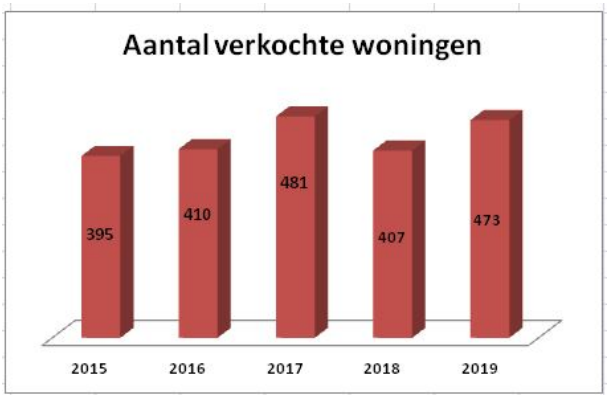
In de bovenstaande tabel is bij de berekening van de woonlasten uitgegaan van een woning met een gemiddelde WOZ-waarde van € 216.000,-. De tariefstelling voor de afvalstoffenheffing is met ingang van 2019 gebaseerd op één- of meerpersoonshuishouden.
Het bedrag dat is opgenomen als landelijk gemiddelde woonlast voor 2019 is ontleend aan de Atlas van de lokale belastingen 2019.
Hieronder een grafiek met de ontwikkeling van de lokale lastendruk in de periode 2013 - 2019.

Kwijtschelding van belastingen
De gemeente Steenbergen kent een kwijtscheldingsnorm van 100%. Dat wil zeggen dat men in aanmerking komt voor kwijtschelding als het inkomen op bijstandsniveau ligt.
Al vanaf 2009 werken wij met geautomatiseerde kwijtschelding. Dit houdt in dat een belastingplichtige, die voor de automatische kwijtschelding in aanmerking komt, geen formulier hoeft in te vullen om in aanmerking te komen voor kwijtschelding, maar dat de gemeente gelijk bij het opleggen van de belastingaanslag vermeld, dat er kwijtschelding is verleend.
Eind 2019 hebben we alle personen die voor de belastingaanslag 2019 volledige kwijtschelding hebben gehad aan het Inlichtingenbureau voorgelegd. Het Inlichtingenbureau toetst het inkomen, vermogen en zo ook of ze in het bezit zijn van een auto en geeft aan of ze voor volledige automatische kwijtschelding in aanmerking komen.
Belastingplichtigen waarvan het Inlichtingenbureau aangeeft niet voor automatische kwijtschelding in aanmerking te komen, hebben we een formulier toegestuurd om eventueel zelf een verzoek om kwijtschelding aan te vragen.

Kwijtscheldingsverzoeken	2019	2018	2019
Volledig	383	381	424
Gedeeltelijk	14	18	4
Afgewezen	117	194	197
In behandeling			25
Totaal	514	593	650
Bedrag	€ 179.742	€ 176.151	€ 180.953

Onroerende-zaakbelastingen / Waardering Onroerende Zaken (WOZ)
De OZB voor 2019 is gebaseerd op de WOZ-beschikkingen die in 2019 zijn vastgesteld naar waardepeildatum 1-1-2018. Voor het belastingjaar 2018 gold de waardepeildatum 1-1-2017. De waarde van de woningen is tussen de 2 waardepeildata met 3,6% gestegen.
Zoals uit de onderstaande grafiek blijkt is vanaf 2014 het aantal verkochte woningen weer toegenomen, met een lichte daling in 2018.

Het tarief voor de OZB is een percentage van de WOZ-waarde. Hierna een tabel met de tarieven 2018 en 2019 met de gerealiseerde opbrengst:

	2019		2018	
	tarief	Opbrengst/ Opgelegd	tarief	Opbrengst/ Opgelegd
woningen				
eigenaren	0,1266%	2.805.860	0,1280%	2.700.103
niet-woningen				
eigenaren	0,1963%	1.117.564	0,1898%	1.055.927
gebruikers	0,1585%	679.688	0,1533%	614.980

Afvalstoffenheffing
De gemeente Steenbergen heeft als beleidsuitgangspunt kostendekkende tarieven voor de afvalstoffenheffing.
Vanaf 1 januari 2019 zijn de tarieven afvalstoffenheffing gebaseerd op de samenstelling van een huishouden; eenpersoons- of meerpersoonshuishouden.
In april 2018 is gestart met Omgekeerd Inzamelen zonder tarief op restafval. Men betaalt dus niet per keer dat men het restafval naar de container brengt. Door de grondstoffen zoveel mogelijk aan huis in te zamelen komen we steeds dichter bij de door de raad vastgestelde VANG doelstelling (Van Afval Naar Grondstof) van 100 kg restafval per inwoner in 2020. Dit is tevens de doelstelling van de Rijksoverheid.
Dat Omgekeerd Inzamelen werkt is inmiddels bewezen. Na 1 jaar Omgekeerd Inzamelen is de hoeveelheid fijn restafval gedaald van 173 kg naar 98 kg per inwoner. Het aandeel grof huishoudelijk restafval op de milieustraat is nog steeds erg hoog ten opzichte van andere gemeenten en blijf een groot aandachtspunt, van 53 kg naar 52 kg per inwoner. De hoeveelheid ingezameld plastic verpakkingsafval en drankenkartons is maar liefst gestegen van 10,8 kg naar 27,5 kg!
Dat met deze resultaten de afvalstoffenheffing toch moet stijgen is moeilijk uit te leggen aan onze inwoners. Feit blijft dat, wanneer we deze gunstige resultaten niet hadden behaald, de afvalstoffenheffing nog meer zou stijgen.
Maatregelen vanuit de rijksoverheid zoals stijging van de afvalstoffenbelasting in 2019 maakt dat de verwerkingskosten voor het restafval steeds hoger wordt. Een reden te meer om, naast de milieudoelstelling, extra in te blijven zetten op het verminderen van de hoeveelheid (grof en fijn) restafval. Er is sprake van hogere inzamelkosten door een aantrekkende economie, prijsverhogingen door factoren als brandstof, cao, prijsinflatie waardoor de afvalinzameling meer kost. Daarbij dalen de opbrengsten van bijvoorbeeld het plastic verpakkingsafval, het oud papier en karton. Mede door deze factoren zijn wij, zoals ook veel andere gemeenten, genoodzaakt om de afvalstoffenheffing te verhogen.
De opbrengst afvalstoffenheffing bedroeg € 3.329.700,- (raming € 3.312.800,-).

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing 2019		
7.3 Afval	3.089.386	
0.8 Overige baten en lasten:		
0.10 Mutaties reserves	-33.000	
6.3 Inkomensregelingen (kwijtschelding)	114.828	
0.8 Overige baten en lasten:		
Inkomsten 7.3 Afval, excl. Heffingen	-471.264	
Netto kosten 7.3 Afval	2.699.950	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	155.439	
BTW	502.364	
Totale kosten	**3.357.753**	
Opbrengst heffingen	**3.329.669**	
Dekking		**99%**

Rioolrecht

Het Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplan 2014 – 2019 is in december 2013 vastgesteld Hierin is geregeld hoe de gemeente de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater gaat vervullen. Tevens is hierin verankerd de wijze waarop dit bekostigd gaat worden. Om niet al te grote schommelingen in de tariefstelling te krijgen is een voorziening gevormd.
De maatstaf van heffing is een vast bedrag per aansluiting en de opbrengst rioolheffing bedroeg € 1.646.000,- (raming € 1.641.500,-).

Tabel rioolheffing		
	Steenbergen	Landelijk
tarief (vast bedrag)	155	196
Opbrengst	1.646.023	
Kwijtschelding mogelijk	ja	

Kostendekkendheid rioolheffing 2019		
2.1 Verkeer en vervoer	146.697	
7.2 Riolering	1.121.516	
0.10 Mutaties reserves	81.564	
6.3 Inkomensregelingen (kwijtschelding)	57.003	
0.8 Overige baten en lasten:		
Inkomsten 7.2 Riolering, excl. Heffingen	-29.353	
Netto kosten 7.2 Riolering	1.377.428	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	150.988	

Kostendekkendheid rioolheffing 2019		
BTW	117.608	
Totale kosten	**1.646.023**	
Opbrengst heffingen	**1.646.023**	
Dekking		**100%**

Hondenbelasting

De tarieven voor de hondenbelasting zijn in 2018 naar beneden aangepast tot het niveau van de kosten van het hondenbeleid. Hierdoor is het tarief gehalveerd. Het tarief voor de eerste hond is verlaagd van € 74,- naar € 37,-. Voor 2019 is een inflatiecorrectie van 2,5% toegepast. waardoor het tarief voor de eerste hond € 38,- bedraagt. Voor elke volgende hond wordt het tarief met € 2,50 verhoogd.

Tabel hondenbelasting		
	Steenbergen	Landelijk
tarief (eerste hond)	38	45
Opbrengst	99.734	
Kwijtschelding mogelijk	ja	

Forensenbelasting

Forensenbelasting kan worden geheven van natuurlijke personen die voor meer dan 90 dagen een woning in de gemeente Steenbergen ter beschikking hebben en hier niet staan ingeschreven. We hebben voor 2019 24 aanslagen opgelegd.

Tabel forensenbelasting	
	Steenbergen
tarief	302
Opbrengst	7.248
Kwijtschelding mogelijk	ja

Paragraaf
Weerstandsvermogen en risicobeheer

Risicoinventarisatie en weerstandsvermogen

Inleiding
Het beleid voor het risicomanagement is vastgesteld op 9 november 2017. In het nieuwe beleidskader zijn de volgende doelen opgenomen:
- Meer informatie verstrekken in de paragrafen bij begroting en jaarstukken, vooral aard en omvang van de risico's en de beheersmaatregelen.
- De raad actiever betrekken bij de risicobeheersing door jaarlijks het onderwerp jaarlijks te agenderen in het auditcommittee.
- Risico's meer inzetten als tool voor het management.
- Meer terugkijken en leren van het effect van de beheersmaatregelen.

Risicomanagement is het samenspel van activiteiten om de nadelige gevolgen van risico's zoveel mogelijk binnen de grenzen te houden. De raad bepaalt daarbij de grenzen en de spelregels. Deze liggen vast in het beleidskader. Bij de begroting en de jaarstukken worden de risico's opnieuw bekeken en waar nodig worden aanpassingen gedaan. In het proces van risicobeheersing worden steeds de volgende stappen doorlopen: identificeren, analyseren, beoordelen, maatregelen ontwerpen en implementeren en als laatste evalueren en rapporteren.

Er wordt inmiddels vanaf 2018 gewerkt met een nieuwe opzet van deze paragraaf. Uitgangspunt is daarbij dat de belangrijkste risico's ongeveer 2/3e deel van de totale omvang vertegenwoordigen. De risico's en beheersmaatregelen worden daarbij kort beschreven.

Wat waren de belangrijkste ontwikkelingen in 2019?
- In 2019 is veel werk gestoken in de beheersing van de budgetten in het Sociaal Domein (Jeugd en Wmo). Er is kort op de bal gepeeld. De voortgang van de budgetten wordt vrijwel wekelijks gevolgd. Voor de uitgaven voor Jeugd, die gedurende het jaar een grillig karakter kunnen hebben, is een model ontwikkeld waarmee we beter in staat zijn om een goede jaarprognose te geven. De uitgaven wmo zijn over het algemeen stabieler, maar hier is vooral vinger aan de pols gehouden bij de ontwikkeling van het aantal aanvragen. In de begroting was al rekening gehouden met extra uitgaven door de invoering van het abonnementstarief, maar het was niet zeker in welke omvang de realisatie zou uitpakken. Bij het opstellen van de Tussenrapportage 2019 gaven de resultaten van de budgetten en toepassing van het prognosemodel nog een positief beeld over de budgetten (deze zijn bij deze Tussenrapportage en in de meerjarenbegroting naar beneden bijgesteld). in het sociaal domein. Echter, het tweede halfjaar van 2019 zijn de uitgaven (zowel voor Jeugd als Wmo) in rap tempo toegenomen. Hierdoor zijn aan het einde van het jaar de budgetten voor met name WMO en Jeugd aanzienlijk overschreden. Analyses van de verschillen zijn opgenomen bij het programma Mens en Samenleving. De praktijk leert dat het lastig is om de uitgaven in het sociaal domein in de greep te krijgen. Het vraagt om verdere verdieping naar beheersmaatregelen, bijvoorbeeld de kwaliteit van het prognosemodel bij Jeugd. Verder moet een slag gemaakt worden naar verdere digitalisering. Door het gebruik maken van data en data-analyse wordt getracht de mate van beheersing van de uitgaven in het sociaal domein verder te verbeteren. De raad is reeds geïnforrmeerd over deze ontwikkelingen. Bij de perspectiefnota 2021-2024 wordt de stand van de begroting gecorrigeerd met deze ontwikkelingen.
- De algemene uitkering gemeentefonds neemt de 1e plaats in op de ranglijst van de risico's van de gemeente Steenbergen. Aan de ene kant werken we met parameters die in werkelijkheid kunnen afwijken. Aan de andere kant komt er een herverdeling van het gemeentefonds op de gemeenten af, waarbij de grotere gemeenten er op vooruit gaan ten koste van de kleinere (plattelands)gemeenten. In 2019 zijn we geconfronteerd met arbeidsmigranten die zich massaal hebben uitgeschreven als inwoner van Steenbergen. Dit hield verband met een mogelijke naheffing van de belastingdienst bij een groot uitzendbureau dat veel migranten hier heeft werken. Dit levert vanaf 2020 en verder een fors nadeel op voor de algemene uitkering en de rijksuitkering voor de bijstand (BUIG gelden). Deze ontwikkeling was volkomen onverwacht, maar heeft grote impact op de financiële positie. De raad is hierover geïnformeerd met

raadsmededeling BM1905764 van 1 februari 2020. Bij het opstellen van de perspectiefnota 2020-2024 wordt de stand van de begroting gecorrigeerd met deze ontwikkelingen.

Voor het overige zijn in het verslagjaar 2019 geen noemenswaardige veranderingen geconstateerd in de risico's van de gemeente Steenbergen.

Ontwikkelingen na balansdatum 31-12-2019: Coronacrisis
De jaarstukken kijken vooral terug. Het gaat om verantwoording over het afgelopen jaar. Normaal gesproken zou een paragraaf zoals deze geen plaats krijgen, maar als er sprake is van ontwikkelingen na balansdatum met een grote financiële impact moet hieraan aandacht worden besteed. De coronacrisis is een dergelijke ontwikkeling. De commissie BBV (besluit begroting en verantwoording) heeft op 24 maart 2020 de volgende uiting gedaan:
Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019. Wel heeft het COVID-19 virus gevolgen voor de financiën van 2020 vanwege de maatschappelijke impact. Dit is dan ook een gebeurtenis na balansdatum die niets zegt over de situatie op balansdatum maar wel iets zegt over de situatie na balansdatum en voordat de jaarstukken worden vastgesteld. Gezien de grote impact van het COVID-19 virus waarvan de financiële effecten onzeker (maar materieel) kunnen zijn, moet deze gebeurtenis na balansdatum worden toegelicht in de toelichting bij de jaarrekening 2019 en ook moet de invloed (financieel) worden opgenomen in het jaarverslag.
In de jaarstukken komt de ontwikkeling op een tweetal plaatsen specifiek terug: bij de toelichting op de balans en in deze paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement.

Het is op dit moment onmogelijk de financiële risico's van de crisis te kwantificeren. Dat is sterk afhankelijk van de duur van deze crisis. En dat weet op dit moment niemand. Dat neemt niet weg dat de gemeente Steenbergen zich voorbereidt op wat mogelijk komen gaat. Op 2 april 2020 heeft de raad unaniem ingestemd met het vormen van een noodfonds van € 1 miljoen. Een noodfonds wat zich richt op de inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. Het fonds dient tevens als buffer voor extra financiële druk op gemeentelijke voorzieningen, Samen met de raad is geconcludeerd dat we niet weten wat we tegen gaan komen. Dat heeft ertoe geleid dat de raad bij elke € 250.000 besteding een rapportage ontvangt van de uitgaven en daarbij gehanteerde criteria. Overigens is van Rijkswege aangekondigd de extra uitgaven bij gemeenten te compenseren.

De risico's worden op dit moment onderkend bij de volgende gemeentelijke producten / diensten. Daarbij beperken we ons tot de risico's die substantiële gevolgen kunnen hebben, dat wil zeggen hoger dan € 100.000,-.
1. Toenemende druk op *bijstandsregelingen*: de crisis zal leiden tot een toename van de werkloosheid. Zowel onder werknemers als onder zelfstandigen. Hoewel een deel eerst aanspraak kan maken op werkloosheidsregelingen van het UWV, wordt een grote instroom verwacht van zelfstandigen. Het is onzeker of alle financiële consequenties worden opgevangen door een hogere BUIG uitkering.
2. Minder aanvragen voor *bouwvergunningen*: dit brengt een lager bedrag aan leges met zich mee. De raming voor 2020 was gebaseerd op een gunstig economisch beeld.
3. Een lagere opbrengst aan *grondverkopen,* de crisis zal effect hebben op de woningmarkt. Ontwikkelaars en particulieren maken pas op de plaats. Dit leidt tot vertraging in de uitgifte van gronden. Daarnaast komen de grondprijzen onder druk te staan.
4. In het pakket steunmaatregelen is *uitstel van betalin*g opgenomen voor de belastingaanslag van ondernemers. Een toename van faillissementen kan leiden tot oninbaarheid van vorderingen, waardoor er afboeking moet plaatsvinden
5. De toeristische sector ligt vrijwel geheel plat. Dit leidt tot een lager bedrag aan *toeristenbelasting*
6. In het steunpakket is de hulp aan *maatschappelijke instellingen* (verenigingen, dorpshuizen, exploitanten en dergelijke). Zij worden vrijwel allemaal geconfronteerd met gemis aan inkomsten, terwijl de lasten in de meeste situaties doorlopen. Naar de impact wordt in de maanden april, mei en juni onderzoek gedaan door met elke instelling gesprek te gaan. Daarbij wordt ook in beeld gebracht wat de omvang is van de oninbare huuropbrengsten.
7. De *zorg aan jeugd en ouderen* staat op dit moment al onder druk. Dat is uitgebreid beschreven in de vorige paragraaf. De impact van de coronacrisis is op dit moment met geen mogelijkheid in te schatten. Toch zien we in het werkveld dat de problemen die de intelligente lockdown met

zich meebrengt toenemen. Spanningen aan het thuisfront en bij ouderen nemen toe. Het gaat hier om open eindregelingen. Dit brengt financiële risico's met zich mee.
8. De budgetten voor *minimabeleid en bijzondere bijstand* worden in eerste instantie benut om de individuele problemen van inwoners en zelfstandigen op te kunnen vangen. Verwacht dat deze budgetten in 2020 worden overschreden.

Nogmaals, het in beeld brengen van de financiële consequenties is op dit moment niet of nauwelijks mogelijk. We weten immers niet wat we tegen gaan komen en hoe lang de crisis duurt. Daarnaast heeft het Rijk aangegeven meerkosten op een aantal terreinen te compenseren. De risico's zijn zoveel als mogelijk geïdentificeerd. Verwacht wordt dat de gemeente Steenbergen met de vorming van het noodfonds van € 1 miljoen een beheersmaatregel heeft getroffen die vooralsnog voldoende is om de risico's op te kunnen vangen.

Wat zijn op dit moment de belangrijkste risico's ?
Vanuit het risicomanagement systeem zijn alle risico's geactualiseerd. Voor de effecten van de coronacrisis wordt verwezen naar de vorige paragraaf. Het beeld is nog te onzeker om deze risico's mee te nemen in het risicomanagement systeem. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat de vorming van het noodfonds afdoende is. Een update van het risicoprofiel wordt opgesteld bij de begroting 2021.

De berekeningswijze is conform de spelregels in het beleidskader. Hieruit komt de volgende top naar voren. Achter het risico wordt aangegeven voor welk percentage deze meewegen in het totale van alle risico's opgesteld (het risicoprofiel). In de kolom beheersmaatregelen is opgenomen welke maatregelen worden getroffen om het risico te beperken.

Omschrijving risico	Aandeel in %	Beheersmaatregelen
Algemene uitkering - Onjuiste parameters - Wijzigingen in de verdeelsystematiek - Lager aantal inwoners en woningen - Lagere rijksuitgaven die doorwerken naar de algemene uitkering. Dit kan leiden tot een lager accres, dus lagere algemene uitkering.	19,59%	Opbouwen van een eenduidige registratie waarbij we gecontroleerde gegevens eenmalig vastleggen en meervoudig gebruiken. Met name de registratie van arbeidsmigranten vormt daarbij een risico. De sturing op juiste en tijdige regsitratie moet dit voorkomen. Pauw (experts op het gebied van de algemene uitkering) bieden daarbij ondersteuning door middels hun nieuwsbrief gemeenten te attenderen op actuele ontwikkelingen of ontwikkelingen die gaan spelen.
Sociaal domein - Open eindregelingen - Problematiek bij zorgaanbieders - Toenemende vergrijzing - Dure maatwerkvoorzieninge Jeugd - Lagere eigen bijdragen (in 2019 blijkt dat het beroep op WMO voorzieningen/ondersteuning door het ingevoerde abonnementstarief fors hoger is geweest dan was verwacht)	16,52%	Via het principe "van inzicht naar overzicht naar sturing" is een traject gelopen dat zowel op de beleidskant als de bedrijfsvoering tot een betere beheersing moet leiden. In 2019 is gebleken dat naast een beheersing van de bestaande zorgvraag, beter moet worden stilgestaan bij de financiële gevolgen van intensivering van een bepaald beleid. Het niet goed (kunnen) inschatten hiervan heeft mede geleid tot de forse overschrijding van de Niet vrij toegankelijke zorg dit jaar. Om grote fluctuaties in de kosten op te kunnen vangen, is er een egalisatiereserve Sociaal Domein ingesteld. Wel is een hoger risico waar te nemen bij de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). In 2019 is al een hoger beroep gedaan op de voorzieningen/ondersteuning voornamelijk als gevolg van de invoering van het abonnementstarief.
Aansprakelijkheid voor door gemeente gegarandeerde geldleningen Door financiele problemen bij instellingen is het risico aanwezig dat de gemeente wordt aangesproken op de garantstelling	15,59%	De relatieve stijging van het risico in het totaal wordt voornamelijk veroorzaakt door de toename van de het totale gegarandeerde bedrag door met name meer verstrekkingen van leningen (starters/duurzaamheid) via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland. De beheersmaatregelen hebben zich gericht op beoordeling van de financiele documenten van de instellingen. Dit heeft in 2019 niet geleid tot bijzonderheden.

Omschrijving risico	Aandeel in %	Beheersmaatregelen
Doordecetralisatie Onderwijshuisvesting	7,91%	Gemeenten krijgen de verplichting om een Integraal HuisvestingsPlan op te stellen. Die gaat betrokken worden bij de inventarisatie van het totale maatschappelijke vastgoed en de visie daarop. Voor wat de onderwijsgebouwen betreft ontvangt de gemeente Steenbergen jaarlijks een bedrag in de algemene uitkering voor onderwijshuisvesting. Er is een reeel risico dat de beschikbare middelen van het Rijk te kort zullen komen ten opzichte van de stijgende bouwkosten en de duurzaamheidsambities. Om het risico te beperken dienen de verschillende vaktechnische disciplines een actieve rol in het voorbereidingsproces vervullen.
Mogelijke tekorten bij verbonden partijen	6,72%	De beheersmaatregelen hebben zich gericht op beoordeling van de financiele documenten van de gemeenschappelijk regelingen. Dit heeft in 2019 niet geleid tot bijzonderheden.

Overige risico’s
De tabel hierboven bevat de belangrijkste risico’s. Dit neemt niet weg dat er geen aandacht is voor de overige risico’s. In lijn met het nieuwe beleidskader wordt het volledige risicoprofiel jaarlijks gedeeld met het auditcommittee. De meeste risico's zijn in omvang gelijk gebleven.

Beschikbare weerstandscapaciteit.
De weerstandscapaciteit geeft aan of de Gemeente Steenbergen voldoende financiële buffers heeft om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. In het nieuwe beleidskader is besloten uitsluitend de Algemene Reserve in te zetten voor deze weerstandscapaciteit. De Algemene Reserve (inclusief de afzonderlijke risicoreserve) bedraagt op 31-12-2019 € 8.840.000,-. Hierbij is rekening gehouden met de claims die per 31 december 2019 (hierbij zijn de claims uit de meerjarenbegroting 2020-2023 buiten beschouwing gelaten) gelegd zijn op deze reserve.

Benodigde weerstandscapaciteit.
Op basis van de meest recente inventarisatie hebben we € 2.098.000,- nodig aan weerstandscapaciteit. Hierbij is een zekerheidspercentage gehanteerd van 90%. Als we dit bedrag opzij zetten als buffer dan kunnen we met 90% zekerheid stellen dat dit bedrag voldoende is.

Weerstandsratio
De weerstandsratio wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. De stand van de algemene reserve wordt gecorrigeerd met de verplichtingen die er per 31 december 2019 op liggen (zie Beschikbare weerstandscapaciteit). De weerstandsratio komt daarmee uit op € 8.840.000 / € 2.098.000 = 4,2.

Conclusie voor de vrije ruimte in de Algemene Reserve
Het beleidskader schrijft de norm "voldoende" voor en komt nu uit op 4,2 (uitstekend).

Financiële kengetallen

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De negatieve netto schuldquote hier geeft aan dat de gemeente geen schuld heeft.

		x € 1.000		
	Omschrijving	**Rekening 2018**	**Begroting 2019**	**Rekening 2019**
A	Vaste schulden (cf.art. 46 BBV)			
B	Netto vlottende schuld (cf.art. 48 BBV)	7.057	5.657	5.519
C	Overlopende passiva (cf.art. 49 BBV)	3.558	-	3.135
D	Financiële vaste activa (cf.art. 36 lid d, e en f)	2.486	3.129	2.998
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf.art. 39 BBV)	18.015	-	13.810
F	Liquide middelen (cf.art. 40 BBV)	345	44	495
G	Overlopende activa (cf.art. 40a BBV)	466	-	507
H	Totale baten (cf.art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	57.199	58.236	61.889
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-18,70%**	**4,27%**	**-14,79%**

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog. Hij moet niet verder stijgen. Ligt de netto schuldquote boven de 130%, dan bevindt de gemeente zich in de gevarenzone en dient het bestuur er werk van te maken om de schuld te verlagen. De netto schuldquote van onze gemeente is zelfs negatief en kan als zeer laag worden aangemerkt.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte geldleningen in de netto schuldquote is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

		x € 1.000		
	Omschrijving	**Rekening 2018**	**Begroting 2019**	**Rekening 2019**
A	Vaste schulden (cf.art. 46 BBV)			
B	Netto vlottende schuld (cf.art. 48 BBV)	7.057	5.657	5.519
C	Overlopende passiva (cf.art. 49 BBV)	3.558	-	3.135
D	Financiële vaste activa (cf.art. 36 lid b, c, d, e en f)	2.486	3.129	2.863
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf.art. 39 BBV)	18.015	-	13.810
F	Liquide middelen (cf.art. 40 BBV)	345	44	495
G	Overlopende activa (cf.art. 40a BBV)	466	-	507
H	Totale baten (cf.art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	57.199	58.236	61.889
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	**-18,70%**	**4,27%**	**-14,58%**

Zie voor een nadere toelichting op de uitkomst de gegeven toelichting bij de netto schuldquote.

De solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Uit dit overzicht blijkt dat de bezittingen van de gemeente voor 57% gefinancierd zijn met eigen vermogen (reserves) en dus voor 43% met vreemd vermogen (voorzieningen en kortlopende schulden).

		x € 1.000		
	Omschrijving	**Rekening 2018**	**Begroting 2019**	**Rekening 2019**
A	Eigen vermogen (cf.art.42 BBV)	39.275	33.963	36.993
B	Balanstotaal	68.883	56.344	64.344
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	**57,06%**	**60,28%**	**57,49%**

Kengetal grondexploitatie
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Voor Steenbergen heeft de grondexploitatie een gering aandeel in de totale baten, waardoor hier sprake is van weinig risico.

				x € 1.000
	Omschrijving	**Rekening 2018**	**Begroting 2019**	**Rekening 2019**
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf.art. 38 lid a punt 1 BBV)	-	-	-
B	Bouwgronden in exploitatie (cf.art. 38 lid b BBV)	935	2.986	-1.234
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	57.199	58.236	61.889
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	**1,63%**	**5,13%**	**-1,99%**

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Over het algemeen geldt als richtlijn: des te hoger het kengetal structurele exploitatieruimte,des te gunstiger dit is voor de gemeente. Het structurele exploitatieresultaat over 2018 was € 49.000,- (nadelig), over 2019 bedraagt deze € 574.000,- (nadelig).

				x € 1.000
	Omschrijving	**Rekening 2018**	**Begroting 2019**	**Rekening 2019**
A	Totale structurele lasten	57.195	59.648	63.732
B	Totale structurele baten	57.146	59.967	61.889
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	50	42	-
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	769	975	801
E	Totale baten	61.389	62.236	61.889
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	**1,09%**	**2,01%**	**-1,68%**

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden
De ruimte die een gemeente heeft om de belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De totale woonlasten van de gemeente liggen boven het landelijk gemiddelde. Ten opzichte van de woonlasten in 2018 laat dit cijfer een lichte stijging zien.

		x € 1.000		
	Omschrijving	**Rekening 2018**	**Begroting 2019**	**Rekening 2019**
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	273	280	280
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	152	155	155
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	338	356	356
D	Eventuele heffingskorting	-	-	-
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B +C+D)	763	791	791
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in 2018 (t-1)	721	721	740
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	**105,83%**	**109,71%**	**106,89%**

Paragraaf
Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn ‘duurzame productiemiddelen’: spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij aan haar burgers levert te produceren.
Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV art.12) schrijft voor dat in elk geval de kapitaalgoederen wegen, riolering / water, groen en gebouwen aan de orde worden gesteld.
Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Deze paragraaf geeft daar meer inzicht in. Per onderwerp wordt ingegaan op het beleidskader en de financiële consequenties voor de gemeente Steenbergen.

Bouwkundig en civieltechnisch onderhoud accommodaties

Onderhoud en beheer gemeentelijke accommodaties

Gebouwen
Het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen wordt al jaren aan de hand van meerjaren onderhoudsplanningen uitgevoerd. Een werkwijze die leidt tot een efficiënt beheer en onderhoud. Uitgangspunt hierbij is het beleidskader 'sober en doelmatig' waarbij per soort accommodatie maatwerk wordt geleverd. Een zwembad vraagt bijvoorbeeld om een andere aanpak dan een gemeentehuis. Er zijn verschillen op het gebied van wet- en regelgeving en de fysieke verschillen vragen ook om een andere aanpak.

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. In 2019 is 25% van de gebouwen in eigen beheer geactualiseerd en verwerkt in de begroting. De dekkingsplannen worden op deze wijze om de 4 jaar geactualiseerd.

Het bouwkundig onderhoud is opgenomen in een meerjarig onderhoudsdekkingsplan.

	budget	uitgaven	uit te voeren in '20, van '19	uit te voeren na 2020	saldo
Sportaccommodaties	206.000	83.600	6.300	111.500	4.600
Sociaal/cultureel	152.500	89.300	29.000	49.000	- 14.800
Woningen	12.100	1.500	0		10.600
Kantoren en bedrijfsgebouwen	193.500	49.300	104.100		40.100

Sportaccommodaties
Zwembad de Aquadintel
In 2019 stond vervanging van de dakbedekking opgenomen. Werkzaamheden zijn momenteel in uitvoering. Derhalve dient een bedrag van € 6.270,- doorgeschoven te worden naar 2020.

Sporthal ’t Cromwiel
In 2019 is de tussenwand in de sporthal vervangen. Ook is de vloerafwerking in de toestellenberging vervangen. Echter diende de ondergrond voorzien te worden van een nieuwe egalisatielaag. Derhalve is een tekort ontstaan van € 8.462,-.

Sporthal de Buitelstee
In 2019 stond vervanging van het ventilatiesysteem ad € 111.500,- opgenomen, echter vanwege de aanpak van diverse projecten op de afdeling is hier een pas op de plaats gemaakt.
Inmiddels is er een start gemaakt met de visie op het maatschappelijk vastgoed waarbij in een later stadium ook onderzoek gedaan gaat worden naar de mogelijkheden voor wat betreft energieneutraliteit. Derhalve worden eerst de onderzoeksresultaten afgewacht.
Derhalve wordt de uitvoering doorgeschoven na 2020.

Sociaal/cultureel
JFK Barak
In 2019 stond vervanging van het dak op de nominatie bij de JFK barak en MJW de Klup.
Het dak is voorzien van geïsoleerde sandwich dakplaten. Gedurende de uitvoeringswerkzaamheden zijn maatregelen getroffen om het binnen regenen te voorkomen, ook zijn extra noodoverstorten toegepast en goten vernieuwd. Derhalve is een tekort ontstaan van € 5.475,-.

Assemburgmolen
In 2019 stond een bedrag opgenomen voor vervanging van de dakbedekking van de kap en vervanging korte spruit. Er is opdracht verstrekt en de werkzaamheden zijn momenteel in voorbereiding en zullen in 2020 worden uitgevoerd.
Derhalve wordt een bedrag van € 26.500.- doorgeschoven naar 2020.

Jeugdhonk
In 2019 stond een bedrag opgenomen van € 50.000.- voor vervanging van de units.
In eigen beheer zijn een aantal zaken voor wat betreft het interieur vernieuwd en behoeven de units voorlopig nog niet vervangen te worden. Derhalve kan een bedrag van € 49.000.- doorgeschoven worden na 2020.

Gemeenschapshuis de Vaert
In 2019 stond het buitenschilderwerk opgenomen van gemeenschapshuis de Vaert.
Ook is in 2019 gemeenschapshuis de Vaert compleet gerenoveerd, derhalve is het buitenschilderwerk in combinatie met de renovatie meegenomen. Overschrijding betrof € 7.193,-.

Kantoren en bedrijfsgebouwen
Gemeentehuis
In 2019 stonden onderstaande onderhoudsactiviteiten op het programma.
- Vervangen airco t.b.v. de luchtbehandelingkast van het archief.
- De motoren van de luchtbehandelingskasten voorzien van nieuwe lagers.
- Vervanging dak bij het torentje van de personeelsingang.
- KNX systeem

Het dak van het torentje bij de personeelsingang is vernieuwd.
De werkzaamheden t.b.v. vervanging airco en de vernieuwing lagers van de motoren m.b.t. de luchtbehandelingskasten zijn in uitvoering.
Derhalve dient een bedrag van € 28.504,- doorgeschoven te worden naar 2020.

Milieustraat
In 2019 stond een bedrag opgenomen van € 65.500.- voor vervanging van de beheerderruimte. In 2019 is onderzoek gedaan naar de uitbreiding Milieustraat en is besloten om de milieustraat op de huidige locatie te laten en uit te breiden. Een deel van de gemeentewerf zal betrokken worden bij de uitbreiding van de Milieustraat
In 2020 zal verdere voorbereiding in gang worden gezet. Derhalve wordt een bedrag van € 65.500.- doorgeschoven naar 2020.

Sportparken
Sportpark Seringenlaan
In 2019 is het hekwerk aan o.a. de Seringenlaan en het snipperpad vervangen.
Ook is groot onderhoud uitgevoerd aan de atletiekbaan waarbij o.a. de scheuren in de rondbaan zijn hersteld. Het budget van € 106.700.- dient doorgeschoven te worden naar 2021 voor de mogelijke renovatie van de atletiekbaan.

Tennispark Steenbergen
De werkzaamheden voor vervanging van de toplaag is opgenomen op de investeringsstaat 2020 met een bedrag van € 161.920,-. Derhalve zijn de opgenomen middelen in de MOP ad € 97.900,- niet besteed.

	budget	uitgaven	uit te voeren in '20 van '19	uit te voeren na 2020	saldo
Sportparken	310.400	92.800		106.700	110.900

Wegen en Kunstwerken

De wegen zijn één van de belangrijkste kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Vanwege ondergrond, weersomstandigheden en gebruik, is regelmatig onderhoud essentieel. Onderhoud van wegen betekent investeren in duurzaamheid.

De aanpak in de komende jaren
In 2016 is het beheerplan Wegen 2017-2021 vastgesteld. Hierbij is gekozen voor *Scenario 3:* Alle wegen basisniveau en centrawegen een hoger niveau. Ten behoeve van toekomstige investeringen(rehabilitatie en kosten aanvullend wegbeheer,verkeersmaatregelen etc) is een bestemmingsreserve“openbare ruimte” gevormd van 5 miljoen euro.

Klein onderhoud
In december 2017 is door de Commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording) een notitie Materiële Vaste Activa gepubliceerd, waarin de commissie een aantal stellige uitspraken doet o.a.ten aanzien van een onderhoudsvoorziening die gevolgd moeten worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening. Een van de uitspraken is dat voorzieningen worden gevormd voor de lasten van groot onderhoud. Het huidige wegenbeheerplan dient op basis van de vereisten uit hetBBV te worden aangepast. In het beheer- en dekkingsplan wegen 2017 tot en met 2036 is jaarlijks € 200.000,- opgenomen voor de kosten van klein onderhoud. Om aan de vereisten uit de notitie Materiële vaste activa te voldoen dient de jaarlijkse raming voor kosten klein onderhoud van de wegen ad € 200.000,- uit het beheerplan- en dekkingsplan wegen 2017-2026 te worden gehaald. Vanaf 2018 betekent dit dat de kosten voor klein onderhoud ad € 200.000,- niet meer ten laste van de voorziening onderhoud wegen komen, maar functioneel in de begroting worden verantwoord. Tegenover deze functionele verantwoording staat een lagere storting in de voorziening onderhoud wegen.

Het databeheer
Afspraken zijn er gemaakt om het beheersysteem up-to-date te houden. Eigen personeel is opgeleid om het systeem te gebruiken en volledig te houden. Tweejaarlijks wordt een inspectie verricht, zodat altijd een betrouwbaar beeld aanwezig is van de feitelijke toestand van de wegen. In 2018 heeft weginspectie plaatsgevonden. Naar aanleiding van de resultaten heeft bijstelling van de uitvoeringsplanning plaatsgevonden.

Realisatie
Er wordt gewerkt met een jaar- en een méérjarenplanning. Uiteraard wordt hier integraal gewerkt volgens de gebiedsgerichte aanpak. Van een gebied wordt samen met de inwoners, dorpsraden en andere belanghebbenden een zgn “leefbaarheidsscan” gemaakt van het woongebied. Hierbij wordt verder gegaan dan alleen het onderhoud. Niet alleen alle facetten van de openbare ruimte onder en boven de grond komen hierbij aan bod, ook wordt gekeken naar aspecten als (verkeers)veiligheid, parkeergelegenheid en het feitelijk grondgebruik in relatie tot de eigendomssituatie. Dit betekent wel dat planvorming een langere doorlooptijd kent. Daarnaast worden werkzaamheden zoveel mogelijk gebundeld en in de markt geplaatst. In het nabije verleden is gebleken dat de marktwerking optimaal wordt benut.

Wegbeheer en reconstructies
In de openbare ruimte wordt zoals gebruikelijk een haal- en een brengsessie georganiseerd. De input die onze inwoners leveren wordt dankbaar gebruikt bij het tot stand komen van het plan.

De projecten waaraan in 2019 is gewerkt zijn:
Groot onderhoud Steenbergen Zuid (in 3 fases) (Steenbergen);
Afronding herinrichting en groot onderhoud N259 (Steenbergen-Dinteloord);
Herbestraten/reconstructie Johan Frisostraat (Dinteloord);
Uitvoeringsprogramma centrumhaven (Dinteloord);
Helmich van Doornichstraat/Treslongstraat e.o. (Nieuw Vossemeer);
Centrumplan Welberg;
Openbare ruimte Haven De Heen;
Klein onderhoudsbestek;
Asfalt onderhoud buitenwegen;

Beheer Civiel kunstwerken
Op basis van het in 2016 vastgestelde beheerplan civiele kunstwerken worden ook in 2019 de nodige inspectie- en herstelwerkzaamheden aangepakt. Het herstel is gebaseerd op levensduurverlenging.
Naast deze reguliere werkzaamheden wordt is in 2019 gewerkt aan:
• Vervangen brug Corneliusstraat (voorbereiding)
• Vervangen grondkeringen Noord-oost (voorbereiding)

Navolgend een overzicht van de voor 2019 beschikbare budgetten en de gerealiseerde uitgaven:

Onderhoud Wegen en Kunstwerken	Gepland voor 2019	Uitgevoerd 2019	Doorgeschoven naar 2020
Onderhoud wegen			
Voorbereid./toezicht wegen	454.737	464.590	-
Onderhoud bestek	85.896	78.494	7.402
Zuidwal			-
Onderhoudbestek Dinteloord			-
Helfrichstraat			-
Helmich v Doernickstraat e.o.	238.566	189.413	49.153
Zuid fase 2	515.692	512.573	3.119
Zuid fase 3	612.564	155.854	456.710
Zuid fase 3 asfalt Brooimansdr Mintenaken	251.304	-	251.304
Asfaltbestek	409.983	198.546	211.437
Puinwegen	18.702	16.583	-
Voorstraat plein			-
Zoutstraat, Oranjebolwerk		6.114	
Johan Frisolaan e.o.	489.539	257.549	231.990
Groene Kruisstraat e.o.	262.417	4.171	258.247
De Vriesstraat e.o.	171.415	430	170.985
Vierlingstraat			-
Overige projecten	35.065	35.000	65
Totaal onderhoud wegen	**3.545.880**	**1.919.316**	**1.640.412**
Onderhoud kunstwerken			
Vaste lasten	37.400	-	-
Herstelkosten	457.530	147.204	310.326

Onderhoud Wegen en Kunstwerken	Gepland voor 2019	Uitgevoerd 2019	Doorgeschoven naar 2020
Totaal onderhoud kunstwerken	494.930	147.204	310.326
Totaal onderhoud wegen en kunstwerken	4.040.810	2.066.521	1.950.737

Openbare verlichting
In 2016 is het beheerplan openbare verlichting 2017-2021 vastgesteld. Hierbij is een scenario vastgesteld waarbij in 2021 alle verlichting voorzien zal zijn van LED verlichting. Grofweg houdt dit in: dat de reguliere combinatie mast/armaturenvervanging wordt uitgesmeerd over een periode van 15 jaar en dat de armaturen met een langere levensduur dan 5 jaar vervangen door LEDtubes. Dit gebeurt tijdens de gebruikelijke groepsremplace (groepsgewijs vervangen van lampen) in2018 en 2019.. Daarnaast wordt in de periode 2018-2021 een Inhaalslag gemaakt van vervanging verouderde armaturen door LED armaturen. Vanaf 2022 wordt een maximale energiebesparing bereikt. In 2017 is het werk voor 4 jaar aanbesteed. Gelijktijdig zijn uiteraard de projecten, genoemd onder wegbeheer en reconstructies, waar in 2019 aan is gewerkt voorzien van LED lampen.

Riolering

Tegelijk met de wegen is het onderhoud aan riolering belangrijk voor het op waarde houden van het geïnvesteerd vermogen en het op peil houden van de gebruiksfunctie.

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
Het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Steenbergen is in de raadsvergadering van 19 december 2013 vastgesteld door de raad. In het vGRP is het rioleringsbeleid voor de periode van 2014-2019 vastgelegd. Vanuit de Wet Milieubeheer en de Waterwet heeft de gemeente de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. In het verbreed Gemeentelijk Riolering Plan (vGRP) formuleert de gemeente hoe zij deze zorgplichten invult en bekostigt. Met het vaststellen van het vGRP 2014-2019 is gestart met de uitvoering van de planperiode van 6 jaar. Het vGRP wordt iedere twee jaar geëvalueerd. Om te voldoen aan de zorgplicht voor het afvalwater is ook in 2019 onderhoud en renovatie aan onder andere de riolering en (druk)gemalen plaats te vinden. Verder worden er nog verbeteringsmaatregelen uitgevoerd aan de gemeentelijke riolering. Deze zijn nodig om de kans op wateroverlast te verkleinen en om de kwaliteit van het oppervlaktewater te bevorderen. Uiteraard wordt bekeken waar het uitvoeringsprogramma voor de riolering aansluit op overige geplande werkzaamheden in de openbare ruimte.

Locaties waar onder andere gewerkt is,nog aan wordt gewerkt of nog moet worden uitgevoerd aan riolering en stedelijk water zijn:
Uitgevoerd: in 2019 zijn o.a.
- Bij herinrichting Zuid Fase 2: riolering vervangen, gemengd stelsel en afkoppelen diverse straten met HWA IT- riool.
- Vervangen zijn de riolen in: Orchideestraat, Margrietstraat, Goudenregenstraat, Zonnebloemstraat, Rozenplein, Gladiolenstraat, Hortensiaplein, Hyacinthastraat en Geraniumstraat.
- HWA riolering Zoutstraat-Oranjebolwerk-IJzernput en Willem de Rooverstraat te Steenbergen aangelegd.
- Bij herinrichting project “Treslongstraat eo Nieuw Vossemeer” riolering Treslonglaan en Helmich van Doornickstraat met elkaar gekoppeld.
- Rioolstreng vervangen Schoolstraat te Nieuw-Vossemeer.
- Rioolstreng vervangen Acacialaan te Steenbergen in project Zuid fase 3.
- Rioolrenovatie diverse rioolstrengen 2019 dmv relining: Molenweg en Franseweg te Steenbergen.

- Gerenoveerde zijn oa. gemalen Julianiastraat, Mosquitostraat Reinierpolder1, Drukkerij Reinierpolder 2 Westhavendijk 2xgemaal te Steenbergen, gemaal Veerweg te Nieuw-Vossemeer en Steenbergseweg Dinteloord.
- Voor uitvoering 2020 staat relining Van Nestraat, Pr. Irenestraat, Trompstraat, Schaepmanstraat en onder andere Oosterstraat gepland in totaal 12 strengen met een lengte van 380 meter.
- Vervanging AC persleiding Witte de Withstraat te Dinteloord in project “herinrichting Witte de Withstraat”.
- Nog in voorbereiding voor 2020/2021 renoveren/relinen Wouwsestraat, Jan van Bruhezestraat, Ruiterstallen, Veerweg en David van Orlienstraat te Steenbergen en vervanging riolering Steenbergseweg te Dinteloord dit gelijktijdig met de herinrichting.
- Er is in 2019 onderzoek gedaan naar te nemen maatregelen aan het stamriool Langeweg Kruisland. Dit riool dient gerelined te worden in 2020/2021.
- Deelreparaties: Vanuit de beoordelingssystematiek KIC-HKF zijn circa 80 locaties door heel de gemeente gefilterd waar rioolreparatie nodig zijn. Op deze locaties wordt renovatietechniek hoedliners, deelliners toegepast. Uitvoering vind dit jaar 2020 nog plaats.
- Nog te renoveren BBB Solmsbolwerk Steenbergen, BBL Van Andelstraat te Steenbergen, BBB Zuideinde te Dinteloord.

Uitgevoerde projecten Waterkring West 2019
- Uniforme analyse grondwatermeetnet: afronding.
- Gezamenlijk beheer en onderhoud grondwatermeetnet (Hier is sprake van wijziging van de projectaanpak en zal de doorlooptijd van het project wijzigen).
- Klimaatadaptatie in relatie tot hydraulisch functioneren van rioolstelsels gemeente breed: nabij afronding.
- Klimaatreis Waterkring West: in uitvoering.
- Project Gezamenlijk vGRP waterkring west: nabij afronding.
- Strategisch plan klimaatadaptatie Waterkring West: afronding.
- Waterketenbelangen Omgevingswet: afronding.
- Project digitale informatieverwerking, permanente samenwerking gegevensbeheer: in uitvoering.
- Project: Watervisie 2030 waterkring West.
- Project Inzicht Financien (Hier is sprake van wijziging van de projectaanpak en zal de doorlooptijd van hetproject wijzigen).
- Project: Aanpassing Vervolg Meten en Monitoren Waterkring West fase2: gestopt.
- project Meten en Monitoren gezamenlijk meet-databeheer (SWWB): in uitvoering.
- Project risicogestuurd beheer/asset management riolering: afronding.
- Project onderhoud gemalen en persleidingen fase 2, opstellen handboek Gemalen en Persleidingen: gestopt.
- Project inrichting van de hoofdpost gemalen: afronding.
- Project onderhoud watersysteem (maaien en baggeren): in uitvoering.

De uitgaven voor 2019 zijn gebaseerd op het vGRP 2014-2019. Hiervoor worden jaarlijks bij de begroting van het betreffende jaar middelen in de vorm van investeringskredieten beschikbaar gesteld. Navolgend een overzicht van de in de periode 2014-2019 beschikbaar (restant) kredieten en de hierop gedane uitgaven in 2019.

Riolering	Beschikbare (restant)kredieten 2019	Uitgegeven 2019	Beschikbare (restant)kredieten 2020
Vervanging riolering 2015	47.510	47.510	-
Vervanging riolering 2016	447.003	437.189	-
Herz.opstellen basis rioleringsplannen 2016	30.968	26.555	-
Vervanging gemalen riolering 2017	72.042	72.042	-
Vervanging riolering 2017	441.198	354.119	87.079
Vervanging gemalen riolering 2018	127.866	40.855	87.011

Riolering	Beschikbare (restant)kredieten 2019	Uitgegeven 2019	Beschikbare (restant)kredieten 2020
Vervanging riolering 2018	494.093	78.881	415.212
Verbetering riolering 2018	9.325	11.113	-
Vervanging gemalen riolering 2019	154.598	-	154.598
Vervanging riolering 2019	501.999	-	501.999
Verbetering riolering 2019	43.304	23.635	19.669
Totaal Riolering	**2.369.907**	**1.091.900**	**1.265.567**

Openbaar groen

Het openbaar groen maakt een belangrijk onderdeel uit van de openbare ruimte. Om het openbaar groen langdurig, duurzaam in stand te houden is in 2016 door de gemeenteraad het groenbeheerplan vastgesteld.

Groenbeheerplan
In het groenbeheerplan is vastgelegd wat benodigd is voor het vervangingsonderhoud om het huidige openbaar groenareaal op kwaliteit te brengen en te behouden. Het gaat dan om het groen binnen de bebouwde kom. Het technische en verzorgend onderhoud is ondergebracht bij onze wijkteams. Gekozen is voor kwaliteitsniveau B voor al het openbaar groen. Uitzonderingen daarin zijn de centrumlocaties en begraafplaatsen. Hier is gekozen voor kwaliteitsniveau A.

Plan van aanpak
Jaarlijks wordt een jaarplan opgesteld waarin wordt aangegeven welke gebieden binnen de kom worden aangepakt in dat jaar. Van de gebieden die in 2019 in het jaarplan zijn gezet zijn de volgende ook daadwerkelijk aangepakt;
- Wijngaardenbolwerk en Panneman (Steenbergen)
- Helfrichstraat en omgeving (Dinteloord)
- Julianastraat (Nieuw Vossemeer)
- Molenweg (Steenbergen)

Van de volgende gebieden worden/zijn de werkzaamheden voorbereid en/of nog in uitvoering;
- Groot onderhoud Steenbergen Zuid (in 3 fases) (Steenbergen) in uitvoering
- Van Treslongstraat e.o. (Nieuw Vossemeer) nabij afronding
- reconstructie Witte de Witstraat (Dinteloord). voorbereiding
- reconstructie Johan Frisolaan (Dinteloord). In uitvoering
- reconstructie Westgroeneweg/Groene Kruisstraat. (Dinteloord) voorbereiding
- Randbeplanting sportpark Seringenlaan (Steenbergen). in uitvoering
- Bomen Kruispoort (stond niet in het jaarplan) voorbereiding

Van de volgende gebieden zijn de werkzaamheden nog niet aangevangen;
- Wenerstraat (Nieuw Vossemeer)
- Vervangen bomen Noorddonk(Steenbergen).

Het niet starten met de werkzaamheden van de laatste twee locaties heeft te maken met het ontbreken van budget hiervoor. Voor deze locaties wordt in 2020 naar mogelijkheden gekeken.

Het budget van de post Verbetering Openbaar groen is hieraan besteed. Voor een aantal reconstructies die later zijn begonnen dan ingepland is het noodzakelijk het daarvoor gelabelde budget over te hevelen. Hier liggen opdrachten en toezeggingen aan ten grondslag. Dit zijn:

- Helmich van Doornichstraat/Treslongstraat e.o. (Nieuw Vossemeer). € 54.678,33
- Herbestraten/reconstructie Westgroeneweg-Groene Kruisstr. (Dinteloord). € 25.000,00
- Bomen Kruispoort (stond niet in het jaarplan) € 81.000,00

Navolgend een overzicht van de bestedingen in de groenbeheerprojecten 2019:

Openbaar groen	Budget groen-beheerprojecten 2019	Besteed 2019	Te besteden na 2019
Overige uitgaven			
Beheer ecologische verbindingszones	5.000	-	-
Aanpak exoten	17.000	20.083	-
Plan van aanpak schetsontwerp stadspark Stb.	20.000	12.704	7.296
Kappen 9 platanen Kruispoort	81.000	-	81.000
Burgerparticipatie openbare ruimte:	42.000		
Groenbeheerplan:	238.400		
Specificatie uitgaven:			
Reconstructie Van Treslonglaan e.o.		13.322	54.678
Reconstructie Johan Frisolaan		940	
Reconstructie Groene Kruisstraat		-	25.000
Reconstructie Zuid fase 3		15.000	
Reconstructie Panneman/Wijngaardenbolwerk		48.520	
Inhuur		18.017	
Inboet/vervanging		87.005	
Onderzoek		9.699	
Nazorg/beheer		12.665	
Moties e.d.		19.415	
Beleid		2.812	
Diversen		596	
Totaal Openbaar groen	**403.400**	**260.777**	**167.974**

Openbaar groen buiten de kom
Het openbaar groen buiten de kom bestaat hoofdzakelijk uit wegbermen en bomen. Ten aanzienvan de bomen in het buitengebied zou er in 2018 een scan gemaakt zijn van de kwaliteit hiervan.Deze scan heeft nog niet plaatsgevonden. Er is daarnaast nog niet mee begonnen, mede vanwege het ontbreken van capaciteit. Dit staat nu gepland voor 2020.

Wel is in het kader van aanpak van boomlocaties in het buitengebied uitvoering gegeven aan de volgende locaties:
- Vervangen bomen Zoekweg/Stierenweg (Steenbergen)
- Groenaankleding rondweg Oost (N259), waaronder de aanpak van de entrees Franseweg en Wipstraat.

Watergangen

Groot onderhoud waterbodems

Het waterschap Brabantse Delta en de gemeente staan aan de lat voor het groot onderhoud van de watergangen in het stedelijk gebied. Het zogenaamde baggeren is een maatregel om een zo goed mogelijke doorstroming te realiseren en te behouden en draagt bij aan de verbetering van de waterkwaliteit. Voor het groot onderhoud aan de watergangen is een baggerbeheerplan opgesteld waarin staat aangegeven dat in de periode van 8 jaar alle waterbodems binnen de kom op orde zijn.

Baggerbeheerplan Stedelijke Water 2019-2026

In 2019 is samen met het waterschap en een aantal andere gemeenten gestart met de voorbereiding voor een gezamenlijk bestek voor het baggerwerk voor het eerste deel van de watergangen. Hierin zitten voor de gemeente Steenbergen een aantal watergangen in Dinteloord en de retentievijver in Nieuw Vossemeer. Vanwege de problematiek rondom PFAS is het proces stil komen te liggen en hebben een aantal gemeenten besloten om op andere wijze door te gaan. Het waterschap is na de vaststelling van het tijdelijk handelingskader PFAS weer doorgegaan met de voorbereiding. Streven is om in het najaar van 2020 te starten met de werkzaamheden.

Paragraaf
Financiering

Inleiding
In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot het geldstromenbeleid van de gemeente. Deze zijn onder andere risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), financierings- c.q. beleggingspositie en het kasbeheer.
De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). In deze wet staan vooral transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij tot uitdrukking in voorschriften voor een verplicht Financieringsstatuut alsmede een financieringsparagraaf in de begroting en jaarrekening.

Schatkistbankieren
Bij wet van 11 december 2013 tot wijziging van de Wet financiering decentrale overheden zijn decentrale overheden verplicht hun overtollige liquide middelen aan te houden in 's Rijks schatkist . Schatkistbankieren houdt in dat decentrale overheden al hun overtollige middelen aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij bijvoorbeeld banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden.
Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk). Een ander belangrijk gevolg van deelname aan schatkistbankieren is een verdere vermindering van de beleggingsrisico 's waaraan decentrale overheden worden blootgesteld.

Afgezien van de mogelijkheid om aan elkaar leningen te verstrekken, zijn decentrale overheden verplicht alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak in de schatkist aan te houden. Wel is sprake van een bepaalde drempel. De hoogte van de drempel is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000,-. Dit betekent voor de gemeente Steenbergen dat € 466.800,- (0,75% van € 62.235.700,-) buiten de schatkist mag worden aangehouden.
Het saldo op de rekening bij de schatkist per 31 december 2019 bedraagt € 6.976.000,-.

Algemene ontwikkelingen
In het jaar 2019 waren de rentetarieven op de geldmarkt aanhoudend laag. In 2019 zijn geen kasgeldleningen afgesloten.

Risicobeheer
Dit onderdeel geeft een samenvatting van het verwachte risicoprofiel van de gemeente. Onder risico’s worden zowel koersrisico's, renterisico’s op korte en lange termijn, als kredietrisico’s verstaan.

Koersrisicobeheer
De koersrisico's van de gemeente zijn nihil doordat alle overtollige middelen bij de schatkist zijn ondergebracht.

Renterisicobeheer
Kasgeldlimiet
Ter beperking van het renterisico op de netto-vlottende schuld (schulden met een looptijd van minder dan één jaar) heeft de wetgever de kasgeldlimiet vastgesteld. Zo wordt voorkomen, dat fluctuaties van de korte rente direct een relatief grote impact hebben op de rentelasten tijdens het boekjaar.
De totale netto-vlottende schuld mag maximaal 8,5% van het totaal van de lasten van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar zijn. Voor 2019 betekent dit (€ 62.235.700,- x 8,5%) een toegestane kasgeldlimiet van € 5.290.000,-. De ruimte in de kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente aan kortlopende kredieten zou mogen aantrekken.
Deze ruimte is in 2019 niet overschreden, omdat er voldoende middelen aanwezig waren.

Kasgeldlimiet per 31-12-2019		bedragen x € 1.000,--
Toegestane kasgeldlimiet		5.290
Omvang vlottende schuld		
opgenomen gelden < 1 jr	0	
schuld in rekening courant	0	
	0	
Vlottende middelen		
contant geld in kas	1	
tegoeden in rekening courant	7.471	
Netto vlottende middelen		7.471
Ruimte per 31-12-2019		12.761
Ruimte per 31-12-2018		13.538

Renterisiconorm
De renterisiconorm geeft het renterisico op de langere termijn weer. Hieronder vallen alle leningen met een rentetypische looptijd vanaf 1 jaar. Het doel is op deze wijze spreiding te krijgen in de rentetypische looptijden in de leningenportefeuille waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt op de rentelasten in de administratie. In een jaar mogen de herfinancieringen als gevolg van aflossingen en de renteherzieningsmomenten gezamenlijk niet meer dan 20% van het begrotingstotaal per 1 januari bedragen. Voor 2019: 20% van € 62.235.700,- is € 12.447.100,-. Omdat de gemeente geen leningen heeft, mag de jaarlijkse aflossing op de vaste schuld nog met € 12,4 miljoen per jaar mag toenemen.

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld (bedragen in €)	2019	2020	2021	2022
Renterisiconorm	12.447.100	12.447.100	12.447.100	12.447.100
Renterisico op de vaste schuld (betaalde aflossingen)	0	0	0	0
Ruimte	12.447.100	12.447.100	12.447.100	12.447.100

Kredietrisico's op leningen en beleggingen
In dit onderdeel wordt inzicht gegeven in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen en uitgezette geldleningen. Bij de opgenomen geldleningen bestaat het risico, dat wanneer de geldgever failliet gaat, de lening in één keer opeisbaar wordt. In 2011 heeft de gemeente de laatste geldlening afgelost.
De gemeente heeft op 31 december 2019 voor € 2.869.000,- aan leningen uitstaan, hiervan is een bedrag van € 69.000,- verstrekt met een hypothecaire zekerheid (hypotheken van ambtenaren). Op het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting, voor startersleningen, staat nu een bedrag uit van € 2.229.000,- en voor duurzaamheidsleningen € 429.000,-.

Aan overige instellingen staat nog een bedrag van € 142.000,- uit, dit betreft een geldlening aan OPS, een lening aan GOA groen en geldleningen mbt camping Mattemburg, Stichting scouting Steenbergen en SC Kruisland.

EMU-Saldo

	Emu-saldo		x € 1.000	
	Omschrijving		**Begroting 2019**	**Realisatie 2019**
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	+	-3.552	-3.138
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	+	2.987	2.713
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	+	2.400	2.552
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-	4.269	4.650
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4.	+	2.770	437
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voorzover niet op de exploitatie verantwoord	-		
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-		
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	+	70	2.973
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	-		
10	Lasten in verband met transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen e.d.) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande posten	-		
11	Verkoop van effecten; boekwinst op de exploitatie	-		
	Berekend EMU-saldo		406	887

Paragraaf Bedrijfsvoering

Inleiding
De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van bedrijfsvoering. Bedrijfsvoering kent onder meer de volgende aspecten: personeel en organisatie, informatievoorziening inclusief automatisering, financiën en huisvesting. Tot de huisvesting behoren het gemeentehuis en de gemeentewerkplaats.

Organisatieontwikkeling
Op 18 maart 2019 is aan gemeenteraadsleden de transitie van de ambtelijke organisatie toegelicht. Er is indicatief inzicht gegeven in de financiële consequenties van de doorontwikkeling die voorgestaan wordt; een structurele uitbreiding van de formatie, vermindering van inhuur en advieskosten, en een transitiereserve om frictiekosten en organisatorische verbeteringen op te vangen. De reserve transitie organisatie voor 2020 tot en met 2023 is opgenomen in de begroting 2020 die door de raad in november 2019 is vastgesteld. Het verloop van de reserve wordt gevolgd door een op te stellen monitor.

In onderstaand overzicht worden de mutaties 2019 van de transitiereserve weergegeven

Verloop 2019 Reserve Transitie Organisatie	Begroot	Resultaat	Verschil
Onderdeel Frictiekosten a.g.v. strategisch P-Beleid			
* IO; financiën; financieel adviseurs/medewerker	80.000	61.123	18.877
* IO; p&o; p&o adviseur	18.250	12.272	5.978
* BCO; kabinet; kabinetchef	50.000	22.392	27.608
Totaal	**148.250**	**95.787**	**52.463**
Onderdeel Incidentele knelpunten organisatie			
* IO; bestuurssecretariaat; bestuurssecretaresse	50.000	55.578	5,578-
* BCO; informatiebeveiliging; Ciso Privacybeheer	34.000	22.415	11.585
* WWB; VTH; juridisch toezichthouder bijzondere wetten	30.500	17.858	12.642
* SC; automatisering; I-adviseur	100.000	111.799	11,799-
* SC; dienstverlening; project DVL	41.500	39.732	1.768
Totaal	**256.000**	**247.382**	**8.618**

In onderstaand overzicht wordt de stand van de transitiereserve weergegeven

Reserve Transitie Organisatie	Beginsaldo	Ontrekking	Saldo
			31-12-2019
Frictiekosten a.g.v. strategisch P-Beleid	680.750	-95.787	584.963
Incidentele knelpunten orgnisatie	351.500	-247.382	104.118
Vitaliteitsregeling	370.000	-	370.000
Overbrugging transitieperiode	529.000	-	529.000
Stelpost niet voorziene frictie	150.000	-	150.000
Projectkosten begeleiding	180.000	-	180.000
Totaal	**2.261.250**	**-343.169**	**1.918.081**

De doelstelling en de reserve transitie organisatie zijn gebaseerd op een aantal onderzoeken uit 2019 en voorziene maatregelen. Deze worden hierna toegelicht.

De organisatie streeft naar een gezonde balans tussen de ambitie, de benodigde personele capaciteit (kwantitatief en kwalitatief) en de kosten. Om deze balans te bewaren is het van belang om onder meer periodiek inzicht te hebben in het personeelsbestand. Hiertoe is het rapport Strategische Personeelsplanning in januari 2019 door het college vastgesteld en ter kennisname aangeboden aan de raad. Het doel is dat de beschikbare personeelscapaciteit is afgestemd op de reguliere dienstverlening en de ambities van de organisatie en het bestuur.

De spelregels voor inhuur van personeelscapaciteit zijn opgenomen in het Beleidskader Inhuur Derden, dat door de raad in april 2019 is vastgesteld. Hierbij geldt het uitgangspunt dat altijd eerst bezien wordt of eigen medewerkers de werkzaamheden kunnen vervullen, rekening houdende met geschiktheid en beschikbaarheid.

Bureau Berenschot heeft de claims op personele capaciteit van de organisatie, in een vervolgonderzoek op de benchmark uit 2018, met een nadere kritische blik beschouwd (Berenschot, *Formatieonderzoek gemeente Steenbergen*, april 2019). Geconcludeerd is dat er een disbalans is tussen de ambities enerzijds en de personele capaciteit (kwalitatief en kwantitatief) anderzijds. Ook om binnen de organisatie op onderdelen de basis op orde te krijgen, dient er verandering plaats te vinden in het personeelsbestand (o.a.: op het gebied van communicatie, financiën, control, juridische zaken en P&O).. Ook constateerde Berenschot dat Steenbergen veel ambitie heeft, en dat visies en kaders rond belangrijke thema's ontbreken, hetgeen tijd en focus vraagt van een reeds druk bezette organisatie.

Voor het taakveld communicatie is een apart evaluatieonderzoek uitgevoerd door een extern bureau. De resultaten zijn in juni 2019 gepubliceerd en gedeeld met de raad. Onder andere een vertegenwoordiging van de raadsfracties is in januari/februari 2019 geïnterviewd voor het onderzoek. Het onderzoek geeft duidelijkheid over de wenselijke capaciteit voor het taakveld communicatie. Ook geeft het aan dat herijking van het in 2017 vastgestelde communicatiebeleidsplan wenselijk is. Een belangrijk speerpunt is het aangaan van de verbinding met de samenleving. Dit is niet zozeer een communicatiedoelstelling maar veeleer een organisatiedoelstelling. Communicatie is het middel om die doelstelling te bereiken. Het vereist een andere rol en een andersoortige houding en gedrag van de hele organisatie. Ook werd geconstateerd dat de gemeente Steenbergen nog niet helemaal klaar is voor overheidsparticipatie. Geadviseerd wordt om gefaseerd hierin gericht te investeren. Via het uitbouwen van intern consulentschap vanuit communicatie kan het samenspel tussen beleid, communicatie en bestuur versterkt en geborgd worden.

Het personeelsbestand van de gemeente Steenbergen had in 2019 ten opzichte van andere gemeenten in de regio relatief veel 60+ers, een relatief laag opleidingsniveau, en een relatief lage externe mobiliteit.

In november 2019 is de vitaliteitsregeling vastgesteld. De vitaliteitsregeling kan stimuleren dat medewerkers die eerder willen stoppen met werken gedeeltelijk plaats kunnen maken voor medewerkers met competenties die nu gevraagd worden. Door te anticiperen op vertrek van oudere werknemers die de pensioengerechtigde leeftijd naderen, kan voorkomen worden dat er een gat in formatie ontstaat en kan kennis en ervaring worden overgedragen. Dit heeft frictiekosten tot gevolg, die zijn verwerkt in de reserve transitie organisatie.

Personeelsopbouw naar leeftijd per 31 december 2019

	M		V		Totaal	
	aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
< 25 Jaar	1	0,58	1	0,58	2	1,16
25 t/m 34 jaar	14	8,18	10	5,85	24	14,03
35 t/m 44 jaar	21	12,29	13	7,61	34	19,90
45 t/m 54 jaar	21	12,29	28	16,37	49	28,66

	M		V		Totaal	
55 t/m 59 jaar	14	8,18	9	5,27	23	13,45
> 59 jaar	28	16,37	11	6,43	39	22,80
Totaal	**99**	**57,89**	**72**	**42,11**	**171**	**100,00**

CAO

In de uitwerkingen van het akkoord Cao Gemeenten 2019 – 2020 (CAR-UWO 2019 en 2020) is de de generieke salarisverhoging overeengekomen van 3,25% per 1 oktober 2019, 1,0% per 1 januari 2020, 1,0% per 1 juli 2020 en 1,0% per 1 oktober 2020. Tevens is afgesproken dat de medewerkers die op 28 juni 2019 in dienst zijn, een eenmalige uitkering van €750,- krijgen.
De looptijd van 24 maanden geeft de cao-partijen de gelegenheid de gemaakte procesafspraken goed uit te werken, en gemeenten de tijd en rust om de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) te implementeren, die per 1 januari 2020 van kracht is.

Privacy en informatieveiligheid

Op 25 mei 2018 werd de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht. In de AVG wordt het wettelijk kader beschreven voor het verwerken van persoonsgegevens. Zo dient de gemeente transparant te zijn welke persoonsgegevens zij verwerkt en voor welk doel. Bovendien moet de gemeente passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen treffen om onrechtmatige toegang tot deze persoonsgegevens tegen te gaan..
De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) houdt toezicht op de naleving van de privacyregels in Nederland. Daarnaast beschikt de gemeente Steenbergen, samen met de gemeente Woensdrecht, in 2019 over een interne toezichthouder: de Functionaris voor de Gegevensbescherming (FG).
In algemeen gesteld voldoet de gemeentelijke organisatie in 2019 niet helemaal aan de AVG omdat de diverse systemen en werkprocessen niet volledig daarop zijn ingericht. Hierin is Steenbergen niet uniek. Het zal de nodige tijd vergen om de gemeente met haar ketenpartners volledig AVG-proof te hebben. De meest kwetsbare werkprocessen hebben hiertoe prioriteit.
In 2019 is begonnen met het inventariseren en waar al mogelijk qua privacy repareren van vooral werkprocessen. Ook zijn in 2019 de eerste ervaringen opgedaan met risicoanalyses binnen kwetsbare processen (Data Protection Impact Assessment). De aanbevelingen uit de analyse worden gebruikt worden om het proces te optimaliseren. Ook is het meldproces van een zogenaamd datalek geoptimaliseerd.
Eind 2019 hebben workshops plaatsgevonden en zijn de voorbereidingen getroffen voor de inrichting van een digitale leercirkel, om het bewustzijn en de kennis van de medewerkers op het gebied van privacy en informatieveiligheid te vergroten.

Inhuur

In de lijn van de bestaande afspraken (motie 2009) bieden wij voor het jaar 2019 inzicht in de inhuurbudgetten voor de vaste structurele en flexibele, tijdelijke inzet van personele capaciteit die zijn opgenomen binnen de reguliere begroting. Hieronder treft u een overzicht aan, verdeeld naar inhuur die verband houdt met:
- projecten
- vervanging van personeel
- de maatschappelijke rol van de gemeetne (bijvoorbeeld WVS personeel)

Inhuur 2019	Begroting 2019	Begr.na wijz.2019	Rekening 2019	
Inhuur vanwege eenmalig beleid of projectopdrachten				
Programma Mens & Samenleving				
Projectleider Overheidsparticipatie en Kerngericht	55.000	85.000	-	*
Inhuur Loket voorziening WMO	150.000	150.000	3.779	*
Programma Fysieke Leefomgeving en Duurzaamheid				

Inhuur 2019	Begroting 2019	Begr.na wijz.2019	Rekening 2019	
Toezichthouder Wabo	59.000	59.000	50.506	
Toezichthouder Handhaving	59.000	59.000	-	*
Aanvragen bouwvergunningen tbv.bouwactiviteiten AFC	198.654	198.654	36.766	
Medewerker Energietransitie	35.000	35.000	5.000	**
Projectleider Woonwagenbeleid	36.000	36.000	109.424	***
Extra capaciteit voor Ruimtelijke Ordening	100.000	100.000	63.551	
Inhuur t.b.v. diverse groenprojecten	25.000	25.000	45.831	
Detacheringsovereenkomst wijkteams	12.000	12.000	12.000	
Inhuur projectbudget GVVP		112.000	112.218	
Programma Economie, Toerisme en Recreatie				
Centrummanager	30.000	70.000	31.000	**
Projectmanagement algemeen	5.000	55.000	14.799	**
Programma Bestuur en Dienstverlening				
Projectleider implementatie zaak gericht werken	60.000	60.000	-	**
Totaal	**824.654**	**1.056.654**	**484.874**	
Inhuur vanwege vervanging van personeel				
Programma Mens & Samenleving				
Inhuur leerplicht	21.000	21.000	12.202	*
Programma Fysieke Leefomgeving en Duurzaamheid				
Inhuur preventiemedewerker Integrale Handhaving	36.650	36.650	36.650	
Inhuur preventiemedewerker Wabo bouwvergunningen	31.414	18.000	6.166	
Inhuur preventiemedewerker Preventie/Pro-aktie	5.236	36.650	31.414	
Seizoenskrachten voor het zwembad De Meermin en Aquadintel	91.587	110.820	128.952	
Programma Bestuur en Dienstverlening				
Knelpuntenbudget (organisatieontwikkeling)		180.000	182.061	
Algemeen budget P&O inhuur uitzendkrachten bij ziekte e.d.	100.000	140.000	165.049	
Uitbesteding interne controlewerkzaamheden Concerncontrol	15.000	60.000	49.282	
Extra capaciteit voor afhandelen WOZ-bezwaren	36.000	36.000	-	*
Totaal	**336.887**	**639.120**	**611.776**	
Inhuur vanwege de maatschappelijke opvatting				
Programma Fysieke Leefomgeving en Duurzaamheid				
Inhuur onkruidbestrijding beheer openbare ruimte	20.000	20.000	22.804	
Inhuur GOA-medewerker-groenvoorziening	24.756	24.756	-	
Inhuur WVS personeel voor onderhoud van openbaar groen	326.085	326.085	333.651	
Inhuur WVS personeel voor onderhoud wegen binnen en buiten de kom	4.167	4.167	-	
Inhuur WVS personeel voor onderhoud op de sportparken	10.848	13.149	12.901	
Inhuur WVS personeel voor onderhoud op de begraafplaatsen	30.805	30.805	36.905	

Inhuur 2019	Begroting 2019	Begr.na wijz.2019	Rekening 2019	
Programma Bestuur en Dienstverlening				
Inhuur WVS personeel afdeling Financien	21.000	21.000	-	*
Inhuur WVS personeel afdeling DIV	5.000	5.000	856	
Totaal	**442.661**	**444.962**	**407.117**	
GENERAAL - TOTAAL	**1.604.202**	**2.140.736**	**1.503.767**	

* (Restant)budget gebruikt voor dekking personeelslasten
** (Restant)budgetverplichting naar 2020
*** Kosten lopen via de reserve normalisatie Woonwagencentra

Het voordelig resultaat in 2019 op deze inhuurbudgetten (€ 636.969) heeft de volgende oorzaken:
- De doorontwikkeling van de organisatie zorgt ervoor dat bij verschillende afdelingen de inhuurbudgetten zijn omgezet naar vaste personeelslasten (inhuur versus vast);
- Minder inhuurcapaciteit op aanvragen bouwvergunningen;
- Geplande projectbudgetten die pas in 2020 worden benut.

Op 18 april 2019 heeft de gemeenteraad ingestemd met het beleidskader inhuur derden 2019. Dit geeft aan binnen welke kaders inhuur van personeel plaatsvindt. Deze regeling gaat uit van het principe: 'vast gaat voor inhuur'. Pas nadat is gebleken dat er intern geen kandidaten zijn, er kan sprake zijn van inhuur bij vervanging bij uitval, bij niet snel vervulbare vacatures, bij piekbelasting, en bij klussen of projecten die specifieke kennis en ervaring vereisen. Om op een aantal taakvelden een kwaliteitsimpuls of tijdelijke ondersteuning te krijgen is ook ingehuurd. Ook op de moeilijk vervulbare vacatures op de huidige arbeidsmarkt zijn mensen tijdelijk ingehuurd. Het gaat onder meer om de taakvelden financiën, communicatie, P&O, Woz, informatisering en grondzaken. Voor 2019 is vanuit de bestaande vacatureruimte een bedrag van in totaal € 1.3 miljoen (18,9 fte) aan inhuur uitgeven.

Vanaf 2020 is de formatie en inhuur integraal in beeld gebracht. Het verloop daarvan zal onderdeel uit gaan maken van de monitor transitie organisatie.

ICT-samenwerking
Op 24 september 2019 is de gemeente Steenbergen aangesloten bij Equalit, een gemeenschappelijke regeling samenwerking ICT, waarbij 11 gemeenten en de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant zijn aangesloten.
Deze samenwerking zal onder meer bijdragen aan de verhoging van de kwaliteit van onze processen en informatievoorziening,betere borging van de kwaliteit van digitale dienstverlening en vermindering van de kwetsbaarheid van de organisatie. Tevens lopen de kosten voor ICT minder snel op ten opzichte van de situatie dat Steenbergen ICT zelf blijft doen. Dit laatste komt dan vooral door gezamenlijke aanbestedingsvoordelen en collectief technisch beheer. In de meerjarenbegroting 2019 is al rekening gehouden met de eventuele samenwerking. De migratie naar Equalit wordt voorzien in 2020. De voorbereidingen hiertoe zijn gestart in oktober 2019.

Planning en control

Rechtmatigheid en audits

De interne controlewerkzaamheden zijn zoveel mogelijk geïntegreerd met de werkzaamheden voor de toetsing van de rechtmatigheid. Deze werkzaamheden zijn vooraf afgestemd met de accountant.

Voorwaardencriterium

Bij de toetsing van de rechtmatigheid is geconstateerd dat in het proces inkoop en aanbesteding sprake is van een niet rechtmatige handeling (fout).

Volgens het Controleprotocol 2019 is maximaal toegestaan: voor niet rechtmatige handelingen € 718.000,- (1% van de totale lasten inclusief de toevoegingen aan de reserves) en voor onzekerheden € 2.150.000,- (3% van de totale lasten inclusief de toevoegingen aan de reserves).

Begrotingscriterium

In het controleprotocol voor de accountantscontrole op de jaarrekening zijn met betrekking tot de omvang van kosten- c.q. begrotingsoverschrijdingen de volgende kaders vastgesteld:

- Van programma's waarin sprake is van een overschrijding van de totale lasten met een bedrag kleiner of gelijk aan € 500.000,- dienen begrotingsoverschrijdingen van 5% of meer met een minimum van € 10.000,- door de raad voor het einde van het jaar middels begrotingswijziging te worden goedgekeurd
- Van programma's waarin sprake is van een overschrijding van de totale lasten met meer dan € 500.000,- dienen begrotingsoverschrijdingen van 5% of meer door de raad voor het einde van het jaar middels begrotingswijziging te worden goedgekeurd
- Overschrijdingen waarvoor het volgens punt 1 en 2 nodig is een begrotingswijziging te maken maar waarvoor dat niet is gebeurd worden gemeld en toegelicht in de jaarrekening. Wanneer deze overschrijdingen passen binnen de beleidskaders van de raad is hierop de algemene lijn van toepassing en worden deze dus niet meegewogen in het accountantsoordeel.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dienen gemeenten afwijkingen ten opzichte van de begroting goed herkenbaar in de jaarrekening op te nemen en toe te lichten. Hierna volgt, op programmaniveau, een overzicht van de overschrijding op de lasten, waarbij de toevoegingen aan de reserves buiten beschouwing worden gelaten.

Lasten per programma					
	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019	Overschrijding		
Programma's	Lasten	Lasten	Bedrag	Relatief	
Mens en samenleving	16.500.049	17.902.944	1.402.895	8,50	%
Kunst, cultuur en erfgoed	909.424	771.725	-137.699	0,00	%
Leefomgeving en duurzaamheid	23.524.670	22.969.228	-555.442	0,00	%
Economie, toerisme en recreatie	12.052.386	11.915.365	-137.021	0,00	%
Bestuur en dienstverlening	16.534.204	17.189.535	655.331	3,96	%

Bij de afzonderlijke programma's is er één overschrijding te constateren die de 5% te boven gaat. Hierop wordt hieronder nog een nadere toelichting gegeven. Bij de afzonderlijke programma's worden de opvallendste verschillen nader toegelicht.

Mens en samenleving

De overschrijding op de lasten wordt voor ruim € 1 mln veroorzaakt door overschrijding op de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Jeugdzorg. Wat het de WMO betreft is er door de invoering van het zogenaamde abonnementstarief een groter beroep op

de diverse WMO voorzieningen gedaan dan tussentijds is ingeschat. Ondanks dat de budgetten gedurende het jaar zijn aangepast, bleken deze tegen het einde van het jaar niet voldoende. Voor wat het de jeugdzorg betreft gaven prognoses lange tijd een afname van de Niet vrij toegankelijke zorg aan. Hier is bij de tussenrapportage op geanticipeerd door een aframing van het beschikbare budget. Door de inzet op een bepaalde doelgroep blijkt het budget aan het einde van het jaar toch aanzienlijk te zijn overschreden.

Archiefbeheer

Conform het bepaalde in artikel 3 van de Archiefverordening brengt het college jaarlijks verslag uit aan de gemeenteraad over de activiteiten ter uitvoering van artikel 30 van de Archiefwet. Dit artikel regelt hoe gemeenten moeten omgaan met de gemeentelijke archieven. Om de twee jaar maakt de gemeentearchivaris een volledig archiefinspectieverslag. Het volledig verslag over 2019 is ontvangen in maart 2020 en vastgesteld door het college op 7 april 2020. Volgend jaar zal er een voortgangsrapportage komen over de verbeterpunten uit het verslag 2019 en wat er in 2020 allemaal nog meer is gebeurd. Deze paragraaf geeft op de hoofdlijnen de belangrijkste aspecten van deze voortgangsrapportage weer. In een afzonderlijke bijlage bij deze jaarstukken is het verslag opgenomen. Het is wettelijk verplicht het verslag onder de aandacht van de gemeenteraad te brengen alvorens dit toe te sturen aan de Provincie.

Het archiefverslag 2019 werd opgemaakt op basis van de Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) specifiek voor het archiefbeheer:

1. Lokale regelingen
2. Interne kwaliteitszorg en toezicht
3. Ordening, authenticiteit, context, toegankelijkheid en duurzaamheid papieren en digitale archiefbescheiden
4. Specifieke eisen digitale archiefbescheiden
5. Vernietiging, vervanging en vervreemding van archiefbescheiden
6. Overbrenging van archiefbescheiden naar de archiefbewaarplaats
7. Archiefbewaarplaatsen, archiefruimten en e-depots
8. Ter beschikking stelling van naar archiefbewaarplaats overgebrachte archiefbescheiden;
9. Rampen, calamiteiten en veiligheid
10. Middelen en mensen

Bovenstaande KPI's zijn verwoord in het verslag van de gemeentearchivaris met daaruit voortvloeiend aanbevelingen. Naar aanleiding van dit archiefverslag zijn door het college interne actiepunten vastgesteld die eveneens als bijlage bij deze jaarstukken zijn opgenomen. Deze interne actiepunten zullen binnen de organisatie verder opgepakt worden door de taakverantwoordelijke collega's.

Het verslag van 2019 betreft een moment opname. Naast de aanbevelingen van 2019, opgesteld door de gemeentearchivaris, zijn er steeds doorlopende ontwikkelingen die van invloed zijn op de 10 KPI's vanuit het horizontaal toezicht over de staat van de informatiehuishouding.

Begin 2021 komt er een voortgangsrapportage op de in 2020 vastgestelde actiepunten en begin 2022 stelt de gemeentearchivaris weer een nieuw verslag over 2021 op. In dit verslag worden alle 10 de KPI's weer onderzocht inclusief de resultaten van de interne actiepunten.

Paragraaf
Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid draagt bij aan doelen van andere gemeentelijke beleidsvelden, zoals ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, economische ontwikkeling, werkgelegenheid en milieu.
In de op 29 januari 2009 door de gemeenteraad vastgestelde actualisatie van het grondbeleid is ingegaan op de instrumenten die ingezet kunnen worden en deze worden ingezet om de doelen te behalen.

De Wro (Afdeling Grondexploitatie Wro, Grexwet) biedt de gemeente de mogelijkheid kostenverhaal, locatie-eisen en type woningbouw te regelen bij particuliere woningbouw. Ook worden 2 extra mogelijkheden geboden om kostenverhaal toe te passen. Namelijk via een privaatrechtelijk traject (anterieure en posterieure overeenkomst) en via een publiekrechtelijk traject (exploitatieplan en bouwvergunning).

Grondexploitatiecomplexen

Grondexploitatiecomplexen
De grondexploitatiecomplexen worden onderscheiden in complexen waarbij de gemeente een actieve grondpolitiek voert en complexen waarbij met een projectontwikkelaar een (anterieure) overeenkomst wordt gesloten om een nieuw bestemmingsplan te ontwikkelen. Bij een project waarbij een overeenkomst wordt gesloten worden alle door de gemeente te maken kosten (in- en extern) betaald door de projectontwikkelaar zodat de gemeente bij deze projecten een beperkt risico loopt.

Indien bij actieve grondpolitiek projecten met een overschot werden afgesloten werd dit overschot gebruikt om investeringen te dekken of werd dit opgenomen in de algemene reserve. Ook zijn daarvoor in het verleden regelmatig bedragen uit nog lopende exploitaties onttrokken wanneer de zekerheid bestond dat er een overschot zou zijn bij het sluiten van de exploitatie (tussentijdse winstneming). Een tekort moest altijd al direct worden genomen hetgeen met name het geval was bij het bestemmingsplan De Pinas (voorheen Oostgroeneweg) te Dinteloord. Door de (achter ons liggende) economische recessie (kredietcrisis, eurocrisis) is de marktwaarde van bouwrijpe grond gedaald en stagneerde de afname zodat het risico groter werd dat een plan met verlies werd afgesloten. Tot het begin van de kredietcrisis bedroeg de prijs voor alle bouwrijpe grond nog circa € 285,- exclusief BTW per m² terwijl die nu, op basis van taxatie, per locatie en type woningbouw verschilt. In 2019 is een nieuwe grondexploitatie geopend voor Welberg centrum. Ook deze grondexploitatie kende een tekort waarvoor een verliesvoorziening is getroffen.

Om het risico te beperken is het zaak dat alleen investeringen worden gedaan indien er zekerheid is dat bouwrijp gemaakte gronden ook worden verkocht op basis van de definitieve planvorming. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is rekening gehouden met tegenvallers zoals een daling van de marktprijs, vertraging in de uitvoering of wijzigingen in de planvorming.

Zoals reeds bij de begroting 2016 is aangegeven mag de gemeente Steenbergen geen rente meer toerekenen ten gunste van de gemeentebegroting. Overeenkomstig de richtlijnen van de commissie BBV mogen ten laste van exploitaties direct geen bedragen meer in de reserve ruimtelijke ontwikkeling worden gestort. Deze beleidswijzigingen leveren een voordeel op voor de exploitaties van de diverse plannen. Ook mogen verliesvoorzieningen niet meer in de grondexploitaties worden gestort. De grondexploitatie van De Pinas en Welberg centrum vertonen dus het volledig negatieve resultaat. Vanaf 1 januari 2016 zijn gemeenten bij een winstgevend plan eventueel belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting, hetgeen eveneens bij de begroting 2016 is aangegeven. Tevens dient bij een geraamd overschot op de einddatum, volgens door de commissie BBV opgestelde richtlijnen (berekeningen), winst direct te worden genomen. Belangrijke factoren die hierbij een

rol spelen zijn o.a. de fase tot waar het plan is ontwikkeld en de nog te verwachten risico's. Het voorzichtigheidsbeginsel moet hierbij in acht worden.

Navolgend een overzicht van complexen en hun verwachte resultaat waarbij de gemeente een actieve grondpolitiek voert:

Complexen in exploitatie	Totaal geïnvesteerd	Totaal verkocht	(Tussentijdse) verlies/ winstneming	Boekwaarde 1-1-2020	Nog te investeren	% van tot.geïnvesteerd	Nog te verkopen	% van totaal te verkopen	Resultaat op netto contante waarde	Verwacht resultaat pos. (= -)/ neg. (= +)
Buiten de Veste	5.962	9.078	26	-3.090	16.671	74%	13.735	60%	-132	-155
De Pinas (voorheen Oostgroeneweg)	6.044	4.065	-1.103	875	763	11%	1.647	29%	-7	-8
Reinierpolder I (uitbreiding)	2.530	1.930	28	628	1.913	43%	2.755	59%	-179	-214
Centrumplan Welberg	563			563	1.185	68%	1.538	100%	199	211
Totaal	**15.099**	**15.073**	**-1.050**	**-1.023**	**20.532**		**19.675**		**-120**	**-166**

De belangrijkste complexen in 2019 zijn:

BP Buiten De Veste
Het bestemmingsplan voor geheel Buiten de Veste is in 2010 goedgekeurd. In het plan uit 2010 is woningbouw opgenomen binnen de waterkering die op basis van nieuwe wetgeving niet meer kan worden gerealiseerd. In 2017 is, rekening houdend met deze beperking, voor het resterende gedeelte een nieuw, grotendeels flexibel, bestemmingsplan gemaakt met directe bouwtitel. Dit bestemmingsplan is op 22 februari 2018 vastgesteld door de raad en inmiddels onherroepelijk. Aansluitend aan de bestaande gerealiseerde wijk is een gedeelte nader uitgewerkt voor woningbouwtypen waar vraag naar is. In de noordelijk gelegen tweede fase zijn 85 woningen en 23 appartementen in de vorm van een stadsboerderij voorzien. Deze fase is in uitvoering. De kavels zijn in 2019 voor circa 80% verkocht aan diverse partijen, en voor circa 10% in optie gegeven. In 2019 heeft den Ouden de bouwrijpwerkzaamheden van fase 2 afgerond. Morgen Wonen is in 2018 gestart met de bouw van 19 grondgeboden woningen aan de Vesting/Lunet. Aansluitend hierop zijn in 2019 de trottoirs deels woonrijp gemaakt. Bouwbedrijf Schrijver heeft in 2019 16 grondgebonden woningen in de Citadel gerealiseerd. De Lange en den Berg is gestart met de bouw van 23 appartementen in de Stadsboerderij aan de Citadel. SoMa Vastgoed is 2019 gestart met het Mauritz Kwartier (18 Grondgebonden woningen). De 8 patiowoningen aan de Oost-Havendijk zijn vanwege bezwaren nog niet gerealiseerd. Naar verwachting zal hiervan de bouw in 2021 aanvangen. In de herziene exploitatieraming is ervan uit gegaan dat fase 2 in 2021 tot afronding komt.
Aansluitend aan de gerealiseerde wijk (fase 2), zal 2020 worden aangevangen met bouwrijpmaken van het vervolg (fase 3). Voor fase 3 is voorlopig een programma aangenomen zoals in fase 2 wordt ontwikkeld. Deze zal in 2020 worden uitgewerkt. Fase 4 is de laatste fase, welke qua planopzet uitgaat van inrichting met een hofje zoals bij de Citadel. Gezien de tot nu toe gehaalde dichtheid is het mogelijk dat het aantal toegestane woningen binnen het bestemmingsplan niet toereikend is. Bij het uitwerken van het programma wordt hier rekening mee gehouden. De ontwikkeling loopt naar verwachting tot en met 2026. De gronden binnen het plangebied zijn in eigendom van de gemeente.
De grondexploitatie sluit in 2026 met een geraamd positief saldo van € 155.000,-. Zowel de kosten als de grondwaarde zijn gestegen door prijsstijging, inbreng van klimaatadaptieve maatregelen en wijziging in het bouwprogramma. Per saldo is de grondexploitatie € 130.000,-. positiever geworden ten opzichte van de Jaarrekening 2018.
Gezien de verwachting dat de exploitatie met een positief saldo zal sluiten, heeft in 2017 een winstneming plaatsgevonden van € 25.800,-. Gelet op de risico's op kostenstijging en waardedaling in de woningmarkt is winstneming in 2019 niet aan de orde.

BP De Pinas
Gezien de stagnerende vraag naar vrije kavelbouw is het bestaande bestemmingsplan Oostgroeneweg herzien. De naam is gewijzigd in bestemmingsplan De Pinas dat in 2017 is vastgesteld en onherroepelijk is. Alle gronden binnen het plangebied zijn in eigendom van de gemeente.
De verkaveling is uitgewerkt. Er worden in totaal 111 woningen gerealiseerd in het gebied.
Er zijn er inmiddels 90 kavels verkocht, voor de overige 11 kavels worden gesprekken gevoerd met de ontwikkelaar over aankoop. Een groot deel van de woningen is al opgeleverd.
In 2019 is Van Grunsven Groep gestart met de realisatie van 14 grondgebonden woningen aan De Pinas. Voor de overige woningen is door Huijsmans aannemersbedrijf een omgevingsvergunning aangevraagd. Het woonrijp maken van fase 2 vordert gestaag.
Op grond van eerder vastgestelde uitgangspunten is in de exploitatie voor de grondopbrengst van ca. 29.082 m² niet bouwrijpe grond aan de Noordlangeweg € 20,-/m² aangehouden. Deze grond kan in de toekomst wellicht worden gebruikt voor nieuwe ontwikkelingen zoals de reeds gerealiseerde ambulancepost. Er is tevens in 2018 een ontwerp voor huisvesting arbeidsmigranten ingediend.
De exploitatie sluit ongewijzigd in 2026 met een neutraal saldo. De kosten zijn licht gestegen door inbreng van klimaatadapatieve maatregelen. Dit wordt gecompenseerd door prijsstijging van grondverkoop.

BP Reinierpolder 1 (uitbreiding)
Gezien de behoefte aan industriegrond is voor de uitbreiding Reinierpolder I reeds ca. 9,5 ha grond aangekocht. Dit betreft de grond ten noorden en westen van het bestaande bedrijventerrein Reinierpolder I tot de Zeelandweg Oost en de A4.
Op 30 september 2015 is het (totale) bestemmingsplan Reinierpolder goedgekeurd en is onherroepelijk. Naast een actualisatie voor de bestaande bedrijventerreinen Reinierpolder I en II is hierin ook opgenomen de 1e fase voor de toekomstige uitbreiding van Reinierpolder I. In totaal kan er ca. 7,5 ha bouwrijpe grond worden uitgegeven waarvan ca. 4,7 ha in fase 1. Fase 1 heeft betrekking op de gronden ten noorden van het bestaande bedrijventerrein. Voor de exploitatie was ervan uitgegaan dat na realisatie van fase 1 aansluitend het gehele gebied zou kunnen worden ontwikkeld.
Tot en met eind 2019 zijn er 10 kavels bouwrijpe grond verkocht, circa 50% van de oppervlakte. Er is voornamelijk belangstelling voor kavels in de goedkope prijsklasse, er zijn echter geen optieovereenkomsten gesloten.
Voor realisatie van de tweede fase is overleg gevoerd met de provincie en de regio. De resterende tweede fase tussen de A4, de N257/ZO en het bestaande bedrijventerrein wordt gezien als strategisch uitgeefbare grond met een oppervlakte van ca. 3 ha.
De gemeente is op zoek naar herbestemming van fase 2, maar hierover is nog geen duidelijkheid. Bij de Jaarrekening 2018 is de grondexploitatie van fase 1 en fase 2 separaat inzichtelijk gemaakt, en fase 2 voorlopig afgewaardeerd tot agrarische waarde, conform de bestemming.
Na de actualisatie van de grondexploitatie per 1-1-2020 laat fase 1 een positief resultaat zien van € 214.000,- op eindwaarde. Fase 1 wordt € 55.000,- negatiever, voornamelijk door afname van de oppervlakte duurdere zichtlocaties door herverdeling van uit te geven kavels.
Gezien de verwachting dat de exploitatie met een positief saldo zou sluiten, heeft in 2017 een winstneming plaatsgevonden van € 27.500,-. Als we echter de risico's op de verkoop van kavels in acht nemen, dan is een tussentijdse winstneming in 2019 niet aan de orde.

BP Welberg centrum
Op het voormalige sportveld in het centrum van Welberg is een woningbouwlocatie gepland. Eind 2017 en begin 2018 is een verder interactief traject gevolg specifiek voor het onderdeel invulling autovrij dorpsplein. Hierbij kwam een aantal wensen naar voren zoals een pannaveldje en een speelberg. In 2018 is een bestemmingsplan, een stedenbouwkundig concept en een grondexploitatie opgesteld. Het bestemmingsplan is na een uitgebreid onderzoek naar flora en fauna en explosieven per 20-12-2018 gewijzigd vastgesteld. Het maakt de bouw van 24 woningen mogelijk, met behoud van een vleermuizenvliegroute. In de loop van 2019 is de grondexploitatie vastgesteld met een verlies van € 328.000,-.
Ten behoeve van het plan is extra grondaankoop gedaan van de St. Anna Parochie ten behoeve van een toegangspad. Daarnaast wordt een bestaand, naastgelegen parkeerterrein en schoolplein

opnieuw ingericht en openbaar toegankelijk gemaakt. Met de Pius X school is overeenstemming over de aanpassing aan het schoolplein. Het stedenbouwkundig plan is in overleg met betrokken partijen nader uitgewerkt.
De maatregelen voor behoud van de vleermuizenvliegroute zijn uitgevoerd, met het opruimen van explosieven is gestart en eind 2019 is het plan bouwrijp gemaakt. In 2019 hebben zich diverse gegadigden gemeld om bouwkavels te kopen en woningen te ontwikkelen. Voor de rijwoningen zijn optieovereenkomsten getekend met Bouwbedrijf Schrijver en Zwaluwe Projectontwikkeling. Daarnaast zijn er vrije kavels te koop. Begin 2020 is de eerste fase kavels verkocht. De gemeente neemt de inrichting van het openbaar gebied voor haar rekening.
De exploitatie sluit in 2022 met een negatief saldo van € 211.000,-. Ten opzichte van de vastgestelde grondexploitatie is dit € 117.000,- positiever. Dit komt voornamelijk door een meevallende aanbesteding voor het bouwrijp maken.

Projecten op basis van een (anterieure/ABA) overeenkomst:

Couveringepark (Molenweg, Ravelijnstraat)
Het bestemmingsplan Couveringepark bestaat uit de bouw van 83 woningen en een gezondheidscentrum aan de Molenweg op het terrein van de voormalige accordus-fabriek en de bouw van een woonzorgcomplex met ca. 60 wooneenheden op de voormalige locatie van het Princetuincollege aan de Ravelijnstraat. Tot op heden zijn er 40 woningen opgeleverd en bewoond. Dit project wordt uitgevoerd door de Ontwikkelcombinatie Couveringe Park, die bestaat uit Aan de Stegge en Woningstichting Geertruidenberg. In verband met financiële problemen bij de Woningstichting Geertruidenberg is de grond aan de Ravelijnstraat nog niet aan deze ontwikkelcombinatie verkocht . De woningbouw is in 2017 weer opgepakt door de ontwikkelcombinatie. Het woonzorgcomplexplan aan de Ravelijnstraat komt niet tot uitvoering en over de realisatie van het gezondheidscentrum is nog geen zekerheid. Zoals hiervoor geschetst, is door de financiële problemen en de (achter ons liggende) economische recessie stagnatie ontstaan in de verdere ontwikkeling van het plan. Na vele overleggen met diverse partijen heeft de ontwikkelcombinatie de herontwikkeling weer opgestart. In 2018 zijn er 13 woningen ontwikkeld. Die woningen zijn in 2019 opgeleverd, waarna in 2019 een deel woonrijp is gemaakt. In 2019 is er een perceel in het plangebied verkocht aan woningcorporatie Stadlander. Op dit perceel zal Stadlander grondgebonden huurwoningen en huurappartementen ontwikkelen. Daarna is er nog een bouwperceel over van de Ontwikkelcombinatie. Hierover én over de locatie van het woonzorgcomplex moeten de vennoten nog sluitende afspraken maken voordat dit deel ontwikkeld wordt.

Herengoed Kruisland
Binnen het plangebied Herengoed te Kruisland zijn 17 starterswoningen en 2 vrije sectorwoningen opgeleverd. In het plan is de sanering van een milieuhinderlijk bedrijf opgenomen waarvoor in de plaats 6 vrije sectorwoningen kunnen worden gebouwd.
Met de uitvoering van het plan is vertraging ontstaan ten gevolge van de economische recessie. De zes nog resterende te bouwen vrije sectorwoningen zijn in aanbouw. Nadat de woningen gereed zijn, kan dit gedeelte van het plan woonrijp worden gemaakt.

Plan de Landerije Welberg
Dit plan voor 35 woningen wordt gerealiseerd op het terrein van het voormalige autoschadeherstelbedrijf aan de Hoogstraat te Welberg. Door de economische recessie is dit plan in fases uitgevoerd. Inmiddels zijn alle woningen opgeleverd en is het plan woonrijpgemaakt. In 2019 is het plan afgesloten.

Beltmolen Nieuw Vossemeer
Dit plan voor 54 woningen op de voormalige agrarische gronden tussen de Hogedijk, Beltmolen en Dr. Vermetstraat te Nieuw Vossemeer is opgestart door woningcorporatie Thuisvester. Eind 2011 zijn 12 starterswoningen opgeleverd. In verband met de economische recessie is ook hier stagnatie ontstaan voor verdere woningbouw.
BVR ontwikkeling heeft de realisatie van het plan voor de nog resterende 44 te bouwen woningen overgenomen van Thuisvester. BVR zal deze in twee fases realiseren. In de eerste helft van 2019

is gestart met de bouw van 17 woningen, waarna woonrijp gemaakt zal worden. Vervolgens wordt bij voldoende belangstelling gestart met de volgende bouwfase.

Plan Landgoed Westcreecke Dinteloord
Dit plan bestaat uit de aanleg van een landgoed met waterpartijen en vijf landhuizen. Het bos en de waterpartijen, die openbaar toegankelijk zijn, zijn reeds aangelegd. Het plan is bouwrijp gemaakt en een landhuis heeft zich gevestigd. Door de economische recessie de afgelopen jaren is de verdere verkoop van de landhuizen gestagneerd. Ondanks dat het nu in economisch opzicht beter gaat en de belangstelling voor dergelijke landhuizen toeneemt, zijn er geen andere percelen verkocht.

Westdam 1, villa Moors
Dit betreft een plan voor behoud en restauratie van de monumentale Villa Moors en een herontwikkeling op het perceel voor de bouw van commerciële ruimten op de begane grond en 18 appartementen. Na restauratie van de villa is eind 2016 gestart met de bouw van de commerciële ruimten en de appartementen die eind 2017 zijn opgeleverd. De omliggende infrastructuur is in 2019 gerealiseerd en daarmee kan het project worden afgesloten

Wethouder Swagemakersstraat Kruisland
Dit plan is gelegen op een voormalige kwekerij tussen de woonpercelen aan de Wethouder Swagemakersstraat, Langeweg, Eerste Boutweg en Graaf Engelbrechtstraat en bestaat uit de bouw van 9 levensloopbestendige woningen. De ontsluiting vindt plaats via de Wethouder Swagemakersstraat. Op 22 september 2016 is voor deze ontwikkeling het bestemmingsplan “Binnenhof” door de gemeenteraad vastgesteld. Tegen de vaststelling van het bestemmingsplan is beroep ingesteld. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft op 21 februari 2018 uitspraak gedaan en heeft het beroep ongegrond verklaard. Daardoor is het bestemmingsplan onherroepelijk geworden. De woningen zijn opgeleverd, de openbare ruimte is ingericht en daarmee kan het project worden afgesloten.

Olmentuin te Steenbergen
Plan Olmentuin is geprojecteerd op de locatie van een taxibedrijf aan de Olmendreef dat naar een andere locatie in Steenbergen verhuist. Op de vrijkomende locatie en de landbouwgronden ten zuiden daarvan ontstaat hierdoor ruimte voor de ontwikkeling van een nieuwe woonwijk. Olmentuin te Steenbergen wordt een duurzame, energieneutrale wijk tussen het groen met een gemeenschappelijke binnentuin en kas als ontmoetingsplaats. Het bestemmingsplan is in juni 2018 vastgesteld. Naar verwachting zal de bouw in 2020 starten.

Hof van Engelbrecht
Dit plan is geprojecteerd op de locatie van de voormalige bloembollenbedrijf aan de Eerste Boutweg in Kruisland. Het agrarisch bedrijf is beëindigd en de bedrijfslocatie wordt herontwikkeld naar een woningbouwlocatie. Met uitzondering van de huidige bedrijfswoning wordt alles gesloopt. Het woningbouwprogramma bestaat uit twee vrijstaande woningen, 6 levensloopbestendige woningen en de omzetting van de bedrijfswoning naar een particuliere vrijstaande woning. Het bestemmingsplan is onherroepelijk, de 2 vrijstaande woningen zijn opgeleverd en de 6 levensloopbestendige woningen staan in de verkoop. Na oplevering van alle woningen zal de openbare ruimte worden ingericht.

Paragraaf
Verbonden partijen

Algemeen
In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en risico's van de gemeente als gevolg van banden met externe rechtspersonen, waarin de gemeente zowel financieel deelneemt als zeggenschap heeft.

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee de gemeente een bestuurlijke én financiële band heeft. Van een bestuurlijke band is sprake indien de gemeente rechtstreeks invloed heeft op de besluitvorming binnen de verbonden partij. Een financieel belang is aan de orde als de gemeente financieel kan worden aangesproken wegens het functioneren van de verbonden partij of wanneer de gemeente geld kan kwijtraken bij een faillissement van een verbonden partij.

Vormen van verbonden partijen zijn:
Verbonden partijen met een privaatrechtelijk karakter
Bij deze verbonden partijen is er sprake van financiële en/of bestuurlijke belangen (zeggenschap) van de gemeente in private rechtspersonen zoals vennootschappen (Naamloze Vennootschap (NV), Besloten Vennootschap (BV)), stichtingen en verenigingen. Gemeenten kunnen ook participeren in instellingen zonder eigen rechtspersoonlijkheid. Deze instellingen vallen onder de rechtspersoonlijkheid van de instelling waar zij deel van uitmaken.

Verbonden partijen met een publiekrechtelijk karakter
Bij deze verbonden partijen gaat het om deelname van de gemeente aan gemeenschappelijke regelingen op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). De Wgr is in essentie het wettelijk kader voor de -vrijwillige- samenwerking tussen gemeenten en/of provincies voor uitvoering van lokale taken.

Er zijn verschillende varianten voor een gemeenschappelijke regeling. De zwaarste vorm is een gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam en heeft de status van een rechtspersoon. De lichtere vormen zijnde een gemeenschappelijk orgaan, de centrumgemeente-variant en de samenwerkingsovereenkomst zijn gemeenschappelijke regelingen zonder eigen rechtspersoonlijkheid en derhalve in formele gezin geen verbonden partij.

Nota Verbonden Partijen
De gemeenteraad van Steenbergen heeft op 24 september 2015 de nota Verbonden Partijen - zes kaderstellende spelregels vastgesteld. In deze in regionaal verband opgestelde notitie zijn spelregels opgenomen om een betere beheersbaarheid van de samenwerkingsverbanden en een een vergroting van de invloed van de gemeenteraden te bewerkstelligen.

De zes kaderstellende spelregels voor de Verbonden Partijen betreffen:
1. Bij het aangaan van een verbonden partij leggen de deelnemers nadrukkelijk vast hoe de informatievoorziening (frequentie, vorm en inhoud) dient te verlopen en welke evaluatiemomenten er zijn.
2. Er dient een tijdige, juiste en volledige (actieve) informatiestroom op gang te worden gebracht, die het mogelijk maakt verantwoording af te leggen en die de raad in positie brengt om (gevraagde) nieuwe kaders te stellen. Zowel het college, de verbonden partij als de gemeenteraad zelf dienen hierin hun verantwoordelijkheid te nemen.
3. Gemeenten bundelen de krachten en dragen samen zorg voor integrale aansturing. Zowel ambtelijke als bestuurlijke voorbereiding gebeurt (deels) gezamenlijk met ruimte voor lokale aanvullingen, waarbij één bepaalde gemeente per verbonden partij de leiding neemt.
4. Jaarlijks in november sturen deelnemers van de verbonden partij richtlijnen aan de verbonden partij waarop de beleidsmatige en financiële kaders gebaseerd dienen te worden. In de kaderbrief geeft de gemeenschappelijke regeling op hoofdlijnen de uitgangspunten voor de begroting aan. Voor NV's en BV's gelden uiteraard de bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek (BW).
5. De ontwerpbegroting wordt uiterlijk 15 april door de gemeenschappelijke regeling naar de deelnemers gestuurd. De zienswijzen van de deelnemers dienen uiterlijk 1 juli door de gemeenschappelijke regeling te zijn ontvangen.
6. Vierjaarlijks is de gemeenschappelijke regeling verplicht om een meerjarenbeleidsplan op te stellen. Het meerjarenbeleidsplan, dat bij aanvang van een nieuwe raadsperiode wordt

opgesteld, is samen met de jaarrekening de basis om de resultaten van de gemeenschappelijke regelingen over een periode van vier jaar te evalueren.

BBV
Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) is ook van toepassing op de gemeenschappelijke regelingen, voor zover zij een eigen begroting en jaarrekening moeten opstellen. Voor de gemeenschappelijke regelingen gelden de nieuwe BBV-regels vanaf de begroting 2018.

Artikel 15 van het BBV schrijft over de paragraaf verbonden partijen het volgende voor:
1. De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste:
a de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen
b de lijst van verbonden partijen
2. In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen:
- de naam en de vestigingsplaats
- het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt
- de veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft
- de eventuele risico's van de verbonden partij
- het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het eind van het begrotingsjaar
- het resultaat van de verbonden partij

Financiële gegevens
Uitgangspunt is dat financiële gegevens over 2019 worden vermeld. Als deze niet bekend zijn dan worden de financiële gegevens over 2018 opgenomen.

Lijst verbonden partijen van de gemeente Steenbergen
De verbonden partijen van onze gemeente zijn, conform het BBV, gesplitst in:

Gemeenschappelijke regelingen:
1. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)
2. Gemeenschappelijke regeling Openbare Gezondheidszorg West-Brabant (GGD)
3. Werkvoorzieningschap West-Noord-Brabant (WVS-groep)
4. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)
5. Gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant (hieronder o.a. Rewin en KCV)
6. Gemeenschappelijke regeling Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten
7. Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)
8. Intergemeentelijke Sociale Dienst Brabantse Wal (ISD BW)
9. West-Brabants Archief (WBA)

Vennootschappen en coöperaties:
1. NV Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG)
2. NV Brabant Water

Stichtingen en verenigingen:
1. Stichting Samenwerken
2. Stichting inkoopbureau West-Brabant

Overige verbonden partijen:
N.v.t.

Op de volgende pagina's is een uitgebreide lijst opgenomen van alle verbonden partijen die onze gemeente heeft.

Gemeenschappelijke regelingen:

1. Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)

Vestigingsplaats	Tilburg
Openbaar belang	Binnen de gemeenschappelijke regeling werken de deelnemende gemeenten samen ten behoeve van de goede behartiging van de zorg voor de veiligheid van en de hulpverlening aan de burgers in hun werkgebied. Dit in het bijzonder bij de voorbereiding op en het bestrijden van ongevallen en rampen. De missie luidt: *Samen maken wij onze regio veiliger.* "*Wij zijn een krachtige en gerespecteerde speler in het veld van fysieke veiligheid. Wij stimuleren dat de samenleving bewust met risico's om kan gaan. Wij helpen om goede afwegingen te maken door onze expertise actief te delen en treden slagvaardig en vakbekwaam op. Wij zijn betrouwbaar omdat we altijd hulp bieden of een handelingsperspectief geven.*"
Betrokkenen	Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden en West-Brabant is een gemeenschappelijke regeling van de 26 gemeenten. Dit valt samen met het werkgebied van de politieregio Midden- en West-Brabant.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit leden van de deelnemende gemeenten, elk lid heeft één stem in de vergadering. De gemeenteraad wijst hiervoor de burgemeester, een wethouder of een raadslid aan als lid. Het dagelijks bestuur bestaat uit een voorzitter en zes andere leden. Deze zes leden worden als volgt aangewezen: • Twee leden die ook lid zijn van de Bestuurscommissie Geneeskundige Hulpverlening • Twee leden die ook lid zijn van de Bestuurscommissie Regionale Brandweer • Twee leden die ook lid zijn van het dagelijks bestuur van de Politieregio Midden- en West-Brabant.
Financieel belang	Programma Leefomgeving en Duurzaamheid Vanaf 2019 is sprake van een actualisatie van het kostenverdeelmodel, zodat de bijdrage beter aansluit bij de bijdrage die gemeenten krijgen vanuit het gemeentefonds. Om te voorkomen dat er te grote verschillen ontstaan in de gemeentelijke bijdragen, is er gekozen voor een overgangsperiode van 3 jaar. Voor het jaar 2019 bedraagt de bijdrage totaal € 1.269.969,-
Risico's	Risicomanagement is een belangrijk instrument voor de Veiligheidsregio. Hierop wordt dan ook veel aandacht aan besteed. Het proces is effectief ingericht, het gehele proces, van identificatie tot en met evaluatie van beheersmaatregelen, woordt consequent doorlopen. De belangrijkste risico's zijn vastgelegd in een risicomatrix. De jaarstukken 2019 bevat de volgende belangrijke risico's: beschikbaarheid van voldoende vrijwilligers, Chemiepack, continuïteit en beheerskosten ICT,organisatie doorontwikkeling, tweede loopbaanbeleid, de Omgevingswet en WNRA en Europese deeltijdrichtlijn. De Veiligheidsregio heeft geen algemene reserve. Doet een risico zich voor dan dragen de gemeenten de nadelige financiele gevolgen.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2019 € 16.857.523,-, eind 2019 € 16.910.485,- Vreemd vermogen begin 2019 € 27.433.256,-, eind 2019 € 25.490.228 ,- Resultaat 2019 € 2.078.580,-., voordelig. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2019.

2. Gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijk Gezondheidsdienst West-Brabant (GGD)

Vestigingsplaats	Breda
Openbaar belang	Zorg te dragen voor minimaal de uitvoering van de wettelijk aan de gemeente opgedragen taak van collectieve preventie en inhoud te geven aan de voor de deelnemende gemeenten noodzakelijke en de door de deelnemende gemeenten gewenste samenwerking op het terrein van de openbare gezondheidszorg en de preventieve gezondheidszorg.
Doel	Het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de publieke gezondheid.
Betrokkenen	De volgende gemeenten nemen deel: Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.

Bestuurlijk belang	Binnen de GGD worden twee bestuursorganen onderscheiden: • Algemeen bestuur: hierin hebben vertegenwoordigers van alle gemeenten zitting, aangevuld met twee vertegenwoordiger namens de GGD • Dagelijks bestuur: vanuit het algemeen bestuur heeft minimaal een viertal personen tevens zitting in het dagelijks bestuur, aangevuld met 2 bestuursleden op basis van deskundigheid.
Financieel belang	Programma Mens & Samenleving De gemeente Steenbergen heeft in zijn jaarrekening 2018 de volgende bijdragen verantwoord: • Bijdrage aan GGD in kosten openbare gezondheidszorg: € 262.722,- • Bijdrage in kosten jeugdgezondheidszorg: € 247.191,-
Risico's	Volgens de uitgevoerde risicoanalyse door de GGD bedraagt het benodigde weerstandsvermogen € 3,209 miljoen. De weerstandsratio komt uit op 0,5.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2019 € 3.976.000,- , eind 2019 € 4.079.000,- Vreemd vermogen begin 2019 € 11.131.000,- , eind 2019 € 10.979.000,- Resultaat 2019 € 633.000,-, voordelig.

3. Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap West-Brabant (WVS-groep)

Vestigingsplaats	Roosendaal
Openbaar belang	Verzorgt voor de 9 deelnemende gemeenten de sociale werkvoorziening in West-Brabant.
Doel	De WVS-groep heeft als missie dat zij als maatschappelijke organisatie mensen kansen biedt om zichzelf door middel van arbeid te ontwikkelen met als doel het vinden van regulier werk of werk in een (meer) beschutte omgeving. De WVS-groep voert haar missie uit in aansluiting op het gemeentelijke beleid van de in de gemeenschappelijke regeling betrokken gemeenten om de sociale werkvoorziening regionaal aan te pakken. De gemeente Steenbergen participeert dus om invulling te geven aan zijn wettelijke verplichting op een wijze die tevens leidt tot de realisatie van efficiencywinst.
Betrokkenen	In de gemeenschappelijke regeling nemen de volgende gemeenten deel: Bergen op Zoom, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bestuurlijk belang	De negen gemeenten uit het werkgebied West Noord-Brabant hebben één afgevaardigde in het Algemeen Bestuur, plus een secretaris. Daarnaast is sprake van een Dagelijks Bestuur waarin vertegenwoordigers uit drie gemeenten worden gekozen, aangevuld met een secretaris en een adviseur.
Financieel belang	Programma Economie, toerisme en recreatie Met ingang van 1 januari 2008 ontvangt de gemeente het decentraal budget Wet Sociale Werkvoorziening. In principe wordt aan het werkvoorzieningschap een bijdrage betaald voor een minimumaantal te plaatsen Standaard Eenheden WSW werknemers. Indien dit aantal en de vergoeding per SE niet afwijkt van de door het rijk vastgestelde aantallen en bedragen zal er geen manco ontstaan tussen het ontvangen budget en de door de gemeente te betalen bijdragen. Aansluitend op de missie van de WVS-groep, verstrekt de gemeente een financiële bijdrage per SW-medewerker uit de gemeente Steenbergen. Over 2018 bedroeg de totale gemeentelijke bijdrage € 322.194,-.
Risico's	Een belangrijk risico betreft het risico dat de werkelijke uitstroom niet in de pas loopt met de fictieve uitstroom (volgens het landelijk rekenmodel). Hierdoor loopt WVS-Groep het risico dat het landelijk budget onder druk komt te staan door meer vraag. Het kan zo zijn dat de fictieve bijdrage SW hierdoor naar beneden wordt bijgesteld.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2019 € 4.472.000,- , eind 2019 € 1.730.000,- Vreemd vermogen begin 2019 € 11.875.000,- , eind 2019 € 17.280.000,- Resultaat 2019 € 2.601.000,-, voordelig. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2019.

4. Gemeenschappelijke regeling Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)

Vestigingsplaats	Tilburg
Openbaar belang/doel	Het openbaar lichaam heeft tot doel het verlenen of doen verlenen van ambulancezorg.
Betrokkenen	De Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord is een gemeenschappelijk regeling van de gemeenten in het werkgebied Midden en West-Brabant (24 gemeenten) en van de gemeenten in het werkgebied Brabant-Noord (17 gemeenten).
Bestuurlijk belang	Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. Het Algemeen Bestuur bestaat uit één vertegenwoordiger per deelnemende gemeente. Het Dagelijks Bestuur, bestaande uit de voorzitter en maximaal 5 leden, worden uit en door het Algemeen Bestuur aangewezen. De voorzitter wordt aangewezen uit het midden van het Algemeen Bestuur en is zowel voorzitter van het Algemeen Bestuur als het Dagelijks Bestuur.
Financieel belang	Programma Mens & Samenleving In de regeling is niet opgenomen hoe de door de deelnemende gemeenten te betalen bijdrage wordt bepaald, maar geschiedt op basis van een bedrag per inwoner. Voor het jaar 2019 is geen gemeentelijke bijdrage nodig geweest.
Risico's	Het weerstandsvermogen is voldoende om de in de beleidsbegroting genoemde risico's (geschat op € 3,70 miljoen) op te vangen.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2019 € 13.026.000-, eind 2019 € 13.299.000,- Vreemd vermogen begin 2019 € 3.120.000,-, eind 2019 € 13.837.000,- Resultaat 2019 -/- € 371.000,-, nadelig. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de jaarrekening 2019.

5. Gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant (RWB)

Vestigingsplaats	Etten-Leur
Openbaar belang	Intergemeentelijke samenwerking om te komen tot een strategische agenda en een strategische visie.
Doel	Door samenwerking bij bovengemeentelijke beleidsmatige en strategische vraagstukken een bijdrage te leveren aan het realiseren van gemeentelijke en regionale doelstellingen. Daarnaast zijn de volgende samenwerkingsverbanden in deze nieuwe gemeenschappelijke regeling ondergebracht: KCV (Kleinschalig Collectief Vervoer), Regiobureau Breda, Milieu & Afval Regio Breda, GGA (GebiedsGerichteAanpak) en het Loopbaancentrum West-Brabant. Daarnaast is hierin ook de NV Rewin opgenomen.
Betrokkenen	De deelnemende gemeenten (19 stuks) zijn: Aalburg, Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tholen, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem en Zundert.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur wordt gevormd door de 19 gemeenten. Het college van iedere deelnemende gemeente wijst één lid en één plaatsvervangend lid aan. De leden van de West-Brabantse Vergadering (het AB) hebben elk een stem van gelijk gewicht. Besluiten met betrekking tot de begroting en de jaarrekening worden genomen met tenminste 10 stemmen voor, welke stemmen tenminste de helft van het aantal inwoners van het gebied plus 1 vertegenwoordigen.
Financieel belang	Programma Bestuur en Dienstverlening/Mens & Samenleving/Economie, toerisme en recreatie De gemeentelijke bijdrage is voor wat het algemene deel betreft gebaseerd op het inwoneraantal op 1 januari van het jaar, voorafgaand aan dat waarvoor de bijdrage verschuldigd is. Naast de algemene bijdrage is de bijdrage afhankelijk van de activiteiten waaraan wordt deelgenomen. Voor het jaar 2019 bedraagt de bijdrage RWB € 91.080,- Daarnaast is afzonderlijk voor het KCV ad € 371.950,- aan structurele bijdrage betaald.
Risico's	Het grootste ricico is het risico dat de subsidieverstrekker niet akkoord gaat met de verantwoording van de subsidie, waardoor een onvoorzien tekort kan ontstaan. De kans dat dit gebeurt wordt ingeschat op minder dan 5%, maar het kan wel om aanzienlijke bedragen gaan. De RWB heeft geen reserves opgebouwd die kunnen dienen voor het opvangen van de risco's.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2019 € 586.000,-, eind 2019 € 1.000.000,- Vreemd vermogen begin 2019 € 0,-, eind 2019 € 0,- Resultaat 2019 € 110.000,- , voordelig. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de jaarrekening 2019.

6. Gemeenschappelijke regeling Programma voorkoming schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten

Vestigingsplaats	Breda
Openbaar belang/doel	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de Leerplichtwet 1969 en de Regionale Meld en Coördinatiefunctie. De gemeente Steenbergen mandateert alleen de bevoegdheid op het gebied van uitvoeringsniveau 1 (toezicht op de naleving van de Leerplichtwet 1969 en de registratie van voortijdig schoolverlaters) aan het gemeenschappelijk orgaan.
Betrokkenen	De gemeenten in de regio West-Brabant bestaande uit de gemeenten Aalburg, Alphen-Chaam, Baarle Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Halderberge, Etten-Leur, Geertruidenberg, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Werkendam, Woensdrecht, Woudrichem en Zundert.
Bestuurlijk belang	Het gemeenschappelijk orgaan bestaat uit de aangewezen leden van het college van Burgemeester en Wethouders van alle deelnemende gemeenten en wijzen uit hun midden een voorzitter, alsmede plaatsvervanger, aan.
Financieel belang	Programma Mens & Samenleving De gemeente draagt naar rato van het aantal inwoners van 5 tot 23 jaar (per 1 januari van het voorgaande begrotingsjaar) bij in de zowel de personeelskosten als de uitvoeringskosten die verbonden zijn aan de uitvoering van de taken van het Programma. Voor het jaar 2019 bedraagt de bijdrage € 11.670,-
Riscio's	Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Geen eigen vermogen . Hierop wordt wel jaarlijks het overdeeld jaarrekeningresultaat verantwoord. Geen vreemd vermogen Resultaat 2019 -/- € 11.190,- , nadelig. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2019.

7. Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Vestigingsplaats	Tilburg
Openbaar belang	Op 1 juni 2013 is de Omgevingsdienst MWB (OMWB) gestart, als één van de 29 Omgevingsdiensten in Nederland. De OMWB is een gemeenschappelijke regeling, opgericht door 27 gemeenten en de provincie Noord-Brabant. Deze participeren in de Gemeenschappelijke Regeling. De gemeenten en provincie zijn zowel eigenaar als opdrachtgever van de OMWB.De gemeenschappelijke regeling OMWB kent een Algemeen en een Dagelijks Bestuur. Het bestuur vergadert 4 a 5 keer per jaar. Het bestuur stelt de inhoudelijke en financiële kaders voor de organisatie vast. De omgevingsdienst is belast met de uitvoering van het verplichte Landelijke Basispakket, het vervullen van een adviserende taak op het terrein van de vergunningverlening, toezicht en handhaving, alsmede een coördinerende en afstemmende taak tussen deelnemers.
Doel	In het Besluit Omgevingsrecht van 1 juli 2017 (BOR) is bepaald dat de Omgevingsdienst in opdracht van de 28 bevoegde gezagen een adequate uitvoering geeft aan de taken vergunningverlening, toezicht en handhaving voor milieu- en andere omgevingsrechtaken. De taken van de dienst zijn in het BOR vastgelegd, het zogenoemde wettelijke basistakenpakket (BTP). Naast de wettelijke basistaken die aan de dienst zijn opgedragen hebben de bevoegde gezagen de vrijheid om verzoektaken met betrekking tot milieu en ook andere beleidsvelden op te dragen aan de dienst. Bijvoorbeeld ten aanzien van ruimtelijke

	ordening en bouw.In 2019 is de verhouding tussen wettelijke basistaken en verzoektaken ongeveer 80% - 20%.
Betrokkenen	Betrokkenen zijn de provincie Noord-Brabant alsmede de gemeenten Alphen-Chaam, Altena, Baarle Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.
Bestuurlijk belang	De colleges van B en W en Gedeputeerde Staten zijn deelnemers in de gemeenschappelijke regeling. Gezamenlijk vormen zij het Algemeen Bestuur, waarin iedere deelnemer met één wethouder/ burgemeester en gedeputeerde deelneemt. Het AB heeft de rol van eigenaar en is verantwoordelijk voor de continuïteit, de kwaliteit en het financieel beheer van de OMWB. Kernachtig gezegd: het AB heeft een kaderstellende en toezichthoudende rol. Het AB stelt de begroting en de jaarrekening vast. Voor de jaarlijkse begroting geldt een zogenoemde zienswijze procedure, waarbij de gemeenten en provincie in de gelegenheid zijn een inhoudelijke reactie in te brengen op de begroting. Uit het AB wordt een DB benoemd. De DB leden maken deel uit van het AB.De vergaderingen van het AB worden door het DB voorbereid. Het DB neemt ook bestuursbesluiten die geen besluitvorming in het AB behoeven, dit conform hetgeen is bepaald in de Gemeenschappelijke Regeling. Op 15 december 2017 heeft het AB een besluit genomen over een duurzame financiering van de OMWB. De grondslag daarvoor is de zogenoemde MWB norm.Deze norm heeft betrekking op de uitvoering van de wettelijke basistaken van de dienst. In de wettelijke basistaken kan onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds inrichtinggebonden taken en anderzijds de niet inrichtinggebonden taken (resp. categorieën 1-7 en 8-11 van het Besluit Omgevingsrecht van 1 juli 2017). De ruggengraat van de MWB norm wordt gevormd door het Inrichtingen Bestand en het door het AB vastgestelde ambitieniveau voor de niet inrichtinggebonden taken. Jaarlijks stelt het AB de tarieven voor de declarabele uren vast. De norm voor declarabiliteit is thans gemiddeld 1350 declarabele uren per medewerker in het primair proces. Dit is het uitgangspunt voor de begroting.De OMWB heeft een risicoreserve. Deze reserve is gebaseerd op de jaarlijks door het AB -via de begroting- vast te stellen risico analyse.
Financieel belang	Programma Leefomgeving en duurzaamheid De gemeente draagt op basis van vastgelegde tarieven en/of productprijzen per geleverde prestaties/ inzet. Een eventueel negatief resultaat kan naar rato van ieders afname (=omzet) ten laste van de deelnemers worden gebracht. We zijn in het verleden geconfronteerd met negatieve resultaten. Met de uitvoering van het plan "Huis op Orde" en het uitvoeren van bezuinigingen wordt getracht te komen tot een adequate bedrijfsvoering. Dit biedt echter geen garantie dat er niet opnieuw sprake kan zijn van incidentele dan wel structurele prijsverhogingen of incidentele/structurele verhogingen van onze bijdrage aan de OMWB.
Risico's	In de jaarrekening 2019 is een actuele inschatting van de huidige risico’s opgenomen. Deze bevat de volgende belangrijke risico's: inhuur versus vast personeel, transitie organisatie, problematiek arbeidsmarkten en de Omgevingswet. De weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve. De algemene reserve bedraagt ultimo 2019 € 1.546.000. Uitgaande van het actuele risicoprofiel van € 1.475.000 is de weerstandsratio 1,05. Dit wordt gekwalificeerd als ‘voldoende’. In de jaarrekening 2018 bedroeg de weerstandsratio 1,02 (‘voldoende’).
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2019 € 1.861.000,- , eind 2019 € 1.911.000,- Vreemd vermogen begin 2019 € 700.000,- , eind 2019 € 0,- Resultaat 2019 € 701.000,-, voordelig. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2019.

8. Gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijk Sociale Dienst Brabantse Wal (ISD BW)

Vestigingsplaats	Bergen op Zoom
Doel	De gemeenschappelijke regeling heeft tot doel de regionale uitvoering van de regelingen op het gebied van bijstandsverlening, werkgelegenheid en inkomensvoorzieningen.
Betrokkenen	Deelnemers in de gemeenschappelijke regeling zijn de gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen en Woensdrecht.

Bestuurlijk belang	Het gemeenschappelijk orgaan bestaat uit de door de deelnemende colleges van burgemeester en wethouders aangewezen wethouder van de deelnemende gemeente. Zij benoemen uit hun midden een voorzitter. Besluiten van het gemeenschappelijk orgaan worden bij gewone meerderheid van stemmen genomen. De leden uit de gemeenten Woensdrecht en Steenbergen hebben beide één stem, het lid van de gemeente Bergen op Zoom heeft 2 stemmen.
Financieel belang	Programma Economie, toerisme en recreatie De bijdrage aan de regeling is gebaseerd op de verdeelsleutel "klantenaantal". Voor het jaar 2019 bedraagt de bijdrage € 1.262.027,-.
Risico;s	Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	De GR heeft geen eigen en vreemd vermogen.

9. Gemeenschappelijke regeling West-Brabants Archief (WBA)

Vestigingsplaats	Bergen op Zoom
Doel	Het WBA draagt bij aan een efficiënte en effectieve borging van digitale informatie voor de bedrijfsvoering, verantwoording en controleerbaarheid nu en voor erfgoed in de toekomst. Het WBA faciliteert de gemeenten in het maken van een omslag naar digitale archivering en informatievoorziening.
Betrokkenen	In de gemeenschappelijke regeling nemen de volgende gemeenten deel: Bergen op Zoom, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur wordt gevormd door de deelnemende gemeenten. Het college van iedere deelnemende gemeente wijst één lid en één plaatvervangend lid aan. Deze worden benoemd voor een periode gelijk aan de zittingsduur van het college. Het algemeen bestuur vergadert minimaal 2 maal per jaar.
Financieel belang	Programma Bestuur en dienstverlening De bijdrage aan de regeling is gebaseerd op de verdeelsleutel "aantal strekkende meters archief" zoals die in de archiefbewaarplaats opgenomen dienen te zijn. Voor het jaar 2019 bedraagt de bijdrage € 126.888,-
Risico's	Qua risico’s heeft het WBA te maken met drie categorieën, nl. imagorisico, veiligheidsrisico en bedrijfsvoeringsrisico. Het imagorisico heeft betrekking op het niet (kunnen) voldoen aan de verwachtingen van de deelnemers. Het gaat dan specifiek om het uitoefenen van het archieftoezicht en de dienstverlening via rond het Edepot. Het veiligheidsrisico betreft het niet of onvoldoende kunnen voldoen aan de nieuwe privacywetgeving en de eisen voor informatiebeveiliging zoals die worden gesteld in wet- en regelgeving en door de deelnemende gemeenten. Het bedrijfsvoeringsrisico behelst het niet kunnen leveren van overeengekomen dienstverlening t.g.v. een hoog ziekteverzuim.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2019 € 178.073,- , eind 2019 € 232.810,- Vreemd vermogen begin 2019 € 1.315.970,- , eind 2019 € 1.232.858,- Resultaat 2019 € 104.737,- voordelig. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de voorlopige jaarrekening 2019.

Vennootschappen en coöperaties:

1. NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats	Den Haag
Doel	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De strategie van de bank is gericht op het behouden van substantiële marktaandelen in het Nederlands maatschappelijk domein en het handhaven van een excellente kredietwaardigheid (Triple A).
Betrokkenen	Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en openbaar nut (publieke sector).
Bestuurlijk belang	De gemeente Steenbergen heeft geen zetel in het bestuur van de BNG. De gemeente heeft als aandeelhouder wel stemvergadering van aandeelhouders.
Financieel belang	Programma Bestuur en dienstverlening De bank is een structuurvennootschap. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een waterschap. De gemeente Steenbergen bezit 11.583 aandelen van € 2,85 per aandeel (0,02% van het totale aantal van 55.690.720 aandelen). Het verwachte dividend over 2019 is € 14.700,-.
Risico's	De bank beschikt over een uitgebreid risicomodel, waarmee alle risico's goed in beeld zijn en binnen de (wettelijke) normen blijven. Ook de beheersmaatregelen zijn op orde.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2019 € 5 miljard, eind 2019 € 5 miljard. Vreemd vermogen begin 2019 € 132,5 miljard, eind 2019 € 144,7 miljard Resultaat 2019 € 163 miljoen. Bovenstaande bedragen betreffen de stand van de jaarrekening 2019.

2. NV Brabant Water

Vestigingsplaats	Den Bosch
Doel	Het primaire doel is het verzorgen van een betrouwbare en zuivere watervoorziening voor iedereen in het werkgebied van Brabant Water.
Betrokkenen	De aandelen van Brabant Water zijn nagenoeg geheel in handen van de Brabantse gemeenten en de provincie Noord-Brabant.
Bestuurlijk belang	Door middel van het bezit van aandelen Brabant Water heeft de gemeente Steenbergen stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. In het geval van de gemeente Steenbergen bedraagt de stemverhouding in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op basis van het aantal aandelen in bezit: 33.826 / 2.779.595 = 1,2%.
Financieel belang	Programma Bestuur en dienstverlening De gemeente Steenbergen loopt een financieel risico, maximaal voor wat betreft het vermogensbeslag wat in de nominale waarde van de verkregen aandelen zit. De aandelen in eigendom zijn gewaardeerd tegen een bedrag van € 104.369,- (nominale waarde na fusie).
Risico's	Brabant Water heeft een aantal strategische risico's (bijv. verontreiniging van de drinkwaterbron), operationele risico's (bijv. betrouwbaarheid van de waterleidingen), financiële verslaggevingsrisico's en compliance risoco's benoemd. Voor alle risico's zijn beheersmaatregelen getroffen. Het weerstandsvermogen is ruim voldoende.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2018 € 609 miljoen, eind 2018 € 636 miljoen. Vreemd vermogen begin 2018 € 373 miljoen, eind 2018 € 386 miljoen Resultaat 2018 € 26,7 miljoen. De laatst bekende financiële gegevens betreffen die over 2018.

Stichtingen en verenigingen:

1. Stichting Samen Werken

Vestigingsplaats	Bergen op Zoom
Openbaar belang	Binnen de Stichting SamenWerken zijn in samenwerking met het WVS Groep vanaf 1998 een aantal projecten ontwikkeld. De deelnemers worden geselecteerd uit de gemeentelijke bestanden van het cluster sociale zaken in het kader van de sociale activering en worden ingezet op grond van het participatiebudget van de Wet Werk en Bijstand. Het voordeel voor gemeenten en opdrachtgevers is dat door middel van de projecten meerdere doelstellingen worden bereikt: de sociale en werkgelegenheidsdoelstelling én de uitvoering van (gemeentelijke) werkzaamheden tegen acceptabele kosten. De ontwikkeling, de leiding en de ondersteunende werkzaamheden van alle projecten worden uitgevoerd door medewerkers van het WVS West Noord-Brabant die (gedeeltelijk) bij de Stichting SamenWerken gedetacheerd zijn. De kosten worden zoveel mogelijk direct doorberekend aan de projecten. De projecten moeten in principe kostendekkend zijn. Nadelige en voordelige resultaten op afzonderlijke projecten worden echter gesaldeerd zodat één totaalresultaat voor de projecten ontstaat.
Doel	Terugdringen van de afstand van de deelnemers tot de arbeidsmarkt.
Betrokkenen	De drie gemeenten Bergen op Zoom, Woensdrecht en Steenbergen.
Bestuurlijk belang	Van de drie gemeenten hebben de drie wethouders met de portefeuilles 'Sociale Zaken / Maatschappelijke Ondersteuning' zitting in het bestuur.
Financieel belang	Programma Economie, toerisme en recreatie In principe kan de gemeente enkel worden aangesproken indien bij een eventuele liquidatie van de stichting sprake is van een negatief vermogen. Een batig saldo bij ontbinding van de stichting vervalt aan de deelnemende gemeenten naar rato van hun financiële inbreng gedurende de periode van hun deelnemerschap.
Risico's	Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	Eigen vermogen begin 2018 € 252.000,-, eind 2018 € 252.000 (excl.resultaatbestemming 2018) Geen vreemd vermogen. Resultaat 2018 -/- € 11.843,- De laatst bekende financiële gegevens betreffen die over 2018.

2. Stichting Inkoopbureau West-Brabant (SIW)

Vestigingsplaats	Etten-Leur
Openbaar belang	Het creëren van voordelen op zowel financieel, kwalitatief en procesmatig gebied op het terrein van inkoop en aanbestedingen voor de zelfstandige gemeenten en voorts al hetgeen met één en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevordelijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord
Doel	Het professionaliseren van de inkoopfunctie bij de deelnemers. Missie: het in de ruimste zin van het woord ontzorgen van de deelnemers op het gebied van inkoop. Visie**:** het toonaangevende instituut te zijn, om in elke inkoop gerelateerde behoefte van onze deelnemers te voorzien, met professionele en integere medewerkers.
Betrokkenen	Op dit moment 24 deelnemers, waarvan het merendeel gemeenten uit Zuid-Holland, Noord-Brabant en Zeeland.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle deelnemers. Vanuit het algemeen bestuur wordt een dagelijks bestuur gekozen
Financieel belang	Programma Bestuur en dienstverlening De deelnemers worden afgerekend op basis van de uitgevoerde inkooptrajecten.
Risico's	Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat	De laatst bekende gegevens zijn: Eigen vermogen: begin 2018 € 23.982,-, eind 2018 € 40.473,- Vreemd vermogen: begin 2018 € 140.104,- , eind 2018 € 140.104,- Resultaat 2018 € 99.113, voordelig De laatst bekende financiële gegevens betreffen die over 2018.

Jaarrekening

Gebeurtenissen na balansdatum
De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

I. Inleiding
De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

II. Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop de toekenning is gedaan..

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercirculaire van het boekjaar. Bij de verwerking van de algemene uitkering is rekening gehouden met de mutaties die voortvloeien uit de decembercirculaire 2019.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt, geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV het volgende. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht. De gemeente zal deze onzekerheid in de jaarstukken moeten noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

III. Balans

Vaste activa
Immateriële vaste activa
De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs zijnde de inkoopprijs en bikomende kosten of vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardigin van het actief kan worden toegerekend. De verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs worden verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. De afschrijving van de geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling vangt aan bij ingebruikneming van het gerelateerde materiële vaste actief.

Bijdragen aan activa van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven
Onder deze categorie worden de investeringen van met name riolering of het inzamelen van huishoudelijk afval opgenomen. Dit zijn investeringen waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.

Overige investeringen met economisch nut
Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs zijnde de inkoopprijs en bikomende kosten of de vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen voorts worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardigin van het actief kan worden toegerekend. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven. De afschrijving is gebaseerd op de economische dan wel de technische levensduur en is vastgelegd in de "Financiële verordening artikel 212 Gemeentewet gemeente Steenbergen 2017" en de "nota waardering en afschrijving vaste activa gemeente Steenbergen".

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. In het begrotingsjaar heeft een dergelijke vermindering overigens niet plaatsgevonden. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:
- Gronden en terreinen n.v.t.
- Bedrijfsgebouwen: Nieuwbouw/Renovatie en restauratie 40/25 jaar
- Vervoermiddelen: Vrachtwagens/Overige vervoermiddelen 10/5 jaar
- Machines, apparaten en installaties: Installaties/Machines en apparaten 15/10 jaar
- Overige materiële vaste activa: Automatiseringsapparatuur 5 jaar - Softwarepakketten 5 jaar - Vervanging containers 10 jaar - Inventaris en meubilair 10 jaar - (Renovatie) speeltoestellen 10 jaar
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken: Reconstructie/aanleg/vervanging kunstwerken 25 jaar - Vervangen toplaag 12 jaar - Riolering 60 jaar - Gemalen riolering 15 jaar - Openbare verlichting masten/armaturen 40/20 jaar - Vervanging badafdekking zwembad/containers milieustraat/vloersportzaal 15 jaar

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut
Onder activa met een meerjarig maatschappelijk nut worden onder andere verstaan infrastructurele investeringen in aanleg en renovatie van (inrichting) wegen, waterwegen, civiele kunstwerken, groen en kunstwerken. Tenzij bij raadsbesluit anders bepaald, worden deze investeringen onder aftrek van bijdragen van derden en (bestemmings)reserves, ten laste van de exploitatie gebracht. In geval van activering bij raadsbesluit wordt het activum lineair afgeschreven over de verwachte levensduur of in een kortere, door de raad aangegeven tijdsduur.

Financiële vaste activa
Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen verkrijgingsprijs.. Zo nodig wordt rekening gehouden met een duurzaam lagere waarde..

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot dusver is een dergelijke afwaardering gelukkig niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt ruim boven de verkrijgingsprijs.

Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid e BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Leningen u/g zijn opgenomen tegen de verkrijgingsprijs. Participaties in het aandelenkapitaal van N.V.'s en B.V.'s zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen.

Vlottende activa
Voorraden
De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Wanneer de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, wordt afgewaarderd naar deze lagere marktwaarde.

Onderhanden werk, gronden in exploitatie, de als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde.
De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken) alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:
1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht.
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaaardigingskosten in mindering gebracht.

Gerede producten worden gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs. Dat laatste doet zich met name voor indien voorraden incourant worden. De kostprijs bestaat uit de verrekenprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
Deze activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudsegalisatievoorzieningen stoelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

In het wijzigingsbesluit van 25 juni 2013, van toepassing met ingang van het begrotingsjaar 2014, is in artikel 44, lid d BBV een separatie voorzieningscategorie geïntroduceerd voor vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven.

Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen
Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

Overzicht van baten en lasten met toelichting

Overzicht van baten en lasten

	Begroting 2019			Begroting na wijziging 2019			Rekening 2019		
Programma's	**Lasten**	**Baten**	**saldo**	**Lasten**	**Baten**	**saldo**	**Lasten**	**Baten**	**saldo**
Mens en samenleving	16.965	513	16,452-	16.500	513	15,987-	17.903	735	17,168-
Kunst, cultuur en erfgoed	837	111	726-	909	71	838-	772	80	692-
Leefomgeving en duurzaamheid	21.285	11.807	9,478-	22.741	11.939	10,802-	22.560	11.827	10,733-
Economie, toerisme en recreatie	11.262	5.096	6,166-	11.531	6.803	4,728-	11.394	7.550	3,844-
Bestuur en dienstverlening	3.440	614	2,826-	5.148	714	4,434-	2.781	590	2,191-
Sub-totaal programma's	**53.789**	**18.141**	**35,648-**	**56.829**	**20.040**	**36,789-**	**55.410**	**20.782**	**34,628-**
Algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen		4.805	4.805		4.872	4.872		4.858	4.858
Algemene uitkeringen		35.256	35.256		35.818	35.818		36.191	36.191
Dividenden		19	19		33	33		33	33
Overige algemene dekkingsmiddelen		15	15		15	15		25	25
Sub-totaal alg.dekkingsmiddelen		**40.095**	**40.095**		**40.738**	**40.738**		**41.107**	**41.107**
Overhead	7.695		7,695-	9.116		9,116-	8.776		8,776-
Heffing VPB			-	28-		28	12-		12
Onvoorzien	50		50-	9		9-			-
Gereal. totaal saldo baten en lasten	**61.534**	**58.236**	**3.298**	**65.926**	**60.778**	**5.148**	**64.174**	**61.889**	**2.285**
Toevoeging/onttrekking aan reserves									
Mens en samenleving		983	983-		1.154	1,154-		633	633-
Kunst, cultuur en erfgoed		212	212-		287	287-		102	102-
Leefomgeving en duurzaamheid	301	1.393	1,091-	783	2.639	1,856-	1.524	3.590	2,066-
Economie, toerisme en recreatie	400	172	228	522	511	11	522	306	216
Bestuur en dienstverlening		1.240	1,240-	2.261	4.123	1,862-	5.632	6.183	551-
Tot. Toev./onttrekk.reserves	**701**	**3.999**	**3,298-**	**3.566**	**8.714**	**5,148-**	**7.678**	**10.814**	**3,136-**
Gerealiseerd resultaat			**-**			**-**			**851-**

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

De tussenrapportage sloot, na wijziging, met een voor 2019 verwacht voordelig saldo van € 1.738.000,- (saldo onvoorziene uitgaven). Na de tussenrapportage heeft het resultaat zich negatief ontwikkeld. Hieronder lichten wij op hoofdlijnen die ontwikkeling toe. De analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de programmarekening is opgenomen in de programmaverantwoording waarbij deze analyse deel uit maakt van de jaarstukken 2019. Per programma is deze analyse opgenomen in het onderdeel "Wat heeft het gekost - financiële verantwoording 2019".

In de programmaverantwoording van dit jaarverslag gaan we gedetailleerder, per programma, in op de relevante verschillen ten opzichte van de begroting na wijziging. Onder relevant verschil wordt in dit kader verstaan een afwijking groter dan € 50.000,- op niveau van taakveld zoals per programma is opgenomen in het overzicht "Financiële verantwoording 2019". Hieronder geven wij een summier overzicht van de relevante verschillen uit de gegeven toelichtingen bij de afzonderlijke programma's. Voor een totale overzicht van de verschillen ten opzichte van begroting na wijziging met de bijbehorende toelichting verwijzen wij u naar de programmaverantwoording per programma.

PROGRAMMA/taakveld	Onderwerp	Voordelig	Nadelig	Incident./ struct.
Verwacht resultaat Tussenrapportage 2019		**1.738.000**		
Mens en samenleving				
Samenkracht en burgerparticipatie	Peuterspeelzalen	320.000		s
Wijkteams	Loketvoorziening sociaal domein/taakstellende bezuiniging		397.000	i
	Loketvoorziening/Bijdrage afbouw Juzt		184.000	i
	Loketvoorziening jeugd/Jeugdprofessionals		176.000	s
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	WMO voorzieningen		205.000	s
Maatwerkdienstverlening 18+	WMO ondersteuning		368.000	s
Maatwerkdienstverlening 18-	Niet vrij toegankelijke zorg/Jeugdzorg		519.000	i/s
Leefomgeving en duurzaamheid				
Afval	Gemeentereiniging	192.000		i *
Economie , toerisme en recreatie				
Bedrijfsloket en -regelingen	Agrofoodcluster Nieuw-Prinsenland	449.000		i
Inkomensregelingen	Gebundelde uitkering inkomensvoorziening gemeenten/Bijstandsbesluit zelfstandigen	184.000		i
Bestuur en dienstverlening				
Bestuur	Wethouders/gewezen wethouders/ Bestuursondersteuning raad en rekenkamer		363.000	i
Algemene uitkering gemeentefonds	Algemene uitkering	372.000		s
Overige baten en lasten	Toevoeging voorziening dubieuze debiteuren		116.000	i
Diverse overige verschillen**			76.000	
		3.255.000	2.404.000	

PROGRAMMA/taakveld	Onderwerp	Voordelig	Nadelig	Incident./ struct.
Voordelig resultaat jaarrekening 2019		**851.000**		

* De hogere kosten voor Afval/milieustraat zijn, ondanks dat deze een structureel karakter hebben, als incidenteel aangemerkt. Omdat er budgettair nog steeds wordt uitgegaan van 100% kostendekkendheid bij tarieven voor onder andere de afvalstoffenheffing heeft dit nadelig verschil enkel een doorwerking naar het begrotingsjaar 2019. Daarna zullen mogelijke hogere kosten worden meegenomen in de tariefberekeningen voor die betreffende begrotingsjaren.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	Begr. 2019	Begr.na wijz. 2019	Rekening 2019
Lokale heffingen			
Onroerende zaakbelastingen	4.544.713	4.611.357	4.603.112
Roerende-zaakbelastingen	2.076	2.076	2.205
Hondenbelasting	101.784	101.784	99.734
Reclamebelasting	62.215	62.215	71.548
Forensenbelasting	14.194	14.194	7.248
Toeristenbelasting	80.000	80.000	74.590
	4.804.982	**4.871.626**	**4.858.438**
.			
Algemene uitkering uit het gemeentefonds	**35.255.830**	**35.818.103**	**36.190.859**
.			
Dividenden			
nv Bank Nederlandse Gemeenten e.o.	**19.000**	**33.012**	**33.012**
.			
Saldo financieringsfunctie			
Saldo rentebaten/-lasten	**-**	**-**	**-**
.			
Overige algemene dekkingsmiddelen			
Dwangsommen/boete's	**15.000**	**15.000**	**24.580**
.			
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**40.094.812**	**40.737.741**	**41.106.889**

Overzicht overhead

	Begroting 2019	Begroting na wijzig. 2019	Rekening 2019
Bestuursondersteuning	534.747	584.747	638.259
Management/leidinggevenden	479.188	904.188	765.205
Concerncontrol	217.606	218.280	218.392
Strategische advisering	109.715	159.716	125.486
Huisvesting	1.326.876	1.481.263	1.519.983
Informatiebeveiliging	207.449	225.947	217.600
Interne ondersteuning			
Communicatie	240.776	248.676	327.094
Juridische zaken	269.707	279.916	220.691
Personeel en organisatie	1.293.084	1.671.019	1.317.434
Financiën	617.182	800.668	950.734
Servicecentrum			
Automatisering	1.142.344	1.261.274	1.125.898
Informatievoorziening/geo	580.161	602.839	517.256
Digitale Informatie Voorziening (DIV)	676.199	677.268	831.695
Totaal overhead	**7.695.034**	**9.115.801**	**8.775.727**
Regie bestuurlijke opgaven	63.374	63.374	66.305
Overige	-	2.919	-
Totaal ondersteuning organisatie	**7.758.408**	**9.182.094**	**8.842.032**

Overzicht onvoorzien

In de primitieve begroting 2019 is bij het programma Financiering een post van € 50.000,- opgenomen voor onvoorziene uitgaven. Het BBV verplicht gemeenten tot het ramen van deze post. Bij aanwending moet worden voldaan aan de volgende criteria (de drie O's): Onvoorzien, Onvermijdbaar en Onuitstelbaar.

In 2019 zijn de volgende begrotingswijzingen ten laste van de post onvoorziene uitgaven gebracht:

Onvoorziene uitgaven				
begrotingswijzigin	**goedkeuring raad**	**omschrijving**	**bij**	**af**
primitieve begroting	8 november 2018	algemeen/vast bedrag	50.000	
8e raadswijziging	31 oktober 2019	Tussenrapportage 2019		41.000
TOTAAL			50.000	41.000
Saldo			9.000	

Incidentele baten en lasten

Conform artikel 28 lid c van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten dient in de jaarrekening een overzicht opgenomen te worden van de incidentele baten en lasten. Hierbij is de definitie van het begrip incidenteel belangrijk. In de in augustus 2018 verschenen geactualiseerde notitie structurele en incidentele baten en lasten is het begrip incidenteel aangescherpt. In eerste instantie is de soort of de eigenschap van een begrotingspost binnen een taakveld bepalend of een post als incidenteel of structureel wordt aangemerkt. In de begroting en als gevolg daarvan ook in de jaarrekening is nog uitgegaan van het oude begrip waarbij gesteld werd dat als een post minder als 4 jaar in de begroting was opgenomen deze als incidenteel kon worden aangemerkt en werden deze grotendeels gedekt door een onttrekking uit een voorziening. Bij het opstellen van onderstaand overzicht is rekening gehouden met hetgeen in deze notitie is vermeld en kunnen veel kostenposten niet meer als incidenteel worden aangemerkt, maar is de onttrekking aan de reserve dit wel.

Ondergrens
De ondergrens voor de incidentele baten en lasten die toegelicht worden in het overzicht bedraagt € 50.000,-, daaronder wordt alleen het bedrag genoemd. In onderstaande tabel treft u een overzicht aan van alle relevante incidentele baten en lasten.

Niet alle incidentele baten en lasten hebben invloed op het resultaat in 2019. Sommige bedragen zijn namelijk toegevoegd of onttrokken aan een reserve. Het effect van de incidentele baten en lasten op het resultaat is als volgt:

Programma/post	Bedrag	Bate/last
Programma 1 mens en samenleving		
Hogere diverse bijdragen/vergoedingen in het kadere van Loketvoorziening sociaal domein	184.000	last
Toelichting:		
Extra middelen voor ons aandeel in de afbouw van Jutz		
Onttrekkingen reserves	-552.000	bate
Toelichting:		
Totaalbedrag gezuiverd voor structurele mutaties (dekkingsreserves)		
Subtotaal	**-368.000**	
Programma 2 kunst, cultuur en erfgoed		
Kosten 75-jaar bevrijding	48.000	last
Kosten onderzoek behoud Gummaruskerk	43.000	last
Kosten project kunstwerken per kern	23.000	last
Onttrekkingen reserves	-90.000	bate
Toelichting		
Totaalbedrag gezuiverd voor structurele mutaties (dekkingsreserves)		
Subtotaal	**24.000**	
Programma 3 fysieke leefomgeving en duurzaamheid		
Toevoeging voorziening baggerfonds	100.000	last
Voor het baggeren is een meerjarenonderhoudsplan opgesteld met als financieel gevolg het vormen van een voorziening om de kosten de kunnen dekken. De bestaande		

Programma/post	Bedrag	Bate/last
bestemmingsreserve wordt daarom opgeheven en het saldo hiervan wordt toegevoegd aan de gevormde voorziening.		
Toevoegingen reserves	1.524.000	last
Toelichting:		
Totaalbedrag gezuiverd voor structurele mutaties (dekkingsreserves)		
Onttrekkingen reserves	-3.314.000	bate
Toelichting:		
Totaalbedrag gezuiverd voor structurele mutaties (dekkingsreserves)		
Subtotaal	**-1.690.000**	
Programma 4 economie, toerisme en recreatie		
Toevoegingen reserves	522.000	last
Toelichting:		
Totaalbedrag gezuiverd voor structurele mutaties (dekkingsreserves)		
Onttrekkingen reserves	233.000	bate
Toelichting:		
Totaalbedrag gezuiverd voor structurele mutaties (dekkingsreserves)		
Subtotaal	**755.000**	
Programma 5 bestuur en dienstverlening		
Hogere toevoeging pensioenvoorziening wethouders/vml wethouders	284.000	last
Toelichting:		
Voor de (voormalig) wethouders wordt een pensioenvoorziening gevormd. Jaarlijks wordt in november de gewenste hoogte van de voorziening opnieuw bepaald. Deze berekening leidt er toe dat dit jaar de voorziening moet worden verhoogd.		
Opstellen toekomstvisie	94.000	last
In 2019 is, met een grote betrokkenheid van diverse groeperingen en individuelen uit de Steenbergse samenleving, begonnen met het verzamelen van input voor de toekomstvisie.		
Transitiekosten organisatie/organisatieontwikkeling	503.000	last
De transitie van de organisatie gaat gepaard met frixi- en verbeterkosten en inhuur van tijdelijke personeel. Deze kosten hebben een beperkte looptijd en hiervoor is dan ook een reserve gevormd.		
Toevoeging voorzieningen dubieuze debiteuren	116.000	last
Toelichting:		
Jaarlijks wordt een inhoudelijke beoordeling gedaan van de inbaarheid van de openstaande debiteuren. Hieruit volgt een berekening van de op dat moment dubieuze debiteuren. Hiervoor wordt een voorziening gevormd. Deze bleek te laag en is met € 116.000,- moeten worden verhoogd.		
Vrijval voorzieningen onderhoud gebouwen en onderhoud sportparken	-953.000	baat
De voorzieningen onderhoud gebouwen en onderhoud sportparken voldeden niet meer aan het criterium van een voorziening. Bij tussenrapportage heeft de gemeenteraad besloten deze voorzieningen aan het eind van het begrotingsjaar om te zetten naar een bestemmingsreserve.		
Toevoeging reserves	953.000	last

Programma/post	Bedrag	Bate/last
Zie toelichting bij vrijval voorzieningen onderhoud gebouwen en onderhoud sportparken.		
Onttrekkingen reserves	-1.143.000	baat
Toelichting:		
Totaalbedrag gezuiverd voor structurele mutaties (dekkingsreserves)		
Subtotaal	**-146.000**	
.		
Totaal per saldo (- = bate/+ = last)	**-1.425.000**	

Niet alle incidentele baten en lasten hebben invloed op het resultaat in 2019. Sommige bedragen zijn namelijk toegevoegd of onttrokken aan een reserve. Deze zijn reeds in bovenstaande tabel verwerkt.

Het effect van de incidentele baten en lasten op het resultaat is als volgt:

Omschrijving	Bedrag
Resultaat na bestemming	851.000
Incidentele baten en lasten met invloed op het resultaat (Zie voor een nadere specificatie het overzicht van Incidentele baten en lasten)	-1.425.000
Resultaat na bestemming exclusief incidentele mutaties	-574.000

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Een overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen luidt als volgt:

Programma	Reserve	toevoeging	onttrekking	Toelichting
Mens en cultuur	Gemeenschapshuis D'oord		22.512	dekking kapitaallast investering
	Renovatie Vraagwijzer		10.077	dekking kapitaallast investering
	Huisvesting consultatiebureau Steenbergen		2.678	dekking kapitaallast investering
	Vernieuwbouw 't Cromwiel/culturele zaal		45.059	dekking kapitaallast investering
Kunst, cultuur en erfgoed	Herinrichting bibliotheek		11.911	dekking kapitaallast investering
Leefomgeving en duurzaamheid	JOP Nieuw-Vossemeer		7.288	dekking kapitaallast investering
	Sportpark Noordlangeweg Dinteloord		139.597	dekking kapitaallast investering
	Div. kredieten investeringstaat 2009		10.200	dekking kapitaallst renovatie tennispark NV
	Kunstgrasveld vv Steenbergen		27.284	dekking kapitaallast investering
	Kunstgrasveld vv NVS		24.372	dekking kapitaallast investering
	Kunstgrasveld sc Kruisland		26.901	dekking kapitaallast investering
	Dorpsplein NV		4.380	dekking kapitaallast investering

Programma	Reserve	toevoeging	onttrekking	Toelichting
	Groot onderhoud havenkanaal D'oord		29.800	dekking kapitaallast investering
	Vervanging brug Corneliusstr./ Kap.Kockstr. W'berg		6.000	dekking kapitaallast investering
Economie, toerisme en recreatie	Renovatie jachthaven/havenkantoor		69.298	dekking kapitaallast investering
	Herinrichten Haven de Heen		4.000	dekking kapitaallast investering
Bestuur en dienstverlening	Investeringen I&A 2015		26.863	dekking kap.last schijvenkabinet, belastingpakket, 2 servers
	Investeringen I&A 2013		9.827	dekking kapitaallast diverse investeringen I&A
	Huisvesting gemeentehuis		211.129	dekking kapitaallast investering
	Div. kredieten investeringstaat 2009		17.286	dekking kapitaallast vervanging rollend materieel
	Investeringen I&A 2012		48.301	dekking kapitaallast Mit-office
	ICT investeringen informatieplan 2009/2010		46.376	dekking kapitaallast investering

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de gemeente Steenbergen. Het voor de gemeente Steenbergen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 189.000,- zijnde het van toepassing zijnde algemeen bezoldigingsmaximum.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Bedragen x € 1	Dhr. MJ.P. de Jongh RA	MW. Drs. E.P.M. van der Meer
Functiegegevens	Gemeentesecretaris/ algemeen directeur	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	106.194	85.236
Beloningen betaalbaar op termijn	18.090	13.906
subtotaal	*124.284*	*99.142*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000	194.000

Bedragen x € 1	Dhr. MJ.P. de Jongh RA	MW. Drs. E.P.M. van der Meer
/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	**124.284**	**99.142**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2018		
Bedragen x € 1	**Dhr. M.J.P. de Jongh RA**	**Mw. Drs. E.P.M. van der Meer**
Functiegegevens	Gemeentesecretaris/ algemeen directeur	griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	104.121	82.686
Beloningen betaalbaar op termijn	16.905	12.172
Subtotaal	*121.026*	*94.858*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000	189.000
Totale bezoldiging	121.026	94.858

1b. Leidinggevende topfunctionarissen, zonder dienstbetrekking[1] in de periode kalandermaand 1 t/m 12
1c. Toezichthoudende topfunctionarissen
1d. Topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700,- of minder

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

3. Overige rapportageverplichting op grond van de WNT
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Balans met toelichting

Balans

				x € 1.000,--
Activa	**31-12-2019**		**31-12-2018**	
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		-		-
Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	*-*		*-*	
Materiële vaste activa		47.805		46.403
Investeringen met economisch nut:				
- gronden uitgegeven in erfpacht	*-*		*-*	
- overige investeringen met een economisch nut	*32.127*		*32.325*	
Investeringen met economisch nut, waarvoor heffing	*8.606*		*7.769*	
Investeringen in openbare ruimte met maatsch.nut	*7.072*		*6.309*	
Financiële vaste activa		2.998		2.621
Kapitaalverstrekkingen aan:				
- Deelnemingen	*135*		*135*	
Overige langlopende leningen	*2.863*		*2.486*	
Totaal vaste activa		**50.803**		**49.024**
Vlottende activa				
Voorraden		-1.220		984
Grond- en hulpstoffen	*-*		*-*	
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	*-*		*-*	
Overige grond- en hulpstoffen	*7*		*38*	
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	*-1.234*		*935*	
Gereed product en handelsgoederen	*7*		*12*	
Uitzettingen (rentetypische looptijd één jaar of minder)		13.810		18.015
Vorderingen op openbare lichamen	*4.004*		*7.293*	
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	*6.976*		*8.471*	
Overige vorderingen	*2.830*		*2.251*	
Liquide middelen		495		345
Kassaldi	*1*		*1*	
Banksaldi	*494*		*343*	
Overlopende activa		507		466
Overige vooruitbetaalde bedragen en overlopende activa	*507*		*466*	
Totaal vlottende activa		**13.592**		**19.810**
Totaal activa		**64.394**		**68.833**

.
.

				x € 1.000,--
Passiva	**31-12-2019**		**31-12-2018**	
Vaste passiva				
Eigen vermogen		36.993		39.275
Algemene reserve	*9.735*		*11.251*	
Reserve transitie organisatie	*1.918*		*-*	
Reserve ruimtelijke ontwikkeling	*44*		*302*	
Reserve economische ontwikkeling	*3.777*		*2.210*	
Reserve beheer openbare ruimte	*7.395*		*10.661*	
Bestemmingsreserve overig	*13.273*		*13.220*	
Gerealiseerd resultaat	*851*		*1.631*	
Voorzieningen		18.745		18.940
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	*2.505*		*2.086*	
Egalisatievoorzieningen	*14.667*		*15.341*	
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	*1.573*		*1.513*	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		2		2
Waarborgsommen	*2*		*2,25*	
Totaal vaste passiva		**55.740**		**58.217**
Vlottende passiva				
Netto-vlottende schulden (rentetypische looptijd korter dan één jaar)		5.519		7.057
Banksaldi	*-*		*-*	
Overige schulden	*5.519*		*7.057*	
Kasgeldleningen, bij openbare lichamen	*-*		*-*	
Overige kasgeldleningen	*-*		*-*	
Overlopende passiva		3.135		3.558
Opgebouwde verplichtingen die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	*936*		*1.054*	
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	*2.199*		*2.504*	
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	*-*		*-*	
Totaal vlottende passiva		**8.654**		**10.615**
Totaal passiva		**64.394**		**68.833**
Gewaarborgde geldleningen		2.441		2.628

Toelichting op de balans

(De in de tabellen opgenomen bedragen zijn in duizendtallen)

Activa

Vaste activa

Materiële vaste activa	31-12-2018	investeringe	Herclassifica	des-investering	bijdragen derden	(extra) afschrijving	afwaarderin	31-12-2019
Gronden en terreinen	6.588	**70**	148			**188**		6.322
Gronden uitgegeven in erfpacht								
Woonruimten	3		3					-
Bedrijfsgebouwen	19.099	**473**				**825**		18.747
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken								
Economisch nut	3.507	**1.063**	326			**101**		4.143
Economisch nut, waarvoor heffing	6.112	**1.092**	-325			**366**		7.163
Maatschappelijk nut	6.309	**1.490**			437	**290**		7.072
Vervoermiddelen	976	**78**	-3			**203**		854
Machines, apparaten en installaties	214	**152**				**52**		314
Overige materiële activa								-
Economisch nut	**1.938**	**192**	**-15**			**400**		1.745
Economisch nut, waarvoor heffing	**1.657**	**39**	**14**			**239**		1.443
Maatschappelijk nut								-
	46.403	**4.650**	**148**	**-**	**437**	**2.663**	**-**	**47.805**

Op de materiële vaste activa wordt lineair afgeschreven. Over gronden wordt niet afgeschreven. Hiervan zijn per 31 december 2019 geen gronden en terreinen in erfpacht uitgegeven. Met ingang van de jaarrekening 2017 worden "Nog niet in exploitatie genomen gronden" verantwoord onder materiële vaste activa. Dit geldt voor het Bp Reinierpolder I, fase 2. dat eind 2019 met een boekwaarde van € 284.000 is verantwoord onder "Gronden en terreinen". De onder gronden en terreinen opgenomen investering van € 70.000 betreft het klaproosveld aan de Canadezenweg Welberg.

Er is in 2019 voor een bedrag van € 4.650.000,- in materiële vaste activa geïnvesteerd. Tot de belangrijkste investeringen behoorden:

- Renovatie de Vaert € 457.000;
- Centrumhaven Dinteloord € 1.060.000;
- Vervanging en verbetering riolering € 1.013.000;

- Herinrichting en groot onderhoud N257 en N259 € 703.000;
- Vervanging masten openbare verlichting € 428.000;
- Groot onderhoud havenkanaal D`oord € 84.000;
- Havenkom de Heen € 193.000;
- Gebiedsgerichte aanpak STB Zuid € 64.000;
- Vervanging Ford Connect, Renault Clio en klepelmaaier totaal € 78.000;
- Vervanging diverse machines buitendienst € 152.000;
- Mobiele camera's € 57.000;
- Vervanging glijbaan zwembad de Meermin € 101.000;
- Onderzoek/implementatie milieustraat € 23.000.

De bijdragen van derden welke een directe relatie hebben met de investeringen en dientengevolge hierop in mindering zijn gebracht en voor 2019 is dat een ontvangen subsidie voor de herinrichting en groot onderhoud van de N259 ad € 437.000.

De herclassificatie van € 148.000 bij gronden en terreinen heeft betrekking op Centrumplan Welberg dat vanaf 2019 deel uitmaakt van Voorraden (Bouwgronden in exploitatie).

Financiële vaste activa	31-12-2018	vermeerdering	vermindering	afschrijving	31-12-2019
Hypotheken ambtenaren	69		27		42
Overige leningen	172	13	23		162
Kapitaalverstrekking SVN (Startersleningen)	2.206	23			2.229
Idem (duurzaamheidsleningen)	133	296			429
Rekening-courantverhouding Svn	-95	95			-
Totaal leningen	**2.486**	**427**	**50**	**-**	**2.863**
Aandelen	135				135
Overige uitzettingen (looptijd één jaar of langer)	-				-
	2.621	**427**	**50**	**-**	**2.998**

Per 31 december 2019 was aan 5 personeelsleden een hypothecaire geldlening verstrekt. Het gemiddeld uitstaand bedrag per personeelslid bedroeg op 31 december 2019 € 8.400. Onder de overige leningen is in 2019 een geldlening opgenomen welke is verstrekt aan Gemeenschapshuis De Vaert. Het saldo van deze lening bedroeg eind 2019 € 12.869. Kapitaalverstrekking SVN betreft de via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting verstrekte geldleningen. Het uitstaande bedrag van de uitstaande startersleningen bedraagt per 31 december 2019 € 2.229.000. Voor duurzaamheidsleningen is dit € 429.000.

Verloop SVN leningen
In 2019 zijn 2 nieuwe startersleningen voor totaal een bedrag van € 23.000 verstrekt. Het totaal aan uitstaande geldleningen eind 2019 is 153 voor een bedrag van € 2.229.000. Het aantal in 2019 verstrekte duurzaamheidsleningen is 35 leningen voor een bedrag van € 296.000. Eind 2019 staan totaal 56 leningen uit voor een bedrag van € 429.000. Het verloop van de verstrekte leningen ziet er als volgt uit:

SVN lening	uitstaande leningen per 31-12-2018	verstrekkingen	aflossingen	oninbaar	uitstaande leningen per 31-12-2019
Startersleningen	2.206	23			2.229
Duurzaamheidsleningen	133	296			429
	2.339	**319**	**-**	**-**	**2.658**

Eind 2019 ziet het aandelenbezit er als volgt uit:
- Aandelen BNG (11.583) € 26.300,-
- Aandelen Rewin € 4.100,-
- Aandelen Brabant Water (33.862) € 104.400,-

Vlottende activa

Voorraden	31-12-2019	31-12-2018
Grond- en hulpstoffen		
Straatmateriaal	7	38
Onderhanden werk		
Bouwgronden in exploitatie	-1.023	935
Voorziening verliezen grondexploitaties	-211	
Gereed product en handelsgoederen		
Rijbewijzen/eigen verklaringen	4	12
Voorraden bevolking	3	
	-1.220	**984**

Onderhanden werk betreft de plannen waarbij de gemeente Steenbergen een actieve grondpolitiek voert. Gedurende het jaar is er een grond in exploitatie bijgekomen: Centrumplan Welberg. De plannen waarbij de gemeente Steenbergen een actieve grondbeleid voert en die door de raad is vastgesteld betreffen de volgende bouwgronden in exploitatie:

Onderhanden werk	Boekwaarde per 31-12-2018	Herclassificatie	Investeringen en overige overige vermeerderingen 2019	Opbrengsten (verminderingen) 2019	(Tussentijdse) verlies/ winstneming 2019	Boekwaarde per 31-12-2019
Bouwgronden in exploitatie:						
Buiten de Veste	-1.229		241	2.103	-	-3.090
De Pinas	1.016		135	276	-	875
Uitbreiding Reinierpolder 1	1.147		75	594	-	628
Centrumplan Welberg		148	415		-	563
Totaal Onderhandenwerk	**935**	**148**	**866**	**2.973**	**-**	**-1.023**

Een gedetailleerd overzicht van het verloop van de gronden in exploitatie luidt als volgt:

Complexen in exploitatie	Totaal geïnvesteerd	Totaal verkocht	(Tussentijdse) verlies/ winstneming	Boekwaarde 1-1-2020	Nog te investeren	% van tot.geïnvesteerd	Nog te verkopen	% van totaal te verkopen	Resultaat op netto contante waarde	Verwacht resultaat pos. (= -)/ neg. (= +)
Buiten de Veste	5.962	9.078	26	-3.090	16.671	74%	13.735	60%	-132	-155
De Pinas (voorheen Oostgroeneweg)	6.044	4.065	-1.103	875	763	11%	1.647	29%	-7	-8
Reinierpolder I (uitbreiding)	2.530	1.930	28	628	1.913	43%	2.755	59%	-179	-214
Centrumplan Welberg	563			563	1.185	68%	1.538	100%	199	211

Complexen in exploitatie	Totaal geïnvesteerd	Totaal verkocht	(Tussentijdse) verlies/ winstneming	Boekwaarde 1-1-2020	Nog te investeren	% van tot.geïnvesteerd	Nog te verkopen	% van totaal te verkopen	Resultaat op netto contante waarde	Verwacht resultaat pos. (= -)/ neg. (= +)
Totaal	**15.099**	**15.073**	**-1.050**	**-1.023**	**20.532**		**19.675**		**-120**	**-166**

Bij de bovenstaande gronden in exploitatie gelden de onderstaande parameters:
1. Voor prijsstijging kosten wordt er rekening gehouden met een stijging (inflatie) van 2,5%. 2. In het kader van het voorzichtigheidsbeginsel wordt er 0% dus geen rekening gehouden met prijstijging opbrengsten. 3, Vanwege het ontbreken van rentelasten wordt er 0% rente toegerekend. 4. Als laatste wordt er rekening gehouden met een dinsconteringsvoet van 2% conform BBV.

Zoals hierboven blijkt sluiten op basis van de laatst bekende cijfers en eventueel daarop genomen maatregelen de exploitatie van De Pinas (voormalig Sportpark Oostgroeneweg) en Centrumplan Welberg met een negatief resultaat. Hiervoor is een voorziening getroffen.Voor de exploitaties van Buiten de Veste en Reinierpolder I wordt een (geringe) winst voorzien. Winstneming is in dit stadium niet aan de orde.

Voor een nadere toelichting op de diverse complexen wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Uitzettingen (rentetypische looptijd één jaar of minder)	31-12-2019	31-12-2018
Overige vorderingen:		
Belastingdebiteuren	805	910
Debiteuren sociale zaken	1.167	1.132
Overige debiteuren	5.440	8.144
Voorziening dubieuze debiteuren incl. debiteuren soza	-578	-642
Rekening-courantverhouding met het rijk:		
Schatkistbankieren	6.976	8.471
Totaal	**13.810**	**18.015**
Waarvan vorderingen op openbare lichamen	*4.004*	*7.293*

Van de belastingdebiteuren stond begin maart 2019 nog € 554.000 open. Hiervan had € 128.000 betrekking op het belastingjaar 2017 of eerder, € 101.000 op belastingjaar 2018 en ook € 325.000 op belastingjaar 2019.

Van het openstaande saldo van de debiteuren sociale zaken was eind maart 2020 € 1.124.000,- nog te ontvangen, van het openstaand saldo van overige debiteuren was eind maart 2020 € 4.191.000 nog te ontvangen. Hierin zit onder andere een post van de belastingdienst voor BTW Compensatiefonds van € 3.967.000.

Van de openstaande bedragen wordt ruim € 578.000 als dubieus aangemerkt. Hiervan heeft € 292.000 betrekking op debiteuren sociale zaken en € 286.000 op belastingdebiteuren. Voor de dubieuze debiteuren zijn voorzieningen gevormd. Hieronder volgt een overzicht van het verloop van de voorziening over de afgelopen 5 jaar::

Voorziening dubieuze debiteuren					
	2015	2016	2017	2018	2019
stand per 1-1	€ 904,502	€ 1,016,519	€ 984,058	€ 418,717	€ 377,970

Voorziening dubieuze debiteuren					
afgeboekte vorderingen financieel pakket	€ 79,513	€ 32,461	€ 36,735	€ 102,302	€ 0
afgeboekte vorderingen belastingpakket	€ 10,470	€ 0	€ 528,606	€ 0	€ 208,049
toevoeging voorziening dub.debiteuren	€ 202,000			€ 61,555	€ 115,842
stand per 31-12	**€ 1,016,519**	**€ 984,058**	**€ 418,717**	**€ 377,970**	**€ 285,763**

Jaarlijks worden de oninbare vorderingen afgeboekt. Bij het opstellen van de jaarrekening worden de dan openstaande vorderingen beooordeeld op hun inbaarheid en vindt een eventuele mutatie van de voorziening dubieuze debiteuren plaats. Voor de debiteuren soza gebeurt dat door de Intergemeentelijke Sociale Dienst.

Liquide middelen	31-12-2019	31-12-2018
Rabobank	288	124
Rabo belastingen	6	20
BNG	195	194
BNG belastingen	5	5
Kas	1	1
Kruisposten	-	-
	495	**345**

Bij de BNG en de Rabo heeft de gemeente een kredietfaciliteit van respectievelijk € 1 mln en € 0,5 mln.

Schatkistbankieren/drempelbedrag
De wet verplicht schatkistbankieren is op 15 december 2013 van kracht geworden. Alle decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. De gelden mogen niet langer buiten de schatkist worden weggezet. Wel mogen decentrale overheden overtollige middelen aan elkaar uitlenen, zolang er geen sprake is van een toezichtrelatie, om zodoende een beter rendement te halen dan bij de schatkist. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteiten aan. Deelname per 1 januari 2014 van decentrale overheden aan het schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector, waardoor de externe financieringsbehoefte van het rijk minder wordt Dit vertaalt zich in een lagere staatsschuld. Voor gemeenten geldt een doelmatigheidsdrempel van 0,75% van het begrotingstotaal. Op grond van artikel 52c van het wijzigingsbesluit BBV is het verplicht om een toelichting over het schatkistbankieren op te nemen.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	**Drempelbedrag**	**521**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**276**	**480**	**392**	**267**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	246	41	129	254

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	69.493			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	69.493			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	521			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	24.809	43.717	36.086	24.544
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	276	480	392	267

Overlopende activa	31-12-2019	31-12-2018
Vorderingen facilliterend grondbeleid	187	225
Overige vooruitbetaalde bedragen	320	241
	507	**466**

De plannen waarbij de gemeente Steenbergen zelf geen actieve grondbeleid voert maar waaabij het initiatief bij een andere marktpartij ligt (ABA overeenkomsten) en die niet door de raad zijn vastgesteld worden als het om vorderingen gaan opgenomen onder de overlopende activa. Er zijn de volgende vorderingen met betrekking tot faciliterend grondbeleid plannen:

Vorderingen faciliterend grondbeleid	Stand per 31-12-2019	Stand per 31-12-2018
Overeenkomsten:		
De Landerije Welberg		37
Couveringepark	187	187
Totaal vorderingen faciliterend grondbeleid	**187**	**225**

Passiva

Eigen vermogen

Reserves	31-12-2019	31-12-2018
Algemene reserve	9.735	11.251
Reserve Transitie Organisatie	1.918	
Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling (RO)	44	302
Reserve Economische ontwikkeling	3.777	2.210
Reserve Beheer openbare ruimte	7.395	10.661
Bestemmingsreserve overig	13.273	13.220
Totaal	**36.142**	**37.644**

In onderstaand overzicht wordt per reserve het verloop in 2019 opgenomen.

Algemene reserve	Saldo 01-01-2019	Toevoeging	Onttrekking / resultaatbestem	Saldo 31-12-2019
Algemene reserve	8.544	4.092	5.547	7.089
Risico reserve	2.387	-	-	2.387
Decentralisatie sociaal domein	135	234	135	234
Onderzoeksbudget raad	10	-	-	10
Res.overhev.budgetten	105	231	336	-
HRM reserve	-	-	-	-
Res.eenmalige zaken	69	-	55	14
Egalisatiereserve leges omgevingsvergunning	-	-	-	-
Centrumfonds Steenbergen	-	-	-	-
Priv.gem.sport- en welzijnsacc.	-	-	-	-
Totaal	**11.251**	**4.557**	**6.073**	**9.735**

Algemene reserve
In 2019 is het voordelig resultaat 2018 ad € 1.632.000,- toegevoegd aan de algemene reserve. Daarnaast is een bedrag van € 2.417.000,- toegevoegd door vrijval uit met name de Reserves Beheer opnbare ruimte. Aan de algemene reserve is totaal een bedrag van € 5.547.000,- onttrokken. De onttrekkingen betreffen o.a.:

- Behoud Gummuskerk € 43.000,-
- Kosten gebruik opp. woningen € 44.000,-
- Kosten outsourcing ICT € 45.000,-
- Monitoring-stuging sociaal domein € 55.000,-
- Kosten t.b.v. woonwagenbeleid € 72.000,-
- Opstellen toekomstvisie € 94.000,-
- Jongerenmedewerker sociaal domein € 104.000,-
- Extra formatie backoffice € 148.000,-
- Organisatieontwikkeling 2019 € 160.000,-
- Kosten outsourcing ICT € 320.000,-
- Egalisatiereserve woonwagenbeleid € 332.000,-

- Resultaat bestemming 2018 € 1.632.000,-
- Vorming reserve transitie organisatie € 2.261.000,-

Niet alle zaken waarvoor door de raad middelen vanuit de algemene reserve beschikbaar zijn gesteld zijn gerealiseerd of nog niet helemaal gerealiseerd. Ook zijn middelen beschikbaar gesteld voor zaken waarvan de uitvoering in latere jaren ligt. Een overzicht van deze op de algemene reserve drukkende verplichtingen luidt is volgt:
- Organisatieontwikkeling 2019 € 40.000,-
- Organieke implementatie zaakgericht werken € 60.000,-
- Centrumplan/-manager Hart van de Stad € 39.000,-
- Agro Food Cluster, adviezen derden € 8.000,-
- Streekorganisatie Brabantse Wal, div.proj. € 25.000,-
- Vesting Steenbergen € 25.000,-
- Reconstr./ontwikk. loodsen Schansdijk/Fort Henricus € 59.000,-
- Projectbudget Landschappen van Allure € 35.000,-
- Projectleider kerngericht werken € 30.000,-
- Projectenbudget initiatievenfonds € 38.000,-
- Kunstwerken per kern € 25.000,-
- Expeditie Nassau € 111.000,-
- Behoud Gummaruskerk € 18.000,-
- Plan van aanpak opgave cultureel erfgoed € 10.000,-
- Canon van Steenbergen € 21.000,-
- Projectbudget Centrumhaven Dinteloord € 25.000,-
- Opstellen landschapskaart € 15.000,-
- Visie energie en ruimte € 30.000,-
- Onderzoek klimaatadaptatie € 37.000,-
- Uitwerking vesting Steenbergen € 25.000,-

Naast bovenstaande verplichtingen, totaal € 636.000,-, is in de meerjarenbegroting 2020-2023 totaal een bedrag van € 3.188.000,- aan onttrekkingen opgenomen. Rekening houdend met de vorming van het steunfonds van € 1 mln, bedraagt de netto vrije algemene reserve dan € 2.265.000,-.

Risicoreserve
Deze reserve heeft als bestemming het opvangen van financiële tegenvallers zonder dat het beleid van de gemeente moet worden aangepast. Uit de bij de jaarrekening actualisatie van de risico's en de hieruit berekende minimumhoogte van de risico was er geen verhoging nodig in 2019, omdat de reserve boven de ondergrens van 1,0 uitkomt. De reserve valt in 2019 in klasse C (1,0 - 1,4) zoals voorgeschreven volgens de beleidsnotitie. In 2019 zijn aan de risicoreserve geen onttrekkingen geweest. In de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheer is een meer uitgebreide toelichting opgenomen over de totstandkoming van deze reserve en de risico's die hieruit eventueel moeten worden gedekt.

Decentralisatie sociaal domein
Deze reserve is gevormd uit niet bestede middelen 2015 en 2016. Bij de begroting 2018 is besloten deze middelen organisatiebreed in te zetten. In 2019 is € 135.000,- aan de reserve onttrokken, mede ter dekking van de extra kosten binnen het sociaal domein.

Onderzoeksbudget gemeenteraad
Om niet een structureel beslag te leggen op de budgettaire ruimte van de begroting is voor eventuele inhuur van expertise door de gemeenteraad een reserve gevormd. Jaarlijks zal bekeken worden of en voor hoeveel over deze reserve is beschikt en indien nodig ten laste van de algemene reserve weer wordt aangevuld tot € 10.000. In 2019 zijn er geen beschikkingen over de reserve geweest.

Reserve overheveling budgetten
In de budgetregeling is opgenomen dat onder bepaalde voorwaarden budgetten mogen worden overgeheveld naar het volgend jaar. In praktische zin wordt voor deze budgetten een

bestemmingsreserve gevormd. Per 31 december 2019 zijn geen bedragen ter overheveling opgenomen.

Reserve éénmalige zaken
Van de reserve éénmalige zaken resteert eind 2019 nog een bedrag van € 14.500,- (€ 7.200,- voor inhuur t.b.v. handhaving Sunclass, € 7.300,- voor Plan van aanpak stadspark Steenbergen). In 2019 is het in de reserve opgenomen bedrag voor Burgerparticipatie in de openbare ruimte ad € 42.000,- geheel besteed.

Reserve Transitie Organisatie	Saldo 01-01-2019	Toevoeging	Onttrekking / resultaatbestem	Saldo 31-12-2019
Reserve Transitie Organisatie		2.261	343	1.918
Totaal	**-**	**2.261**	**343**	**1.918**

Bij de tussenrapportagen 2019 is een bestemmingsreserve Transitie Organisatie van € 2.261.000,- gevormd voor de periode tot en met het jaar 2023. De reserve is onder meer bedoeld voor het strategisch personeelsbeleid, een vitaliteitsregeling optimaliseren of digitaliseren van processen en het oplossen van knelpunten. In 2019 is hieraan € 343.000,- onttrokken.

Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling (RO)	Saldo 01-01-2019	Toevoeging	Onttrekking/ vrijval	Saldo 31-12-2019
Res. Ruimtelijke ontwikkeling (vml.nat.fds/bovenw.voorz.)	146		146	-
Afgesloten bestemmingsplannen	155		111	44
Totaal	**301**	**-**	**257**	**44**

Reserve Ruimtelijke ontwikkeling (vml. Bovenwijkse voorzieningen/Natuurfonds)
De reserve is bij de besluitvorming van de begroting 2020 waarin de vrijval van deze reserve is verwerkt in 2019 toegevoegd aan de algemene reserve.

Afgesloten bestemmingsplannen
Deze reserve is gevormd voor dekking van nog te maken kosten op reeds afgesloten bestemmingsplannen. Het verloop hiervan luidt als volgt:

Omschrijving	Saldo 01-01-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	saldo 31-12-2019
Vesting Noord	30		21	9	-
Molenkreek	76		-	76	-
D'n Darink	45		1		44
BP voorm Yacinthaschool	5		-	5	-
Totaal	**156**	**-**	**22**	**90**	**44**

Voor Vesting Noord, Molenkreek en BP. Voorm. Yacintaschool zijn alle werkzaamheden uitgevoerd en de restantbedragen vallen daardoor vrij. Voor bestemmingsplan D'n Darink is alles woonrijp gemaakt. Voor realisatie van het groen in 2020 is het volledige restbedrag nodig.

Reserve Economische ontwikkeling	Saldo 01-01-2019	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2019
Res.ruimtelijke ontwikkeling AFCNP/natuur	1.912	1.271	-	3.183
Res.ruimtelijke ontwikkeling AFCNP/bovenwijks	298	296	-	594

Reserve Economische ontwikkeling	Saldo 01-01-2019	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2019
Totaal	**2.210**	**1.567**	**-**	**3.777**

In 2019 is er een bedrag van € 1.271.000,- (afgerond) in de reserve ruimtelijke ontwikkeling AFCNP/natuur gestort:
- € 1.010.000,- vanuit resultaatbestemming 2018
- € 261.000,- vanwege ontvangen bijdragen bovenplanse verevening AFCNP.

In 2019 is er een bedrag van € 296.000 (afgerond) in de reserve ruimtelijke ontwikkeling AFCNP/bovenwijks gestort:
- € 157.000,- vanuit resultaatbestemming 2018
- € 139.000,- vanwege ontvangen bijdragen bovenplanse verevening AFCNP.

Reserve Beheer openbare ruimte (BOR)	Saldo 01-01-2019	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Saldo 31-12-2019
Baggerfonds	100		100		-
Herinricht./toekomst.onderhoud N257	180	-	-	180	-
Herinricht./toekomst.onderhoud N259	572	-	-	572	-
A4, overige wegen	719	-	-	719	-
Best.res. De Heen	50	-	-	50	-
Res.openbare ruimte	4.451	-	1.953	750	1.748
Best.res. Openbare verlichting	-	-	-		-
Res.vervanging openbaar groen	66	175	148		93
Dekk.res.dorpspln NV	106	-	5		101
Dekk.res.ecologische verbindingszones	700	-	-		700
Dekk.res.groot onderhoud havenkanaal Dinteloord	780	-	30		750
Herinrichting N259	2.938	-	-		2.938
Dekk.reserve centrumhaven Dinteloord		700			700
Dekkingsreserve Herinrichting Haven de Heen		221			221
Dekkingsreserve vervanging brug		144			144
Totaal	**10.662**	**1.240**	**2.236**	**2.271**	**7.395**

Baggerfonds
Op 25-10-2018 is het bagger beheerplan Stedelijk Water 2019 -2026 en het bijbehorende kostendekkingsplan door de raad vastgesteld. Het saldo van de reserve baggeren (€ 100.000) is overgeheveld naar de voorziening baggeren.

Herinrichting-toekomstig onderhoud N257/Herinrichting-toekomstig onderhoud N259/Herinrichting-toekomstig onderhoud overige wegen A4/Diverse werken De Heen
Deze reserves zijn in vervolg op de besluitvorming van de begroting 2020 waarin de vrijval van deze reserve is verwerkt in 2019 toegevoegd aan de algemene reserve.

Reserve openbare ruimte
Bij raadsbesluit van 21 juli 2016 is bij de actualisatie van de beheerplannen wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting besloten tot de vorming van deze reserve voor een bedrag

van € 5.000.000. Deze reserve wordt gevormd voor dekking toekomstige kapitaallasten van de investeringen zoals rehabilitatie en kosten aanvullend wegenbeheer, verkeersmaatregelen etc.
In 2019 is € 1.952.000,- aan de reserve onttrokken voor onder andere:
- aanvullende investering t.b.v. herinrichting Haven € 100.000
- grondexploitatie centrum Welberg € 211.000
- Vervanging brug Corneliusstraat/Kap Kock € 150.000
- Toevoeging voorziening baggeren € 548.000
- Vorming reserve Centrumhaven Dinteloord € 700.000
- Vorming dekkingsreserve Havenkom de Heen € 125.000
- Onttrekking GVVP € 82.000
- Uitvoeringsprogramma Centrumhaven € 37.000

Daarnaast is een bedrag van € 750.000,- vrijgevallen ten gunste van de algemene reserve.

Reserve vervanging openbaar groen
In 2017 is er een bedrag van € 175.000,- in de begroting opgenomen ter besteding aan het openbaar groen in 2018/2019. Daarvan was begin 2019 nog € 66.000,- beschikbaar. In 2019 is er een bedrag van € 175.000,- gestort en totaal € 148.000,- onttrokken. Het saldo per 31 december 2019 bedraagt hierdoor € 93.000,-.

Dekkingsreserve Renovatie dorpsplein Nieuw-Vossemeer
Voor de dekking van de jaarlijkse afschrijvingskosten van de renovatie van het dorpsplein te Nieuw-Vossemeer is ten laste van de reserve Openbare ruimte in 2017 een dekkingsreserve van € 109.500,- gevormd. In 2019 is € 4.380,- aan afschrijvingskosten onttrokken aan de reserve.

Dekkingsreserve Ecologische verbindingszones
Voor de dekking van de jaarlijkse afschrijvingskosten van de aanleg van Ecologische verbindingszones is ten laste van de reserve Openbare ruimte een reserve van € 700.000,- gevormd.

Dekkingsreserve Groot onderhoud havenkanaal Dinteloord
Voor de dekking van de jaarlijkse afschrijvingskosten van het groot onderhoud aan het havenkanaal Dinteloord is in 2017 een reserve van € 340.000,- gevormd. In 2018 is de reserve verhoogd met € 440.000,- voor de extra jaarlijkse afschrjvingskosten in verband met de aanvullende groot onderhoud aan het havenkanaal Dinteloord. In 2019 is € 30.000,- onttrokken aan de reserve.

Herinrichting N259.
Deze dekkingsreserve is gevormd voor de gedeeltelijke dekking van de afschijvingslasten die voortkomen uit het beschikbaar gestelde krediet van ruim 4 mln. voor de herinrichting van de N259.

Dekkingsreserve Centrumhaven Dinteloord
In 2019 is er een dekkingsreserve gevormd van € 700.000,- voor toekomstige afschrijvingskosten.

Dekkingsreserve herinrichten Haven de Heen
In 2019 is er een dekkingsreserve gevormd van € 225.000,- voor toekomstige afschrijvingskosten en er is een bedrag onttrokken voor afschrijvingskosten van € 4.000,-.

Dekkingsreserve vervanging brug Corneliusstraat/Kap. Kock
In 2019 is er een dekkingsreserve gevormd van € 150.000,- voor toekomstige afschrijvingskosten en er is een bedrag onttrokken voor afschrijvingskosten van € 6.000,-.

Bestemmingsreserve Overig	Saldo 01-01-2019	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2019
Res.begr.pl Steenbergseweg	217	42	-	259
Aanleg parkeerplaatsen	-	-	-	-

Bestemmingsreserve Overig	Saldo 01-01-2019	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2019
Nog te besteden overheidsbijdragen	79	-	18	61
Kleedlokalen buitensportaccommodaties	174	-	-	174
Res. Begraafplaats Zuideinde	4	-	-	4
Reserve BTW-compensatiefonds	108	-	16	92
Res gemeenschapshuis Dinteloord *	584	-	22	562
Reserve vernieuwbouw 't Cromwiel/culturele zaal *	1.115	-	45	1.070
Reserve huisvesting *	5.788	-	211	5.577
Res herinrichting bibliotheek *	119	-	12	107
Res.JOP Nieuw-Vossemeer *	8	-	8	-
Res.ICT investeringen informatieplan 2009/2010 *	110	-	46	64
Res.sportpark Noordlangeweg Dinteloord *	1.523	-	139	1.384
Res.div. kredieten investeringstaat 2009 *	205	-	28	177
Res. Investeringen I&A 2012 *	129	-	49	80
Res. Investeringen I&A 2013 *	13	-	10	3
Res. Investeringen I&A 2015 *	44	-	26	17
Renovatie jachthaven/havenkantoor *	1.632	-	69	1.563
Huisvesting consultatiebureau Steenbergen *	56	-	2	54
Res.kunstgrasveld vv Steenbergen *	234	-	27	207
Res.kunstgrasveld vv NVS *	234	-	25	209
Res.kunstgrasveld sc Kruisland *	260	-	26	234
Res. Renovatie Vraagwijzer *	72	-	10	62
Res. Kwal.verbet.Handhaving 2018/2019	460	-	391	69
Algemene dekkingsreserve	-	-	-	-
Dekk.res.camerabeveil.centrum *	15	-	-	15
Egalisatieres.afvalstoffenheffing	37	-	-	37
Egalisatiereserve woonwagenbeleid		332	98	234
Reserve reclamebelasting		22	17	5
Reserve onderhoud gebouwen		450		450
Reserve onderhoud sportparken		503		503
Totaal	**13.220**	**1.349**	**1.296**	**13.273**

Reserves ter dekking kapitaallasten (reserves met *)
Deze reserves zijn/worden gevormd om de uit de bijbehorende investeringen voortvloeiende afschrijvingslasten geheel of gedeeltelijk te dekken.

Begraafplaats Steenbergseweg en Zuideinde
Deze reserves dienen ter vergoeding van (toekomstige) onderhouds- en/of sluitingkosten van betreffende begraafplaatsen.

Nog te besteden rijksbijdragen

Deze reserve betreft van het rijk ontvangen middelen waaraan niet direct een bestedingsverplichting is verbonden. Om deze voor het doel waarvoor zij zijn ontvangen beschikbaar te houden, worden niet bestede middelen, voor latere besteding, aan deze reserve toegevoegd. Onderstaand is het verloop van deze reserve per ontvangen rijksbijdrage opgenomen. De mutatie in 2019 heeft betrekking op besteding binnen de Combinatie-functionarissen.

Omschrijving	Saldo 01-01-2019	Ontvangen bedrag	Besteding	Saldo 31-12-2019
Combinatiefunctionarissen	30		18	12
Middelen voorschoolse voorziening peuterspeelzaal	25			25
Middelen uitvoeringskosten inburgering	10			10
Middelen verbeterde toegang peuterspeelzalen	13			13
Totaal	**78**	**-**	**18**	**60**

Kleedlokalen buitensportaccommodaties
Bij de privatisering van de kleedlokalen wordt per vereniging een bedrag beschikbaar gesteld voor een kwaliteitsverbetering aan deze lokalen. Om in aanmerking te komen voor de tegemoetkoming van 50% dient de vereniging en renovatieplan met begroting in te dienen. Een overzicht van de beschikbare bedragen naar vereniging per 31 december 2019 luidt als volgt:
• VV NVS € 94.300,-;
• VV Prinsenland € 10.800,-;
• SV Diomedon € 11.000,-;
• VV Steenbergen € 58.600,-

BTW-compensatiefonds
Vanwege de invoering van het BTW compensatiefonds is de gemeente gekort op de algemene uitkering. Vanwege de activa problematiek heeft de regering de korting een jaar later in laten gaan en is met dit bedrag een dekkingsreserve gevormd. Jaarlijks wordt ter compensatie van de activa problematiek over deze reserve beschikt. De onttrekking in 2019 bedraagt € 16.150,-.

Kwaliteitsverbetering Handhaving 2018/2019
In 2017 is een traject gestart ter verbetering van het handhavingsproces. Dit project heeft een looptijd van 3 jaar. Voor de te verwachten extra kosten over deze periode is een bestemmingsreserve gevormd. In 2019 is hiervan € 391.000,- onttrokken.

Egalisatie afvalstoffenheffing
Bij de najaarsnota 2018 is besloten om het voordeel op de lagere kapitaallasten 2017, door middel van de vorming van een egalisatiereserve, in te zetten om de stijging van het tarief in 2018/2019 te dempen.

Egalisatie woonwagenbeleid De raad heeft op 19 maart 2019 besloten om een bedrag van € 332.000,- beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het woonwagenbeleid via een storting vanuit de algemene reserve in een egalisatiereserve woonwagenbeleid en daarmee de opbrengsten ook ten bate van deze reserve te laten komen.

Reserve reclamebelasting In de tussenrapportage 2019 is besloten om € 21.531,-, stand 2017, weer als bestemmingsreserve op te voeren en deze te onttrekken uit de Algemene Reserve. Daarnaast was voorgesteld om € 17.266,- ter beschikking te stellen aan RPS ten behoeve van de aanschaf van de benodigde sfeerverlichtingplan Ons Steenbergen.

Reserve onderhoud gebouwen en sportparken
Vanwege het ontbreken van onderhoudsplannen zijn op verzoek van de accountant de voorzieningen onderhoud gebouwen en sportparken omgezet in reserves. De onderhoud van gebouwen en accommodaties is gebaseerd op een meerjaren onderhoudsdekkingsplan. In navolging van de gebouwen zijn ook de meerjarige onderhoudskosten van de sportparken (excl. de

gebouwen) voor de komende 10 jaar in beeld gebracht. In 2009 heeft de gemeenteraad ingestemd met het gehanteerde kwaliteitsniveau. Het beheer en onderhoud van de sportaccommodaties bestaat zowel uit het reguliere onderhoud als uit de vervanging en renovaties.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2019 luidt als volgt:

Voorzieningen	1-1-2019	Dotatie	Besteding	Verminderingen	31-12-2019
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's					
- Pensioenaanspraken wethouders	1.985	537	57	-	2.465
- Wachtgelden voormalige bestuurders	62	-	62	-	-
- Financiële afwikkeling vml alg.dir.	24	-	-	-	24
- Overige voorzieningen	15	-	-	-	16
Egalisatievoorzieningen					
- Fonds onderhoud wegen	11.292	1.719	1.919	-	11.091
- Fonds onderhoud kunstwerken	1.387	39	147	-	1.279
- Fonds onderhoud gebouwen/sportparken	925	344	316	953	-
- Onderhoud openbare verlichting	1.737	123	296	-	1.565
- Baggeren	-	732	-	-	732
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is.					-
- Rioolonderhoud	1.513	61	-	-	1.573
	18.940	**3.554**	**2.797**	**953**	**18.745**

Pensioenfonds wethouders
Besloten is om deze aanspraken niet *extern* te "verzekeren" maar de voorziening vooralsnog in eigen beheer te houden. Het saldo is in overeenstemming gebracht met de per 31 december 2019 gemaakte actuariële waardeberekening van het fonds. In 2019 is een bedrag van € 56.547,- aan de voorziening onttrokken voor dekking van uitgekeerde pensioengelden en een bedrag van € 536.620,- toegevoegd.

Wachtgelden voormalig(e) burgemeester/wethouders
In 2019 is € 62.052,- onttrokken voor wachtgelden voormalig(e) burgemeester/wethouders.

Financiële afwikkeling vml algemeen directeur
Voor de financiële afwikkeling van de vml algemeen directeur is een voorziening gevormd voor de vanaf 1 januari 2017 te betalen kosten.

Overige voorzieningen
Dit betreft de voorziening Spaarverlof personeel. In de voorziening resteert nog het opgebouwde spaarverlof van één persoon.

Fonds onderhoud wegen/civiele kunstwerken en openbare verlichting
In 2016 is het beheerplan wegen/civiele kunstwerken en openbare verlichting vastgesteld. Bij beheerplan wegen is er voor gekozen om alle wegen op basisniveau en centrawegen op een hoger niveau te brengen. Er zijn ook afspraken gemaakt om het beheersysteem up-to-date te houden. Ook wordt tweejaarlijks een weginspectie uitgevoerd en dat is voor het laatst gebeurd in 2018. Er wordt gewerkt met een jaar- en een meerjarenplan en hier wordt integraal gewerkt

volgens een gebiedsgerichte aanpak. In 2019 is er € 1.718.600,- toegevoegd aan de voorziening onderhoud wegen voor toekomstige uit te voeren onderhoudswerkzaamheden. Daartegenover is een bedrag van € 1.919.300,- aan de voorziening onderhoud wegen onttrokken voor gemaakte onderhoudskosten. Aan de voorziening onderhoud openbare verlichting is € 123.400,- toegevoegd en € 295.700,- onttrokken.

In beheerplan civiele kunstwerken is er gekozen om alle nodige inspectie- en herstelwerkzaamheden uit te voeren en het herstel is gebaseerd op levensduurverlenging.
In 2019 is er € 39.846 toegevoegd aan de voorziening voor toekomstige uit te voeren onderhoudswerkzaamheden civiele kunstwerken. Daartegenover is een bedrag van € 147.204 onttrokken voor gemaakte onderhoudskosten.

Fonds onderhoud gebouwen/sportparken
In 2019 is er nog € 344.000,- toegevoegd aan de voorziening onderhoud gebouwen/sportparken en is een bedrag van € 316.000,- aan de voorziening onderhoud gebouwen onttrokken voor gemaakte onderhoudskosten gebouwen/sportparken, waarna op verzoek van de accountant vanwege het ontbreken van onderhoudsplannen de voorzieningen onderhoud gebouwen en sportparken omgezet zijn in reserves.

Voorziening rioolonderhoud
In 2014 is de BBV-notitie riolering verschenen. Hierin worden diverse bindende uitspraken gedaan met betrekking tot de vorming van reserves en voorzieningen in relatie tot het rioolbeheer. Gemeente Steenbergen heeft een verbreed gemeentelijk rioleringsplan vastgesteld voor de periode 2014-2019. In het rioleringsplan wordt aangegeven hoe de gemeente invulling moet geven aan zijn wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater en hoe dit wordt bekostigt. In 2019 is een bedrag van € 60.558 aan de voorziening onttrokken voor gemaakte kosten riolering.

Voorziening Baggeren
Op 25-10-2018 is het bagger beheerplan Stedelijk Water 2019-2026 en het bijbehorende kostendekkingsplan door de raad vastgesteld. Er is € 548.190,- gestort in de voorziening baggeren ten laste van de reserve openbare ruimte. Het saldo van de reserve baggeren per 1-1-2019 ad € 99.560,- is overgeheveld naar de voorziening baggeren en de jaarlijkse storting ad € 84.025,- is opgenomen.

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden (renteypische looptijd korter dan één jaar)	31-12-2019	31-12-2018
Banksaldi		
Overige schulden	5.519	7.057
Totaal	**5.519**	**7.057**

Van de crediteuren waren begin april 2020 grotendeels afgewikkeld.

Overlopende passiva	31-12-2019	31-12-2018
Schulden faciliterend grondbeleid	74	114
Nog te betalen bedragen	862	941
Vooruit ontvangen bedragen	2.199	2.504
Totaal	**3.135**	**3.558**

De plannen waarbij de gemeente Steenbergen zelf geen actieve grondbeleid voert maar waarbij het initiatief bij een andere marktpartij ligt (ABA overeenkomsten) en die niet door de raad zijn vastgesteld worden als het om schulden gaan opgenomen onder de overlopende passiva. Er zijn de volgende schulden met betrekking tot faciliterend grondbeleidplannen:

Schulden faciliterend grondbeleid	Stand per 31-12-2019
Overeenkomsten:	
Westcreeke Dinteloord	2
Herengoed Kruisland	23
Beltmolen Nieuw-Vossemeer	21
Verplaatsing tankstation Nieuw-Vossemeer	-
BP Hof van Engelbrecht	14
Olmentuin	13
Totaal schulden faciliterend grondbeleid	**74**

Bij de nog te betalen bedragen zijn opgebouwde verplichtingen opgenomen die betrekking hebben op het jaar 2019 en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen. Vooruit ontvangen bedragen bestaan uit ontvangen uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, welke dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Het verloop van deze gelden in 2019 is als volgt:

Omschrijving	Saldo 01-01-2019	Ontvangen bedrag	Besteding	saldo 31-12-2019
Stimuleringsregeling goedkope koopwoningen (NL)	54			54
Subs.Landschap van Allure, proj.West.Br.Waterlinie (NL)	2.452		351	2.100
Subsidie maaionderhoud bermen		25		25
Specifieke uitkering Onderwijsachterstandbeleid		21		21
Totaal	**2.505**	**46**	**351**	**2.199**

Belangrijkste niet afgewikkelde post betreft het subsidiebedrag ad € 2,1 mln voor het project West-Brabantse Waterlinie uit de provinciale subsidieregeling Landschappen van Allure.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Gegarandeerde geldleningen
De gewaarborgde geldleningen bedragen per 31 december 2019 € 2.441.000 en hebben voornamelijk betrekking op leningen van toegelaten instellingen en zorgcentra.

Een overzicht van de gewaarborgde geldleningen luidt als volgt:

Organisatie	Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelleing	Gewaardborgd/ garantiebedrag per 31 dec. 2019	Gewaardborgd/ garantiebedrag per 31 dec. 2018
		x € 1.000		x € 1.000	x € 1.000
Stichting Tante Louise	Diverse projecten	3.491	5,29	2.225	2.387
Stichting Kantine Sportpark Steenbergen	Vernieuwen cv	34	5,20	1	3
SC Kruisland	Vernieuwen inrichting kantine	30	5,50	2	4
SC Welberg	Nieuwbouw kleedkamers/ kantine sportpark	238	1,95	49	51
Hypotheken gemeentepersoneel		457	1,95	164	184
Totaal		**4.250**		**2.441**	**2.628**

Gegarandeerde geldleningen als achtervang
Naast de geldleningen waarvoor de gemeente volledig garant staat bij niet nakoming van de verplichtingen door de geldnemer, staat de gemeente nog indirect garant voor diverse door woningbouwinstellingen afgesloten geldleningen. Het gaat om leningen waarvoor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw als eerste garant staat. Het risico dat de gemeente loopt bij de achtervang is vrijwel nihil. Van deze achtervang wordt pas gebruik gemaakt als het risicovermogen van het WSW daalt beneden de 25% van de gegarandeerde uitstaande schuldrestanten. In dat geval zullen het Rijk en de gemeenten (ieder 50%) het vermogen van het WSW door het verstrekken van renteloze leningen aanvullen tot die grens. De verdeling van 50% van de gemeenten wordt verder verdeeld, te weten de helft komt ten laste van de gemeente met het project waarvoor het WSW heeft betaald, de andere helft wordt verdeeld via een omslagpercentage over de overige gemeenten naar rato van de restant schuld. Het leningbedrag waarbij de gemeente als achtervang geldt bedraagt totaal € 26.934.000,-.

Niet opgenomen verlofdagen gemeentepersoneel / uitstaande kloksaldi
Het in de balans opnemen van verplichtingen van arbeidsgerelateerde kosten is volgens het BBV niet toegestaan.
Per balansdatum bestaat er een verplichting voor nog niet opgenomen verlofdagen en het uitstaande kloksaldi van het gemeentepersoneel van € 490.502.

Arrangementen jeugdhulp
De gemeente is ultimo boekjaar voor € 1.487.000,- gebonden aan voorlopige verplichtingen uit contracten Jeugdzorg.
De regio Jeugdhulp West-Brabant West sluit met zorgaanbieders raamcontracten voor de inkoop van jeugdzorg. Met de raamcontracten zijn de algemene randvoorwaarden vastgelegd en krijgt de zorgaanbieder toegang tot de regio West-Brabant West. Met de zorgaanbieders worden door de gemeenten resultaatgerichte arrangementen gesloten, waarin - voor de intensiteiten Perspectief en Intensief en met ingang van 2019 voor hoogcomplex de intensiteiten A en B - twee prestaties zijn opgenomen door de zorgaanbieder, te weten:
- het opstellen van behandelplan en arrangement bij start zorg en
- het behalen van het resultaat bij einde zorg.

NB: Wanneer het resultaat bij einde zorg niet wordt behaald heeft de zorgaanbieder geen recht op het overeengekomen tarief. De gemeente toetst of het resultaat is behaald. Op basis

van ervaringscijfers blijkt dat de succesfactor nagenoeg 100% beloopt. Het arrangement is juridisch het contract. In de arrangementen zijn geen afspraken opgenomen over looptijd van het zorgtraject. Het arrangementensysteem van de regio West-Brabant West werkt met profiel intensiteit combinaties (PIC). Een PIC is een doelgroepomschrijving. Het profiel omschrijft de aard van het probleem en de intensiteit de zwaarte van het probleem. De diversiteit van zorg binnen een profiel intensiteit combinatie is groot en aan verandering onderhevig.

Het zorgtraject wordt beïnvloed door de bijdragen die de gemeente, het gezin en het netwerk kunnen leveren. Dat maakt het verloop en de doorlooptijd van ieder zorgtraject weer anders. Statistisch is aangetoond dat de doorlooptijd geen betrouwbare indicator vormt om de niet uit de balans blijkende voorlopige verplichting van de PIC's te kunnen bepalen. Dat betekent dat ten aanzien van de nog niet afgeronde zorgtrajecten de tweede 50% volledig wordt verantwoord bij einde zorg na het behalen van het resultaat.

Meerjarige inkoopcontracten
Meerjarige inkoopcontracten van materieel belang
De gemeente is ultimo boekjaar voor circa € 13.267.000,- gebonden aan meerjarige financiële verplichtingen die niet in de balans zijn opgenomen .
In artikel 53 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is onder a opgenomen dat de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is verbonden in de toelichting op de balans worden vermeld. Verder heeft de commissie BBV de stellige uitspraak gedaan dat meerjarige inkoopcontracten die zouden moeten voldoen aan Europese regels in de toelichting op de jaarrekening bij de "niet in de balans opgenomen verplichtingen" opgenomen moeten worden.
Voor de bepaling welke financiële verplichtingen moeten worden opgenomen, is aangesloten bij de drempelwaarde voor Europees aanbesteden voor diensten en leveringen voor 2019. Deze bedroeg € 221.000,-.

Overzicht gerealiseerde lasten en baten per taakveld

Omschrijving		Lasten	Baten	Saldo
Programma 1 Mens en samenleving				
0.10	Mutaties reserves	-	-632.728	-632.728
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-	-	-
4.2	Onderwijshuisvesting	757.043	-	757.043
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	778.946	-32.049	746.898
5.1	Sportbeleid en activering	237.383	-	237.383
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.501.478	-533.247	1.968.232
6.2	Wijkteams	1.807.837	-	1.807.837
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	889.547	-4.812	884.735
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	5.095.716	-154.858	4.940.858
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.192.152	-	4.192.152
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	413.863	-	413.863
7.1	Volksgezondheid	1.228.977	-10.000	1.218.977
	Totaal programma 1	**17.902.944**	**-1.367.693**	**16.535.251**
Programma 2 Kunst, cultuur en erfgoed				
0.10	Mutaties reserves	-	-102.301	-102.301
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	245.962	-14.893	231.069
5.5	Cultureel erfgoed	128.621	-5.000	123.621
5.6	Media	397.143	-60.305	336.838
	Totaal programma 2	**771.725**	**-182.498**	**589.227**
Programma 3 Fysieke leefomgeving en duurzaamheid				
0.10	Mutaties reserves	1.524.348,0	-3.489.803,0	-1.965.455
0.9	Vennootschapsbelasting	-12.397,0	0,0	-12.397
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	1.318.168,7	0,0	1.318.169
1.2	Openbare orde en Veiligheid	1.302.171,6	-47.662,4	1.254.509
2.1	Verkeer, wegen en water	4.629.081,3	-490.970,2	4.138.111
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	594.090,0	-594.090,0	-
5.2	Sportaccommodaties	1.474.745,4	-421.977,4	1.052.768
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.591.512,2	-7.124,2	2.584.388
7.2	Riolering	1.236.069,2	-1.695.375,5	-459.306
7.3	Afval	3.089.650,7	-3.800.933,0	-711.282
7.4	Milieubeheer	210.441,5	0,0	210.441
7.5	Begraafplaatsen	107.981,2	-60.744,1	47.237

Omschrijving		Lasten	Baten	Saldo
8.1	Ruimtelijke Ordening	1.702.733,6	-675.378,7	1.027.355
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.330.640,4	-2.330.640,4	-
8.3	Wonen en bouwen	770.430,9	-624.112,8	146.318
	Totaal programma 3	**22.869.668**	**-14.238.812**	**8.630.856**
Programma 4 Economie toerisme en recreatie				
0.10	Mutaties reserves	521.531	-306.327	215.204
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-	-	-
2.3	Recreatieve Havens	187.464	-9.390	178.075
3.1	Economische ontwikkeling	312.361	-	312.361
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	67.002	-849.309	-782.308
3.4	Economische promotie	155.782	-81.838	73.944
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	557.569	-266.902	290.667
6.3	Inkomensregelingen	6.826.290	-6.424.643	401.647
6.4	Begeleide participatie	3.260.508	-	3.260.508
6.5	Arbeidsparticipatie	26.847	-	26.847
	Totaal programma 4	**11.915.355**	**-7.938.408**	**3.976.946**
Programma 5 Bestuur en dienstverlening				
0.1	Bestuur	2.051.849	-	2.051.849
0.10	Mutaties reserves	4.679.324	-6.182.530	-1.503.206
0.2	Burgerzaken	920.386	-296.379	624.007
0.4	Ondersteuning organisatie	8.901.870	-59.839	8.842.031
0.5	Treasury	31.658	-70.356	-38.698
0.61	OZB woningen	483.797	-2.839.566	-2.355.768
0.62	OZB niet-woningen	-	-1.797.252	-1.797.252
0.64	Belastingen Overig	-	-173.488	-173.488
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	4.808	-36.353.186	-36.348.378
0.8	Overige baten en lasten	115.842	-	115.842
	Totaal programma 5	**17.189.535**	**-47.772.594**	**-30.583.059**
	Totaal programma's	**70.649.226**	**-71.500.005**	**-850.779**

Bijlagen

Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen

Totaaloverzicht Sociaal Domein

Voortgangsrapportage archiefbeheer 2019